GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉLET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

FÖLTÁMADT KRISZTUS!

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLÉLET SZERKESZTŐSÉGE
VII. ÉVFOLYAM 1. szám
2020. TAVASZ

2020. április – június (liturgikus naptár)

ÁPRILIS

1. Sz Egyiptomi Mária sza. – *Böjt!*
2. Cs Titusz szé.
3. P Nikétász szé. – *Böjt!*
4. Szo ☾ Lázár feltámasztása – (Teodulosz és tsai. szé. atyák, György szé., Himnuszköltő József szé.)

5. V ⊕ Az Úr bevonulása Jeruzsálembe (virágvasárnap)

6. H Nagyhétfő
7. K Nagykedd
8. Sz Nagyszerda
9. Cs Nagycsütörtök – A titkos vacsora emléke
10. P ✠ Nagypéntek – Jézus Krisztus kereszthalála
– *Királyi imaórák – Szigorú böjt!*
11. Szo ✠ Nagyszombat – Jézus Krisztus síri nyugalma

12. V ⊕ HÚSVÉT – Jézus Krisztus feltámadása

13. H ✠ Fényes hétfő
14. K ✠ Fényes kedd
15. Sz ✠ Fényes szerda
16. Cs ✠ Fényes csütörtök
17. P ✠ Fényes péntek
18. Szo ✠ Fényes szombat

19. V ✠ Tamás-vasárnap – (Pafnutiosz fszvt., János szé.) – **1. hang**

20. H Tivadar szé.
21. K Januáriusz fszvt. és tsai., Tivadar fszvt.
22. Sz Tivadar fp.
23. Cs ✠ György nagyvértanú
24. P Erzsébet sza. – (Száva vt.)
25. Szo ☾ Márk ap., evta.

26. V Kenethozó asszonyok vasárnapja – (Bazil fszvt.) – **2. hang**

27. H Simon fszvt.
28. K Józon és Szozipáter apk.
29. Sz A küzikei 9 vt., Memnon szé.
30. Cs ☾ Jakab ap.

MÁJUS

1. P Jeremiás pr.
2. Szo ☾ Atanáz fp.

3. V Inaszakadt vasárnapja – (Timóteus és Móra vtk.) – **3. hang**

4. H Pelágia vtnő
5. K Irén vtnő
6. Sz ✠ Az ötvened közepe – (Jób pr.)
7. Cs Üü. – A Szent Kereszt jeruzsálemi megjelenése
8. P ✠ Üü. – János ap., evta.
9. Szo Üü. – Izajás pr., Kristóf vt.
– Csodatevő Miklós fp. ereklyéinek átvitele

10. V ☾ Szamariai asszony vasárnapja – Üü. – Simon ap. – 4. hang

11. H ✠ Üü. – Boldog Hopkó Bazil fszvt. – (Mókiosz fszvt.)
12. K Üü. – Epifániosz és Germánosz fpk.
13. Sz ☾ Az ötvenedközép ünz. – (Glikéria vtnő)
14. Cs Izidor vt.
15. P Nagy Pakhómiosz szé., Akhillész fp.
16. Szo Tivadar rem.

17. V Vakonszületett vasárnapja
– (Andronikosz és Junia apk.) – **5. hang**

18. H Péter és tsai. vtk.
19. K Patrik fszvt. és tsai.
20. Sz ☾ Húsvét ünnepzárása – (Thalleleosz vt.)
21. Cs ⊕ Az Úr mennybemenetele – Konstantin és Ilona társapk.
22. P Üü. – Baziliszkosz vt.
23. Szo Üü. – Mihály hv. fp.

24. V Az első (nikeai) egyetemes zsinat igaz hitű atyáinak emléke – Üü. – (Simeon rem.) – **6. hang**

25. H Üü. – ✠ Keresztelő János pr. fejének III. megtalálása
26. K Üü. – Kárpusz ap.
27. Sz Üü. – Helládiosz fszvt.
28. Cs Üü. – Eutik fszvt.
29. P ☾ Mennybemenetel ünz. – (Teodózia vtnő)
30. Szo *Halottak emlékezete* – (Izsák szé.)

31. V ⊕ Pünkösdvasárnap – A Szentlélek eljövetele
– (Hermiász vt.) – (**7. hang**)

JÚNIUS

1. H ☾ Pünkösdhétfő – A Szentháromság ünnepe
– (Jusztinosz és tsai. vtk.)
2. K Üü. – Nikéforosz hv. fp.
3. Sz Üü. – Lukilliánosz és tsai. vtk.
4. Cs Üü. – Metrofán fp.
5. P Üü. – Dorotheosz fszvt.
6. Szo ☾ Pünkösd ünz. – (Visszárion és Hilárion szé.)

7. V Mindenszentek vasárnapja – (Teodotosz fszvt.) – **8. hang**

8. H ☾ Tivadar nvt. ereklyéinek átvitele
– ***Apostolfejedelmek bűnb. idő kezdete!***
9. K Cirill fp.
10. Sz Sándor és tsai. vtk., Timóteus fszvt.
11. Cs ☾ Bertalan és Barnabás apk.
12. P Onufriosz rem., Péter szé.
13. Szo Akvilina vtnő

14. V Pünkösd u. 2. vasárnap – Elizeus pr., Metód hv. fp. – 1. hang

15. H Ámosz pr.
16. K Tikhón fp.
17. Sz Mánuel és tsai. vtk.
18. Cs Leontin vt.
19. P ☾ Júdás ap.
20. Szo Metód fszvt.

21. V Pünkösd u. 3. vasárnap – Julián vt. – 2. hang

22. H Özséb fszvt.
23. K Agrippin vtnő
24. Sz ✠ Keresztelő János pr. születése
25. Cs Üü. – Febrónia vtnő
26. P Dávid szé.
27. Szo Sámson szé.

28. V Pünkösd u. 4. vasárnap – Cirusz és János ingy. orv. vtk. – 3. hang

29. H ⊕ Péter és Pál főapostolok
30. K ☾ A tizenkét apostol

FÜLÖP METROPOLITA

Föltámadt Krisztus! Föltámadt Krisztus! Föltámadt Krisztus!

Nem hallom a választ! – gyermekeknek szoktam így többször is megismételni, ha úgy érzem, a válasz halványka, nem igazán meggyőző, s azt lehet gyanítani, hogy aki mondja, annak még nem teljesen járja át a szívét ez a megrendíthetetlen igazság.

Most azonban más a helyzet. Most azért nem hallom a választ, mert távol vagyunk egymástól. Legalábbis fizikai értelemben. És ez az evangelizáló – vagyis örömet hirdető – papot (püspököt) is elbizonytalanítja kissé. Nincs válasz? Nincs, aki válaszoljon? Nincs, aki higgyen ennek igazságában? A föltámadásban?

Krisztusban szeretett Testvéreim!

Akik fizikailag távol vagytok, de lélekben továbbra is közel, akik együtt szenvedjük ennek az együttlétnek a hiányát, Testvéreim, hogyan válaszolunk ma Krisztus föltámadására? Rendkívül fontos kérdés ez, a hitünk, az életünk múlik rajta. Vágyakozó fájdalommal megélni ennek hiányát mindnyájunk közös szomorúsága. Amennyire hiányzik a híveknek a templom, annyira hiányzik a papnak a hívek közös éneke, közös felelete az üres templomban. Mindnyájan szomorúan szenvedjük meg ezt a hiányt.

De vajon szabad-e szomorkodni ezen a napon? Amikor a zsoltáros több ezer évvel ezelőttről kiáltja nekünk: „Ez a nap, melyet az Úr szerzett, örvendezzünk és vigadjunk azon!” Vajon fölismerjük-e, hogy Krisztus most is örvendező erőt küld nekünk?

Vajon rá tudjuk-e felelni az idén is, hogy valóban föltámadt? Ha húsvét éjszakáján a gyertyás körmenet végén nem hallhatjuk meg a templomajtóban elhangzó evangéliumot, mely az asszonyok döbbenetét meséli el az üres sírnál, ha nem lehetünk ott, amikor a bezárt templomajtó az erőteljes zörgetésre megnyílik, ha nem léphetünk be a fényárban úszó templomba, végeláthatatlanul énekelve, akkor, Testvéreim, akkor vajon föl fog-e támadni nekünk Krisztus? Fogom-e tudni a választ, hogy valóban föltámadt? Át tudom-e majd adni azt az évről évre sugárzó örömet, amely minden húsvétkor eltölti a szívünket, amikor először hangzik föl a Föltámadt Krisztus? Nagy kérdések ezek, Testvéreim, s nem biztos, hogy tudjuk rá a választ. Így még nem éltük meg a húsvétot, mint az idén, 2020-ban. Olyan helyzet elé állít minket az idei húsvét, amit még nem ismerünk, sem apáink, sem nagyapáink nem tudnak tanácsot adni, nem tudnak beszélni erről nekünk. Mi vár ránk húsvétkor? És mi vár ránk húsvét után?

Ott fog ránk nézni szomorkodva a pászkakosárban elhelyezett sok, jól ismert finomság, melyek íze már szinte a szánkban van? Vajon ízetlenné válik majd a húsvéti lakoma a templomi pászkaszentelés nélkül? De ne is csak ezeket a járulékos dolgokat nézzük! Sokan a leglényegesebbről is lemaradtak: vannak, nem kevesen, akik idén még az Eucharisztiában sem részesülhettek, netán a szentségi feloldozásban sem! Hogy lehet így ünnepelni? Hogy lehet így kifejezni, megélni a Krisztushoz tartozásunkat, aki meghalt értünk, és föltámadt értünk, akivel mi is meghalunk, hogy vele együtt mi is föltámadhassunk?

Szeretett Testvéreim! Olyan kérdések ezek, amelyekkel eddig nem szembesültünk. Mindig arra biztattuk a kedves híveket, hogy jöjjenek el minél többen a templomba, hogy együtt üljük meg a szent föltámadás ünnepét. Hiszen összegyülekezésünk is része az ünnepnek, a számtalan torokból szálló énekek minden jelenlévő lelkét fölemelik, s ebben az emelkedettségben telhetett el mindig a húsvéti ünneplésünk. Mondhatni, ebből éltünk egy éven át, egészen a következő nagyböjtig, húsvétig. Mi lesz most? Vajon kimarad mindez? Vajon húsvét nélküli esztendő áll előttünk?

Drága, velem együtt a hiánytól szenvedő Testvéreim! A válasz egyértelmű: Nem marad el a föltámadás! Nem marad el a húsvét! Nem marad el az erő, nem marad el az újjászületés! Hogy nehezebb lesz mindezt megélni, kétségtelen. Más lesz, mint eddig, de nem kevésbé erőteljes, nem kevésbé erőt adó. A nehézsége az lesz, hogy nem kapunk természetes támaszokat mindennek megéléséhez, vagy legalábbis jóval kevesebbet. De a föltámadás ünnepe nem a húsvéti körmenet, nem a Föltámadt Krisztus éneklése, nem a pászkaszentelés, de még csak nem is a szentgyónásban, szentáldozásban való részesülés! Ezek mind fontos – eddig azt hittük, elengedhetetlen – részei a föltámadási ünneplésünknek. Most azonban – Isten akaratából – mindez másként alakul. Ám épp e különleges helyzet világít rá a lényegre. Az Isten akkor is végbeviszi művét, ha mi nem figyelünk rá. Akkor is szeret, ha mi ezzel nem törődünk. Akkor is megbocsát, ha mi ezt nem vesszük komolyan. A föltámadásban azokat is részesíti, akik egyáltalán nem hisznek. Csak számukra a végtelen isteni ajándék meddő marad. Krisztus ma is megajándékoz bennünket föltámadásával. Még ha egészen szűk körben énekelgethetjük is a jól megszokott énekeinket, vagy akár egymagunkban, reszkető hangon egyszer sem tudjuk elénekelni a Föltámadt Krisztust, ő akkor is föltámad.

Ennek érdekében most lelkünk legmélyére kell tekintenünk. Most az imádságban minden eddiginél nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk, hogy ezt a rejtett ünnepet érzékeljük, fölfogjuk, megértsük. Krisztus nélkülem is föltámad, de ne hagyjam, hogy nélkülem támadjon föl! Sokkal szorosabbá válik a kapcsolatunk azokkal, akikkel egy háztartásban élünk. Sokkal többet adhatunk, kell adnunk, hogy egymásnak átható ünnepet szerezzünk. Barka- és pászkaszentelés nélkül, a körmenet és a Föltámadt Krisztus éneklésének elhagyásával talán részesülhetünk a föltámadásban, de imádság nélkül nem! Hihetetlen mértékben fölértékelődik az egyéni imaéletünk. Minden eddiginél nagyobb szerepet kap, hogy én hogyan szólítom meg a Föltámadottat. Megnő az egyéni felelősségünk abban, hogy milyen a lelkünk állapota, hogy mit teszek azért, hogy a hitem most is növekedjék. Minden föltámadási ünnep hitnövekedés. Most is, csak ebben az idén magamra maradtam. Magamra meg az Úrra. Ketten vagyunk: a Föltámadott és én. Most nekem magamnak kell fölkeresnem és megtalálnom a Föltámadottat. Most valóságosabban szembesülök azzal, jobban, mint valaha, hogy mit jelent az én életemben az elhengerített kő, az üres sír. Most rajtam múlik, a magam erőfeszítésein, hogy találkozom-e a Föltámadottal. Az imaéletemtől függ, hogy húsvét átalakítja-e az életem. Máskor a templom, a szentségek, az énekek, az ünneplő társak mind segítenek nekem, hogy átélhessem ezt az átalakulást. De nem ezek hozzák meg, nem ezekkel azonos. Mindezek nélkül is föltámadhatok. A föltámadt Krisztus egymaga is elég hatalmas ahhoz, hogy ha semmi nem is látszik, ha semmi el nem hangzik, ha semmit nem is teszünk érte, akkor is föltámadhatok. Csak én is akarjam!

Föltámadt Krisztusom! Akit nem látok és nem hallok, akit nem tudok megénekelni, akit nem tudok átölelni, akit most nem tudok megcsókolni, szerető Istenem, mégis jöjj el hozzám! Támassz föl engem holtomból, ragaszkodásaimból, kicsinyességeimből. Te mindent megtehetsz. Most, e húsvét nélküli húsvétunkban Te legyél az ünnep, Te legyél az erő, Te legyél a föltámadás, Te, aki azt mondtad: Én vagyok a föltámadás és az élet.

Szeretett Testvéreim! Ebben most is hiszünk, ez most is megadatik nekünk. Úgy emlékezzünk majd vissza az idei húsvétra, mint a legerőteljesebb ünnepünkre, amely nem odakint, a külsőségekben, hanem idebent – nem csupán a szobánkban, de –, szívünk legmélyén játszódott le. Most lehet lelkibb az ünnepünk, mélyebb, bensőbb, személyesebb, mint valaha. Ez az idei, felejthetetlen húsvét formáljon át minket végérvényesen a föltámadás fiaivá! A nem látott, nem hallott, nem tapasztalt ünnep alakítson át minket a föltámadás hírnökeivé. Ha alig hangzik is el, ha nem is jut a fülünkbe, hogy föltámadt Krisztus!, az arra életünkkel adott válasz annál határozottabb, annál meggyőzőbb legyen:

Valóban föltámadt!

Dsida Jenő

HÚSVÉTI ÉNEK az üres sziklasír mellett

Sírod szélén szinte félve,
iszonyattal üldögélve,
ó – mekkora vád gyötör,
mardos, majdnem összetör:
mily látás a kétkedőnek,
törvény ellen vétkezőnek,
hogy üres a sírgödör.

Nyitott sírod szája szélén
sóhajok közt üldögélvén
szemlélem bús, elvetélt
életemnek rút felét
s jaj, – most olyan bánat vert át,
mily Jacopo és Szent Bernát
verseiből sír feléd.

Nincs gonoszabb, mint a hitvány
áruló és rossz tanítvány,
ki az ördög ösvenyén
biztos lábbal, tudva mén:
szent kenyéren nőtt apostol,
aki bűnbe később kóstol, –
Krisztus, ilyen voltam én.

Amit csak magamban látok,
csupa csúnya, csupa átok,
csupa mély seb, éktelen,
testem oly mértéktelen
volt ivásban, étkezésben,
mindenfajta vétkezésben
s undokságom végtelen.

Ó, ha tudnám, megbocsátasz,
s országodba bebocsátasz,
mint szúrnám ki két szemem,
mint vágnám le két kezem,
nyelvem húznám kések élén
s minden tagom elmetélném,
amivel csak vétkezem.

Bűneimnek nincsen számok.
Mindent bánok, mindent szánok
és a sajgás, mely gyötör
nem is sajgás, már gyönyör.
Hamuval szórt, nyesett hajjal
ér engem e húsvéthajnal
és az üres sírgödör.

Bámulok a nyirkos, görbe
kősziklába vájt gödörbe,
bénán csügg le a karom,
tehetetlen két karom...
Te kegyelmet mindig oszthatsz,
feltámadtál s feltámaszthatsz,
hogyha én is akarom.

Lábadozó régi hitben
egész nap csak ülök itten.
Lelkemet nagy, jó meleg,
szent fuvallat lepte meg,
lent az odvas, szürke barlang
mélyén muzsikál a halk hang,
ahogy könnyem lecsepeg.

Az én Uram újra él most,
országútján mendegél most,
áprilisban fürdik és
aranyozza napsütés,
ahol lépked, jobbra-balra
ezer madár fakad dalra
s ring, hullámzik a vetés.

Éneklő sok tiszta lánnyal,
liliomos tanítvánnyal
nem követlek, Mesterem.
Majd csak csöndes estelen
indulok, hol vitt a lábad,
földön kúszom könnybe lábadt
szemmel, szinte testtelen.

Fennakadva tüskeágon,
éjsötét nagy pusztaságon
étlen-szomjan vágok át,
nagy hegyeken vágok át,
mint eltévedt eb szimatja,
mely halódva is kutatja
vándor ura lábnyomát.

S közben dalolok az égről,
pálmás, örök dicsőségről,
vonszolván földdel rokon
testemet a homokon
s így ujjongván, nem is érzik,
hogyan sajog, hogyan vérzik
rögbe horzsolt homlokom.

Mert az égi útnak elve:
kúszva, vérzőn, énekelve,
portól, sártól piszkosan
menni mindig, biztosan...
S kopjék térdig bár a lábam,
tudom, az ég kapujában
utolérlek, Krisztusom!

Tartalom

1 ELŐSZÓ
Fülöp metropolita: Föltámadt Krisztus!
3 *Dsida Jenő:* Húsvéti ének az üres sziklasír mellett
6 *Atanáz püspök:* Krisztus föltámadt!

LÉLEK

8 *Hekler Melinda:* A Szent Liturgia nem azzal kezdődik, hogy vasárnap kilenc órakor betoppanunk a templomba
10 *Imrik Zsófia:* Egy ikonosztáz restaurálásának lelki gyümölcsei
13 *Fülöp metropolita:* Csakis Jézus szabadíthat meg bennünket a halál kötelékéből
14 *Atanáz püspök:* Engedjétek hozzám a kicsinyeket! – katekézis a gyermekáldoztatásról
16 *Obbágy László:* Lelkipásztori megfontolások az elsőáldozási készületről
21 Mennybemenetel ünnepe
22 *Szepesi Szilárd:* Mi történt pünkösdkor?
24 *Papp Szabolcs:* Szent Szofroniosz jeruzsálemi pátriárka
26 *Barsi Balázs:* Pünkösd – a Szentlélek eljövetele

EMBER

28 *Hekler Melinda:* Ágota nővér kapta a Hit Pajzsa díjat
30 *Hekler Melinda:* Bemutatkozik Budapest egyetlen görögkatolikus óvodája
32 Ferenc pápa üzenete a betegek 28. világnapján
34 *Szemán-Tóth Teodóra:* Ifjúságpasztoráció 3.
35 *Demkó Szimonetta:* Egy paplány naplójából
36 *Ivancsó Bazil:* A Kowalsky meg a Vega árnyékában – Interjú Popovics Mátyással
39 *Laskay Anna:* Sorsfordulók
40 *Dobos Klára:* „Lehajlok a szent humuszig”
42 *Molnár Lajos:* Nem tétlenkednek a zalai görögkatolikusok
44 Új titkára van a Keleti Egyházak Kongregációjának
45 *Gyurkovics Miklós:* Koronavírus: láthatatlan kihívás a hívek és a papság számára
46 *Obbágy Lacus:* Az elmúlt húsz év futballcsodái

ÉRTÉK

52 *Kanyó Árpád:* A szent ajtók függönye
56 *Ivancsó Bazil:* A Szentföld érdekességei XII.
60 Az élet nevében
63 *Laskay Anna:* Ábel atya tanítása
64 *Terdik Szilveszter:* Angyali köszöntés – angyali intés
68 *Földvári Katalin:* A máriapócsi kegyhely gondozói: a Nagy Szent Bazil Rend 4/2.
70 *Kührner Éva:* Kolostorok földjén
74 *Legeza József:* Könyvespolc mellett
76 *Legeza Kata:* Mozivászon előtt
79 Kukta
80 *H. Varga Eszter:* Különbözőségek, melyek közelebb hozzák egymáshoz a katolikus és protestáns hívőket. Ökumenikus értekezés az Eucharisztiáról
82 Ez történt – 2020. tél

8

26

32

42

60

64

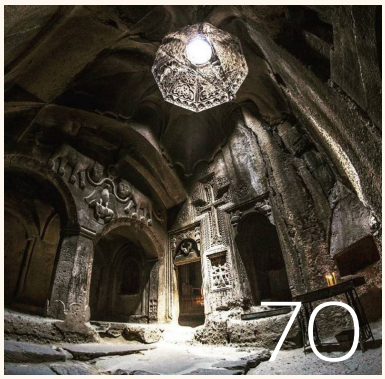
70

74

Megjelent a

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE

kiadásában, a Hajdúdorogi Főegyházmegye,
a Miskolci Egyházmegye és a Nyíregyházi Egyházmegye
együttműködésével

kiadja a SZENT ATANÁZ GÖRÖGKATOLIKUS HITTUDOMÁNYI FŐISKOLA

felelős kiadó: dr. Véghseő Tamás rektor

Honlapunk címe: **WWW.GOROGKATOLIKUS.HU**
FACEBOOK.HU/SZEMLELETMAGAZIN

A szerkesztőség címe:
4400 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 13–19.
Tel: +36/42-597-600

terjesztéssel és megrendeléssel kapcsolatos
információ: **KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU**
tartalommal kapcsolatban:
SZEMLELET@GOROGKATOLIKUS.HU

Számlaszám: 10702071-19204893-52300002
(Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola)

Főszerkesztő: Király András
Főmunkatárs: Szemán-Tóth Teodóra
Fotók: Bakos Zoltán, Dobos Klára, Gerner Attila, Király András, Szilágyi Icus, Zadubenszki Norbert, Polyákné Tóth Nóra, Szabó Sándor, Varga B. Bernadett, Trestyánszky Csaba

Arculat, tördelés: Projekt-Team DTP Stúdió
Nyomdai munkák: Imi Print Kft., Nyíregyháza
ISSN: 1416–793X

A Görögkatolikus Szemle megrendelhető postán
a szerkesztőség címén vagy elektronikus formában
a **KIADVANYOK@SZENTATANAZ.HU** címen.
Rendeléssel kapcsolatos információ
a szerkesztőség elérhetőségein kérhető.

Nyíregyháza, 2020

ATANÁZ PÜSPÖK

Krisztus föltámadt!

Szent Pál írt csaknem kétezer éve arról derűlátó módon, hogy „ha száddal vallod, hogy *»Jézus az Úr!«*, és szívedben hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halottak közül, üdvözülsz" (Róm 10,9).

De milyen is ez a hit, amely szerinte „megigazulásra szolgál"? És mire vonatkozik ez egy olyan héten, amikor az egyesülő Európa központjában kellett tehetetlenül a legnagyobb, szinte orvosolhatatlan gyásszal, egy tömegmészárlás eredményével szembenézni?

„A hit szilárd bizalom abban, amit remélünk, meggyőződés arról, amit nem látunk" (Zsid 11,1). Tehát nem csak érzelem, s nem pusztán értelmi tevékenység, bár az értelmes ember szívbeli, személyes cselekvését jelenti. Keresztény hitünk, mint személyes kötődés Istenhez, különbözik az emberekbe vetett hittől és bizalomtól.

Idén nagypéntek és húsvét között egy különös naptári egybeesés miatt így idéztük fel az ősi hitvallást: „Hiszek ... egy Úrban, Krisztus Jézusban, ... aki megtestesült a Szentlélektől és Szűz Máriától, és emberré lett; ... megfeszíttetett miérettünk Poncius Pilátus alatt, és szenvedett és eltemettetett és feltámadott harmadnapon az Írások szerint."

Mi a Jézus Krisztust hozzánk küldő és feltámasztó Atyába vetjük hitünket. Nemcsak egyes-egyedül, hanem együtt, közösségben. Nemcsak „hiszek ... egy Istenben," hanem ahogy az ősi hitvallások íródtak: „hiszünk". Görögkatolikus egyházunk a liturgiáinkban egyenesen szemünk és fülünk elé állítja a hitigazságokat: „Látván Krisztus feltámadását az egyedül bűnnélküli Úr Jézust imádjuk... és szent föltámadásodat énekeljük és dicsőítjük." Megvalljuk azt, hogy „Jézus az Úr!", és szívünkben hisszük, hogy Isten feltámasztotta őt a halottak közül. Jólesik ezt együtt megvallani, megénekelni, mert így erősítjük egymás hitét: „Feltámadt Krisztus halottaiból, legyőzte halállal a halált..." Így köszöntjük egymást nem is csak templomfalakon belül, hanem ünnepi találkozásaink során is: „Krisztus feltámadt!" „Valóban feltámadt!"

Ennek a hitnek közös örömét és a vele járó üdvösséget kívánom minden keresztény testvéremnek.

LÉLEK

FELTÁMADT KRISZTUS A HALÁLBÓL,
ÉS ELSŐSZÜLÖTT LETT A HALOTTAK KÖZÜL.
ÖVÉ A DICSŐSÉG ÉS A HATALOM
MINDÖRÖKKÖN ÖRÖKKÉ! AMEN.

Hekler Melinda

A Szent Liturgia nem azzal kezdődik, hogy vasárnap kilenc órakor betoppanunk a templomba

Lendületes, erős kezdése volt az „Eucharisztia a bizánci teológiában" című előadássorozatnak Papp Miklós morálteológus atya vetítéssel egybekötött ismertetője a bizánci liturgiáról. Már a bevezető előadásban olyan mélységek tárultak fel, amelyek új megközelítést és szempontokat adhatnak a vasárnapi Szent Liturgián való részvételhez.

A Sapientia főiskola nagy előadóterme zsúfolásig megtelt; a szép számban jelen lévő római katolikus testvéreknek ezen az estén biztosan sikerült közelebb kerülniük a görögkatolikus liturgiához.

Papp Miklós előadása elején leszögezte: „A liturgia nem azzal kezdődik, hogy vasárnap kilenc órakor betoppanunk a templomba. Már előző este el kellene kezdenünk fölszítani magunkban a vágyat, hogy érezzük, szeretnénk találkozni Istennel és szemtől szemben látni őt. Soha nem lennénk képesek Istenre vágyni, ha ő már előtte nem irányulna felénk, nem vágyna ránk."

Gyakorlatias tanácsot is kaptunk a készülethez: szombat este érdemes elmondani az áldozás előtti imát, de a vasárnapi Szent Liturgiára való készülethez hozzátartozik a böjt is, a papság igyekszik már éjféltől a másnapi szentáldozásig tartózkodni az ételektől. „Miért fontos ez? A nyugati ember ésszel akar találkozni Istennel, de ha a testem is sóvárog, hogy magához vegye az Eucharisztiát, talán a lelkem is könnyebben mozgásba lendül" – mondta Papp Miklós atya.

Nem jó, ha a liturgia túl drámai vagy túl vidám, az ideális egy hangulatfeletti állapot megteremtése lenne, amely a mennyek országának örök békességét tudja sugározni.

A LITURGIA ELSŐ RÉSZE: **A PROSZKOMÍDIA**

Bűnbánati résszel indul, alázattal akarunk közeledni az Eucharisztia titkához. Ezt követően elénekeljük a Mennyei Királyt, ezzel kérjük, hogy a Szentlélek szálljon le ránk. Nemcsak azért imádkozunk, hogy szálljon le a kenyérre és a borra, hanem hogy a tiszta Láng minket is átjárjon: „Tulajdonképpen azt is mondhatnánk, hogy az egész liturgia egy nagy Lélekhívás, ezért nem egyenértékű, ha részvétel helyett csak a televízióban vagy rádióban meghallgatjuk."

A pap az előkészületet a mellékoltárnál, a „rejtekben," csendben, a híveknek háttal végzi, ekkor készíti elő a szent kenyeret és a bort. A görögkatolikus egyházban azért használnak élesztős kenyeret, mert a bizánci gondolkodás szerint a kenyérnek lélegzőnek kell lennie, hisz a bor is lélegző. A papné vagy maga a pap szokta megsütni ezt a kenyeret, amelybe bele van pecsételve: Jézus Krisztus győz. „Milyen szép dolog – mondta Papp Miklós –, hogy a papné imádság közben süti a kenyeret, ő így járul hozzá a liturgiához."

Az edények díszítettsége kapcsán felhívta a hallgatóság figyelmét: „Mi, görögök, soha nem azt keressük, ami egyszerűbb, hanem ami méltóbb. Az edényeket is gyönyörűen kidíszítjük, és csak felszentelt pap viheti őket, a sekrestyés nem érhet hozzájuk. Olykor sok macerának tűnhet a tömjénezés, vagy hogy a gyerekek kezébe gyertyát teszünk, aztán mindenhonnan takaríthatjuk a faggyút. Bárcsak a magánimádságunkban is igaz lenne ránk, hogy nem az egyszerűt, hanem azt választjuk, ami méltó az Úr Istenhez."

A pap először átszúrja a kenyeret, ekkor Krisztus sebe idéződik meg. A liturgián jelen van a hatalmas isteni szeretet, melynek része a nagy seb is: a kettő összetartozik itt is, mint ahogy az életünkben is hol egyik, hol másik van meghatározóbban jelen.

A kenyér felszeletelésének nem csak meghatározott rendje, mély mondanivalója is van. A középső, a Bárányt jelképező legnagyobb kenyér jobb oldalán lévő darabka az Istenszülő Máriát jelenti, a bal oldal a szentek emlékezetére utal, de megemlékezünk az elhunytakról, az élőkről, és végül a pap saját magáért is feltesz egy kis kenyérdarabot az edényre. Mindez azt szimbolizálja, ahogy Krisztus körül összegyűlnek az élők és a holtak, mert nála van az üdvösség.

A Bárány fölé egy csillag kerül, itt megidéződik a betlehemi csillag. Az Isten által küldött jelnek látszólag a karácsonyi éjben nyoma veszett, de a liturgián megtalálhatjuk, rámutat, mire kell figyelnünk, hogyan kell élnünk és cselekednünk.

A liturgia nem csak visszaemlékezés a kétezer évvel ezelőtti eseményekre, hanem jelen idejű találkozás Krisztussal, ezt segít megidézni a tömjénezés is. Nem azért megyünk templomba, hogy nosztalgiázzunk, hanem azért, mert élni akarunk a jövőnknek. Az ún. abszolút jövőt Krisztus mutatta meg nekünk, ezért felé fordulva ismerhetjük meg életünk helyes irányát.

A LITURGIA MÁSODIK RÉSZE: **A KATEKUMENEK LITURGIÁJA, VAGY TANÍTÓ RÉSZ**

A szertartás elején lévő kérések, könyörgések sorából megtanulhatjuk, hogy milyen sorrendben érdemes kérni Istentől, mi igazán fontos.

A pap körbejár kezében a Bibliával, vagyis fizikailag is beáll a folyamatba, hogy az Evangéliumot elvigye a hívők közé. Ezután nem sokkal következik a liturgia egyik csúcspontja, a Háromszor szent című ének. Gondoljunk bele, mit mondhatnánk Istennek, ha ott állnánk előtte: nincs olyan jelző, amely elég lenne rá, a szent szót úgy kellene énekelnünk, hogy abban minden dicséretünk benne legyen.

Engedni kell, hogy elbűvöljön minket az Isten, és ez az érzés fogja kiölni belőlünk a bűnt. Papp Miklós atya hangsúlyozta, fontos lenne, hogy a morál ne csak kötelességből fakadjon, hanem az istenszeretet és hála következményeként szülessen meg bennünk.

Az Evangélium előtt tömjénezéssel erősítjük újra a jelen időt, mert Krisztus most fog szólni hozzánk. Jó lenne a már sokadszor hallott evangéliumi részeket is üres aggyal hallgatni, készségesen, éber szívvel figyelni, hogy ezekből a sorokból mit akar még üzenni nekem az Isten.

A LITURGIA HARMADIK RÉSZE: **A HÍVŐK LITURGIÁJA, VAGYIS ÁLDOZATI RÉSZ**

Az áldozati rész történései a következő események köré épülnek: Krisztus kezébe vette, hálát adott, megtörte, odaadta. A nagybemenet során a pap ünnepélyesen beviszi a főoltárra az adományokat. Ilyenkor a ministránsok egy-egy angyalt ábrázoló ikont visznek a kezükben, ezek a vonulást kísérő angyalokat jelenítik meg.

Papp Miklós felhívta a figyelmünket, hogy Hiszekegy kezdetű imádságunk szövegében nem véletlenül nem szerepel az Eucharisztia szó. Véleménye szerint ez az imádság a hit kapujaként is értelmezhető, amelyen keresztül el fogunk jutni az Eucharisztiáig, a szeretet szentségéig. „Sokkal többet kellene beszélnünk a Hiszekegy teológiai igazságairól, mert mindegyikünket érintenek, ez az ima nem okos tételmondatok sora, hanem a létünkről van benne szó."

Most következnek a legszentebb részek, itt a papnak is megremeg a keze: „Krisztus a főpap, hisszük, hogy ő végzi a liturgiát, mi csak megszemélyesítői vagyunk. Nagyon szeretek arra gondolni, hogy az Eucharisztia mennyire tömény isteni jelenlét. Mint amikor egy csésze forró vízben a teafilter feloldódik, úgy oldódik fel Isten is bennünk, ha a mi lelkünk is elég forró ehhez. Nem valamit kapunk az Eucharisztiában, hanem Krisztus önmagát adja nekünk, a jelenlétébe helyezkedhetünk."

A szentáldozás közösségbe hoz a Szentháromsággal, és egymással is egyesít minket: közelebb kerülhetünk általa házastársunkhoz, gyermekeinkhez, mindig van egy közösségi dimenziója is. A pap mindenkit megáld az Eucharisztiával, azt is, aki nem áldozhat, ezért is fontos részt venni a Szent Liturgián.

A *„békével távozzunk"* útra bocsátás régebben inkább egyfajta harci kiáltásként csendült fel: megtapasztaltuk az Eucharisztia tüzét, vigyük ki a világba. Az első keresztények úgy távoztak a liturgiáról, hogy nem tudták, ki fog még élni következő vasárnap. Papp Miklós atya is szép és lelket tüzesítő szavakkal engedte útjára a hallgatóságot: „Menjetek, és az egész életetek legyen liturgia. Az életünk és a liturgia nem két világ; ahogy az egész életemet beviszem egy-egy liturgiára, úgy viszem ki aztán a liturgiát az életemre."

Okostelefonja segítségével ezt a QR-kódot leolvasva videón is megnézheti Miklós atya előadását.

A videó megnézhető a főegyházmegye videotárában is (hd.gorogkatolikus.hu/media-videotar).

Imrik Zsófia

Egy ikonosztáz restaurálásának lelki gyümölcsei

Az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmából nyíló **Ikon másképp. Görögkatolikusok Magyarországon** című kiállítás előkészítése során kaptam meghívást abba a restaurátorcsapatba, mely 2018-2019-ben restaurálta a magyarkomjáti ikonosztázt. A munka kezdetekor Fülöp metropolita megáldotta az ikonokat és a munkatársakat is. Beszélt az ikon teológiájáról, s felhívta rá figyelmünket, hogy ne lepődjünk meg, ha a következő időszakban meglepetések érnek minket. Szavait szívembe vésztem, s hálát adtam a gondviselő Istennek minden egyes napért, amelyet az ikonok közelében tölthettem.

Pavel Florenszkij atya, az orosz ortodox teológus, filozófus, matematikus polihisztor azt írja Az ikonosztáz című könyvében, hogy az ikon közösségi alkotás, ahol a közösen közvetített igazságnak kell érvényesülnie, különösen azért, *„hogy az alkotásban résztvevők kölcsönösen ellensúlyozzák az ikonba véletlenül belekerülő szubjektív értelmezéseket, illetve hogy kölcsönösen korrigálhassák egymást, ha valaki önkéntelenül eltér az objektivitástól”* (Pavel Florenszkij: Az ikonosztáz). Ezt én restaurálási munkánkra is vonatkoztatom. Az ikonosztázon dolgozó restaurátoroknak nemcsak szakmai téren jó egymást ellenőrizniük, kiegészíteniük, összehangolniuk, de spirituálisan is, mert az ikonokkal való érintkezés tiszteletet követel hívőktől és nem hívőktől egyaránt.

„Az ikonosztáz a látható és láthatatlan világ között húzódó határ, ami – mint oltárfal – Isten trónusát, a mennyei dicsőség szféráját körülvevő, szentséget hirdető szentek gyülekezete, a »bizonyságtevők fellege« által jön létre s válik felfoghatóvá” (Pavel Florenszkij: Az ikonosztáz). Az ikonok tehát nem ábrázolják a szenteket, hanem ténylegesen megjelenítik őket az orosz ikonteológia szerint – mindenekelőtt az Istenszülőt és a testet öltött Krisztust – mint egy látomás. A műhelyünkbe hozott ikonosztáz szentjei, apostolai és prófétái a 19. században a magyarkomjáti templom szentélyét takarták el a földi tekintetek elől, ahol a legszentebb cselekmény, Krisztus áldozatának „újra jelenvalóvá tétele” valósult meg a Szent Liturgiában. Megkapták a titkos vacsorára érkező vendégeknek kijáró tiszteletet, mikor a diakónus megtömjénezte képeiket, s meghajolt előttük. Ők az átlényegült kenyérben, az Eucharisztiában valóságosan jelen lévő Krisztus bizonyságtevői, akik mindnyájan Krisztusban élnek, és benne elválaszthatatlanul össze vannak kapcsolva egymással. Velük kerültünk szoros kapcsolatba egy évig tartó munkánk során.

Szinte nem volt olyan ikon, mely meg ne fordult volna valamennyiünk kezében egy-egy munkafázis elvégzésének idejére. Mikor megérintet-

tem őket, a királyi ajtó bal oldali bélletére festett liturgiaszerző egyházatya szavaira gondoltam: *„Isteni félelemmel és hittel közeledjetek!”* (Szent Liturgia, Nagy Szent Bazil) Fontos volt számomra, hogy megismerjem a képek ikonográfiáját is, és római katolikusként betekintést nyerjek görögkatolikus testvéreink bizánci rítusába.

A magyarkomjáti templom Szent Mihály titulusát viseli, a mennyei seregek vezére az ikonosztáz alapképsorában is helyet foglal. Az arkangyalokról és minden égi seregekről november 8-án emlékezik meg a görögkatolikus egyház. Mi is novemberben kezdtük meg az ikonok restaurálását. Szent Mihály arkangyalra a veszélyes szakmát űző mesteremberek mindig is védőszentjükként tekintettek, ikonja elővigyázatosságra emlékeztetett a restaurátorműhelyben is.

Egy novemberi napon különösen is megcsodáltam a mennyei seregek vezérét, s a maga elé tartott pajzsra tettem kezem, miközben elsuttogtam a Szent Mihály-imát: *„Szent Mihály arkangyal, védelmezz minket a küzdelemben (...)”* Beköszöntem a műhelyünk alatti kápolnába is, majd elégedetten indultam haza. *„Ha Isten velünk, ki ellenünk?”* (Róm 8,31) – gondoltam magamban. Tíz perc múlva már a közeli kereszteződésben álltam, az eső zuhogott. A gyalogosoknak jelző lámpa zöldre váltott, s miután körülnéztem, leléptem az úttestre. A következő pillanatban nagy lendülettel kanyarodó autó orrát láttam meg szemem sarkából tőlem egy méterre, aztán már a lábszáramon éreztem hideg lökhárítóját. Satufékkel állt meg. Megúsztam egy kis rándulással, de néhány percre valamiféle időtlenségbe kerültem. Egész nap Szent Mihály ikonja lebegett a szemem előtt, aki jobbjában kétélű kardot tart, a mellkasát keresztező szalagon ovális pajzsként pedig Jézus Krisztus képét viseli, bal kezével maga előtt tartja. Az aranyozott pajzson Krisztus az Atya öröktől fogva létező Igéjeként jelenik meg és áld két kézzel. A pajzson körbefutó egyházi szláv felirat Mihály nevére utal, mely a héber „mi ká él” = ’ki olyan, mint az Isten?’ kifejezésből ered. A főangyal az egyetlen, senkihez sem mérhető, hatalmas Isten győzelmét hirdeti, az ő szolgálatában áll.

Következő év novemberéig még számtalan alkalom nyílt a hálaadásra. A bizánci egyház 12 fő ünnepét bemutató képsor, mely a 19. században a magyarkomjáti hívek előtt tárta fel az evangéliumi igazságot, most a mi restaurátorműhelyünkben jelenítette meg az üdvtörténetet. A Jézus Krisztus születése ikon még romos állapotban volt, amikor beköszöntött a karácsony, mégis tapasztalni lehetett az általa közvetített misztériumot, ahogy ott feküdt a fehér papírral lefedett műhelyasztalon fenyőágak között, s mellette egy szál gyertya égett.

A nagyböjti időszakban tekintetem a Kálvária-csoportra szegeződött. Mikor a szemészlándzsa hegye a folytonossági hiányok tömítése közben a megfeszített Üdvözítő testéhez ért, arra gondoltam, hogy *„...a mi vétkeinkért szúrták át, a mi bűneinkért törték össze; a mi békességünkért érte fenyítés, és az ő sebe által gyógyultunk meg”* (Iz 53,5). Mindennap lehetőség nyílt a kereszthódolatra.

Egy éjszaka különösen szép álmot láttam. A szülői ház kapuja előtt álltam családtagjaimmal, s ámulva figyeltem a házunk homlokzata elé felhúzott hófehér, áttört mintázatú, csipkeszerű falat, s a kertünkben sürgő-forgó embereket, akiket édesapám irányított. A grandiózus méretű vékony fal légies könnyedséggel, de stabilan állt két méterre a ház előtt, aminek házformájú sziluettjét követte. Kétszárnyú fehér ajtaja csukva volt, de áttört mintázatán át lehetett látni, ahogy az egész fal gondosan kidolgozott, szabályosan ismétlődő mintázatán keresztül is. Lélegzetelállítóan szép, művészi építmény volt. Szimbolikája különösen lenyűgözött. Mivel aznap a magyarkomjáti ikonosztáz királyi ajtajának áttört faragású, szőlőindás ajtószárnyait tisztítottuk

a műhelyben, nem volt meglepő, hogy a míves látvány visszaköszönt álmomban. A családi házunk elé épült légies fal kétszárnyú ajtajával félreérthetetlenül egy ikonosztázra utalt, s mivel akkoriban édesapám a családfánkat kutatta, engem pedig családunk lelki sebeinek gyógyítása foglalkoztatott, családi szentjeink gyülekezetére irányította figyelmemet. Házformájával számomra a megdicsőült „egy-ház” szimbólumává vált, melynek üdvözült tagjai imáikkal védőfalként óvhatják küzdő „egy-házunkat” a világban. Az álom üzenetét így értelmeztem: Isten egymás javára akar használni bennünket üdvözítő tervében, ezért nekünk is tennünk kell „családi ikonosztázunk” épüléséért. Álmomat visszaigazolásnak éreztem, s elhunyt felmenőinkért folytatott imáimat a magyarkomjáti ikonosztáz szentjei által támogatva végeztem ettől kezdve. Az áldások árja nem is maradt el. Végre öröm, béke és kiengesztelődés járta át egész életemet.

2019 októberében fejeztük be a magyarkomjáti ikonosztáz restaurálását, novemberben pedig eljutottam a Szentföldre. Zarándokutamat a gondviselés ajándékának tekintem.

> ***„Minden forrásom belőled fakad”*** (Zsolt 87,7) – hirdeti a 2020-as Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus mottója is. Kívánom, hogy a Műcsarnokban megrendezendő kísérőkiállítás sok kegyelmet közvetítsen, s az ikonok imádság tárgyai legyenek a hamarosan épülő nyíregyházi görögkatolikus múzeumban.

Fülöp metropolita

Csakis Jézus szabadíthat meg bennünket a halál kötelékéből

Testileg elszunnyadván mint halott, Urunk és Királyunk, harmadnap föltámadtál, Ádámot kihozván a romlásból, és megtörted a halált, halhatatlanság pászkája, világnak üdvössége.

Legnagyobb ellenségünk a halál. Annak karmaiból senki és semmi ki nem menekíthet. Mindnyájunk élete végén félelmetes végzetként ott vár kitátott szájjal a sötét halál, elkerülhetetlenül. Legnagyobb ellenségünk, mert semmi módon le nem győzhetjük, de azért is, mert önmagunknak köszönhetjük. Valamiért, érthetetlen okból az ember egyszer a gonosz oldalára állt, elhagyta Teremtőjét, szembefordult azzal, akinek mindent köszönhet, és ennek az esztelen tettének lett a következménye ez a keserű halál. A bűn zsoldja, a bűnért való fizetség, a bűn szükségszerű következménye.

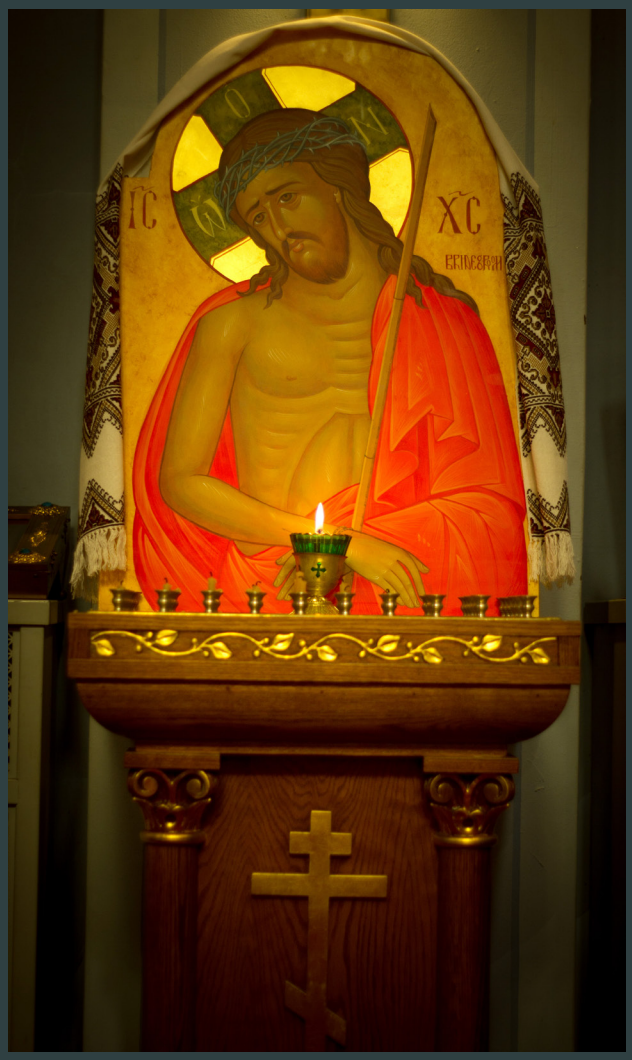

S nem csak azért pöffeszkedik rajtunk, mert nálunk erősebb hatalom, hanem azért, mert az okozóját sem tudjuk magunkról lerázni. A bűntől sem tudunk szabadulni. Nem átkozhatjuk ősszüleinket, mert mi magunk ugyanazt tesszük, mint ők. Mi éppen úgy elfordulunk Istentől nap mint nap, nem is csak egyszer. Mi is szembefordulunk azzal, akit szeretünk, mi is a kísértőre hallgatunk, és követjük hazug tanácsait. Sajnos a bűntől nem félünk annyira, mint a haláltól, holott egy tőről fakad mindkettő. A bűnnel bizony, gyakran kacérkodunk, könnyedén beengedjük az életünkbe. Márpedig ez éppen olyan veszélyes, mintha a halállal játszanánk. Ilyen az ember, ilyenek vagyunk – ilyen vagyok. „Ki szabadíthat meg e halálra szánt testtől?" – kiáltja még az apostol is, jóllehet, ő az életét áldozta föl Krisztusért és az evangélium hirdetéséért.

Ki szabadíthat meg? Istennek hála, mi már tudjuk a választ. Persze, tudta Szent Pál is, éppen azért kiáltja bele a világba az ember tehetetlenségét, hogy megadhassa rá az egyetlen lehetséges feleletet: Hála az Istennek Urunk, Jézus Krisztus által!

Jézus Krisztus az egyetlen, aki megszabadíthat minket a halál kötelékétől. S nem csak azért, mert Isten lévén erősebb, mint a halál, hanem mert ő az egyetlen, aki annak okozójától, a bűntől is meg tud szabadítani minket. Legtöbbször nem vesszük észre a kettő közti köteléket. Nem gondoljuk végig, hogy egyik bűn magával hozza a másikat, s tovább, megállás nélkül, amely sornak végén elkerülhetetlenül ott tátong a halál torka. Ha Krisztus nem szakítaná meg a bűn láncreakcióját, akkor mindnyájan az örök halál veszedelmébe jutnánk.

De hála legyen az Istennek Urunk, Jézus Krisztus által! Krisztus elvette tőlünk bűneinket. Azzal vette el, hogy magára vette. Igen, a mi bűneinkért szúrták át, a mi gonoszságainkért törték össze; a mi békességünkért érte utol a büntetés, az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást (Iz 53,5). Magára vette a bűn következményét is, a halált. Ezzel győzte le. Ha nem vette volna magára, nem győzhette volna le. Krisztus óta tehát nincs többé hatalma sem a bűnnek, sem a halálnak. „Halál, hol a te fullánkod? Alvilág, hol a te győzelmed? Föltámadt Krisztus, és te elbuktál. (...) Föltámadt Krisztus, és már diadalmaskodik az élet. Föltámadt Krisztus, és nincs már halál a sírnál." (Aranyszájú Szent János hittanító beszédéből)

Látva legnagyobb s valójában egyetlen ellenségünket földre terítve, hogyne ujjonganánk húsvét hajnalán? Hogyne örvendeznénk, azt látva, hogy Krisztus Urunk, akihez tartozunk, akié vagyunk, éppen halálával győzte le a halált. Ettől kezdve mindazok, akik Krisztusban hunytak el, Krisztusban támadnak fel. Átfordult az élet. A halál többé nem félelmetes szakadék, hanem Krisztussal együtt átmenet a halálból az életbe, az örök életbe. Föltámadt Krisztus halottaiból, halálával győzte le a halált, bűntelenségével a bűn rabságát. Föltámadt Krisztus, és mi szabadok vagyunk. A halált megtörve nem csak Ádámot, hanem mindnyájunkat kihozott a romlásból. Köszöntsük és ünnepeljük őt, a halhatatlanság pászkáját, a világ üdvösségét!

Az eucharisztikus kongresszust megelőző évben, 2019-ben a püspök atyák három írást jelentettek meg, amelyekben elmagyarázzák a kisdedek áldoztatására vonatkozó egyházi tanítás lényegét és annak gyakorlati szempontjait. Folyóiratunkban ezeket tesszük közzé folyamatosan.

Engedjétek hozzám a kicsinyeket!

Atanáz püspök katekézise a gyermekáldoztatásról

A gyermekek szent Eucharisztiában való részesítésével kapcsolatban Tamás-vasárnapra Kocsis Fülöp érsek-metropolita atyánk adott ki körlevelet. Ezt folytatva szeretném szent atyáink, a keleti egyház tanítói tanúságtételével alátámasztani, hogy a kisdedek áldoztatása nem új keletű, hanem egyházunk ősi hagyományához kapcsolódik.

Szent Jusztinosz hitvalló, egyházunk egyik legrégibb írója beszámol arról, hogy az újonnan megkereszteltek részesednek az „Eucharisztiának" nevezett táplálékból, és a hálaadó imával megáldott kenyérből és borból „az átváltozás értelmében táplálkoznak," hiszen az apostoloktól úgy tanultuk, „hogy a megtestesült Jézusnak teste és vére ez" (2Apol 66). A Krisztus utáni 2. századtól számos tanúnk van arra is, hogy a csecsemőknek a szent Eucharisztiát csak a bor színe alatt szolgáltatták ki. A keresztelő pap bemártotta ujját a kehelybe, és így nyújtotta a szentséget a csecsemőnek, hogy nyelje le az ujjára tapadt cseppeket.

Jeruzsálemi Szent Cirill (Kürillosz) a frissen megkereszteltelteknek elmondott „misztagogikus katekézisei" nem hagynak kétséget afelől, hogy a szent Eucharisztiában való részesülés hozzátartozik a keresztelési beavatás szertartásához. Bár beszédeit ő elsősorban felnőttekhez intézi, de az egyház általános szokásáról számol be, és azt magyarázza. Ahogyan a nagy gyermekek vagy felnőttek a keresztelés és bérmálás után nyomban megáldoztak, a legkisebb megkereszteltek is teljesen részesedhettek a szentségben. Nemcsak keleti, hanem korabeli latin szent atyáknál is világos tanúságtételeket találunk erre.

A 4-5. századból származó „Apostoli kánonok" irat teljesen természetesnek tartja a gyermekek szentáldozását, és így határozza meg a szentáldozáshoz való járulás sorrendjét: „Ezután vegye magához a Szentséget a püspök, majd a papok, diakónusok, alszerpapok, felolvasók, énekesek, aszkéták, a nők közül a diakónusok, szüzek és özvegyek, majd a gyermekek, majd rend szerint az egész nép, istenfélelemmel, vallásosan, zajongás nélkül."

Szent Ciprián a 3. század közepén „Az elbukottakról" című művének 25. részében egy kisgyermekről ír, akit édesanyja elhozott a Szent Liturgiára, és – bár a gyermek ezt nem akarta – a diakónus részesítette a szent Eucharisztiában. Szent Ciprián csak megemlíti az esetet, s ebből tudjuk, hogy Karthágóban a csecsemőkorban megkeresztelt gyermekeket is rendszeresen megáldoztatták.

Szent Ágoston hippói püspök Vitaliuszhoz írott levelében állítja, hogy a gyermekek is üdvözülhetnek, ha keresztszüleiknek köszönhetően meg vannak keresztelve, és eszik Krisztus testét, és isszák az ő vérét. Tehát hosszú évszázadokon át nemcsak keleti, hanem latin csecsemők és kisgyermekek is rendszeresen részesedtek a szent Eucharisztiában keresztelés után.

A római katolikus egyház istentiszteleti könyve, a 7. századból való Ordo Romanus is bizonyítéka annak, hogy abban az időben a gyermekek a nyugati egyházban is magukhoz vették az Oltáriszentséget. Egyik rubrikájában áll, hogy a keresztség után és „a kenet után mindegyik gyermek eljön a szent misére, és megáldozik..."

„Hol van az a pásztor, aki tulajdon testével táplálná nyáját?" – teszi föl a kérdést Aranyszájú Szent János egyik homíliájában. „Jézus pedig – folytatja – tulajdon vérével táplál, és így egészen magához kapcsol." Az újonnan megkereszteltekhez intézett beszédében pedig azt állítja: „Ahogy az asszony saját vérével és tejével táplálja szülöttjét, úgy Krisztus saját vérével táplálja szüntelen azokat, akiket ő nemzett (akik újjászülettek a keresztség vizében)."

Aranyszájú Szent János városában, Konstantinápolyban a 6. században a hét valamelyik napján egybegyűjtötték a kisgyerekeket az egyházban, azért, hogy ők fogyasszák el a vasárnap megmaradt szentséget. Ugyanezen század végén ez a szokás még Maconban is ismert volt: a gyerekek szerdán és pénteken jöttek elfogyasztani a maradék szentséget *(reliquias conspersas vino)*.

Nagyon tanulságos szavakat találunk egy szintén 6. századi bizánci műben, „Az egyházi hierarchia" címmel, melyet Areopagita Szent Dénesnek tulajdonítanak. Az álnéven író egyházatya a következőket írja: „A főpap a gyermeket is részesíti a szent titkokban, hogy azokkal táplálkozzék, és ne ismerjen más életet azon kívül, mely az istenihez vezet; a szent titkokban részesülendőt a szentséghez téríti, megerősíti a szent szokásokban, és szent szépségben vezeti a tökéletességre a vallásos keresztszülő hatása alatt."

Ugyanebből a forrásból merít, és hivatkozik is rá Szent Maximosz hitvalló liturgiamagyarázata, amely a 7. században a (székes)egyház szerkezetét, liturgiáját és annak lelkiségét mutatja be. A hitvalló által idézett atyák hagyománya szerint „a Szentlélek kegyelme láthatatlanul mindig jelen van" liturgiánkon, „a résztvevők mindegyikét átalakítja, átformálja, önmaga mértéke szerint valóban istenibbé gyúrja át, és a végbemenő titkok által elvezeti arra, amit ezek jelentenek – még ha a hívő nem is érzi, mivel *még a Krisztusban lévő »kisdedek« közé tartozik, és képtelen rá, hogy belenézzen a lejátszódó titkok mélységébe* –, és megvalósítja benne az üdvösségnek azt a kegyelmét, amelyet mindegyik lejátszódó isteni jelkép jelent, és így sorrendben elvezeti őt a felszíni jelenségektől az összes jelenség céljáig."

Tehát a Szentlélek kegyelme nemcsak a „nagyokosoknak" van fönntartva, hanem a Krisztusban lévő „kisdedek"-nek is, vagyis megkülönböztetés nélkül mindenkinek. Semmilyen lelki arisztokrácia nem zárhatja el az utat a Krisztusban lévő „kisdedek" elől, tehát hogy ez utóbbiak is akadálytalanul juthassanak el az átistenülésre. A keleti egyház nem állít olyan feltételeket az első áldozás előtt, hogy az illető milyen mértékben legyen értelmes, hogy mennyi kérdésre tudjon okosan megfelelni, hanem hisz abban, hogy a Szentlélek kegyelme a Krisztusban lévő „kisdedek"-et is méltóvá teheti „a szent összejövetel idején" arra, hogy „átalakítsa, átformálja, önmaga mértéke szerint valóban istenibbé gyúrja át". Erről szólt Szent Maximosz hitvalló itt idézett liturgiamagyarázata.

Mivel a Keleti Egyházak Kongregációjának Liturgikus Instrukciója 51. pontja, valamint a Keleti Egyházak Kánonjainak Kódexe 697. kánonja előírja, hogy az Eucharisztiát a keresztség és a bérmálás után minél előbb szolgáltassák ki, illetve a 710. kánon megerősíti azt a tényt, hogy a megkeresztelt gyermekeknek részesülniük kell az Eucharisztiában, a kelet-európai görögkatolikusok is egyre többen térnek vissza ehhez az ősi gyakorlathoz. Ma a legnagyobb kelet-európai görögkatolikus egyházi közösség részleges joga már rendelkezik arról, hogy a frissen megkeresztelt és megbérmált gyermekek és a még értelmük használatára nem jutott gyermekek is részesülhetnek a szent Eucharisztiában. Abban az esetben, ha a papnak kétsége támadna afelől, hogy valamelyik gyerek két szín alatt tudna áldozni, „csak az Úr Vérét adja neki" – hangzik az ukrán görögkatolikus részleges jog 92. kánonja. Szomszéd felvidéki egyházmegyénkben ez már általános gyakorlat.

Obbágy László

„Egyél! Különben túl hosszú lesz neked az út!” (1Kir 19,7)

Lelkipásztori megfontolások az elsőáldozási készületről

A Görögkatolikus Szemlélet a 2020-as budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus előkészületének jegyében több írást közölt az elmúlt esztendőben az Eucharisztia szentségének témakörében. A püspök atyák kérésére ezen írások sorához csatlakozva az Eucharisztia misztériumának lelkipásztori aspektusait fogalmazom meg. Mivel ez a szerteágazó téma csak sokoldalas tanulmányba férne bele, egyetlen – papokat és hívőket, szülőket és gyermekeket egyaránt érintő, s reményeim szerint a tisztelt Olvasót is érdeklő – mozzanatot emeltem ki a kérdéskörből, az első szentáldozásra való felkészülés változásaiban és változatlanságában egyaránt izgalmas rendjét.

Elöljáróban

Görögkatolikus egyházunk sokáig őrizte az ókeresztény kor gyakorlatát, s együtt szolgáltatta ki a három beavató szentséget: a keresztséget, a bérmálást és az Eucharisztiát. Ez a gyakorlat azonban a keleti katolikus egyházak egy részénél – nálunk is – nyugati hatásra megszűnt. Az Eucharisztia vételének rendjében mi, magyar görögkatolikusok immár száz éve X. Piusz pápának az elsőáldozást az értelem használatához és a megelőző szentgyónáshoz kötő szabályozását követjük; máig ez számít ismert és megszokott gyakorlatunknak. A Szentszék keleti katolikus egyházakra vonatkozó dokumentumai ugyanakkor már évtizedek óta az ősi gyakorlat visszaállítását kérik tőlünk. Főpásztoraink a közelmúltban többször szóltak és írtak erről a kérdéskörről, a Görögkatolikus Szemlélet hasábjain is. Jómagam ezért a kereszt-séghez kötődő csecsemőáldoztatás témáját csak érintőlegesen említem; írásom célja jelenlegi elsőáldozási praxisunk át- és újragondolása, szélesebb alapokra helyezése s mintegy „újratervezése”, hogy az Eucharisztia vételére irányuló szentségi katekézis minél teljesebb bevezetés legyen Isten szeretetének lenyűgöző misztériumába.

A lelkipásztori munka egyik kiemelkedő fontosságú tevékenysége az az eseménysor, amely megelőzi az elsőáldozást. Az elsőáldozós csoport megszervezése, a szülők elérése és bevonása, a gyerekek felkészítése, első szentgyónásuk örömteli feszültségének és felszabadultságának átélése és bölcs kezelése, az elsőáldozás ünnepi napjának előkészítése, lebonyolítása, majd e gazdag és szép időszak hangulatos agapéval történő lezárása mindmáig jellemzi ezt a lelkiekben igazán gazdag és gazdagító eseménysort. De egyre kevésbé biztos ez a talaj. Míg korábban minden résztvevő számára tudvalevő volt, mi fog s mi hogyan fog történni – az egész történésnek volt egyfajta rituáléja, bejáratott rendje –, ma ez már korántsem magától értetődő. Tegnap éltek még a nagyszülőktől átvett hagyományok; tegnap értették még a szülők a kifejezést – elsőáldozás –, és legalább hozzávetőlegesen annak tartalmát vagy legalább a kereteit is ismerték. Tegnap folyamat volt még, ma meg tény a szekularizáció, s nem működnek többé – legfeljebb itt-ott, csikorgó fogaskerékkel, jobbára felületesen, szinte haldokolva – a népegyházi keretek. Tegnap gyóntak/áldoztak még szülők elsőáldozó gyermekükkel, tegnap ritkábban fordult elő, hogy hitben teljesen járatlan, akár kereszteletlen emberek álljanak a keresztségi fogadalmukat megújító gyermekek mellett, s tegnap jobbára két szülő – nem pedig szülő/nem szülő vagy „elsőáldozási projektre összeállt” régi-új szülőpár – áldotta meg a nebulót az elsőáldozási rituálé végén. Tegnap familiáris és társadalmi kereteit tekintve is piros betűs ünnep volt az elsőáldozás.

El kell ismernünk, hogy az elsőáldozási előkészületnek, majd magának az ünnepnek ez az évtizedek rögzítette megszokott rendje magában hordozta olykor a formalitás veszélyét, a „leáldozás” kockázatát, mégis volt benne valami szilárdság, valami megnyugtató biztonság. Az elsőáldozást követően a felkészítést végző papok jó lelkiismerettel konstatálhatták, hogy egyházuk megszokott s bevált gyakorlatának megfelelő módon, dicséretesen teljesítettek egy igazán lélekemelő, örömteli lelkipásztori feladatot. És jó szívvel elmondhatjuk azt is, hogy a tisztelendők túlnyomó többsége nem csupán kipipálta, de jobbára a leegyszerűsített metodikai – és az „átkosban” igencsak korlátok közé szorított – kereteket meghaladva végezte e gyönyörűséges papi tevékenységet, tudatosan figyelve arra, hogy a külső keretek minél teljesebb valódi tartalmat hordozzanak.

Világunk rohamtempójú változása(i) közepette tegnapi (részben még mai, de érezzük, tudjuk: ez már „tegnapi”) elsőáldozási praxisunk tehát – egyrészt a szekularizált társadalom, a népegyházi keretek megszűnése, másrészt liturgikus életünknek a szentszéki direktívák okán történő változásai kapcsán – földrengésszerű átalakuláson megy keresztül. Kettős kihívás ez, amelynek révén a lelkipásztori szolgálatban őszült/kopaszodott leviták közül a papi élet útjának felén sokan jutottak nagy, sötétlő erdőbe, nem lelvén az igaz utat. Ez a krízis nyilván hat egyházunk mindennapi életére is; a hívek olykor értetlenül csodálkoznak rá szentségi lelkipásztorkodásunk változásaira, a régi-új gyakorlat egyelőre még szokatlan mozzanataira. A krízis azonban csak elsőre tűnik félelmetesnek; valójában korántsem csupán válságot, sokkal inkább esélyt rejtő lehetőséget jelent. Lassacskán, de tisztul a kép; a megrázó folyamat, amin keresztülmegyünk, földrengés, de égrengés is. Azaz a Szentlélek provokációja egyházunkban és személyes papi életünkben – konkrét témánk, elsőáldozási gyakorlatunk területén is.

AZ ELSŐÁLDOZÁSI KÉSZÜLET PILLÉREI

Amikor az elsőáldozási előkészület alábbi pilléreit ismertetem, egy megküzdött, lelkipásztori és kateketikai (hittan-pedagógiai) szakmai szempontok alapján végiggondolt, lelkiségében kiérlelt s a gyakorlatban kipróbált rendet tárok a tisztelt Olvasó elé. Ez a rend magában hordozza a keleti egyház kateketikai szemléletének lényegét: a kereszténység az új élet ajándéka Krisztusban, az új élet pedig az Egyház; ezért a katekézis lényege nem információk átadása, még csak nem is a hittanulók erkölcsi jobbítása (ezek mind velejárók), hanem az iniciáció, a bevezetés az Egyház életébe, a Krisztus-misztérium teljességébe. Megfelel ez a szemlélet a II. Vatikáni Zsinat utáni katolikus kateketikai dokumentumok látásmódjának is, amely hangsúlyozza a katekézis kérügmatikus és katekumenális jellegét, biblikus és liturgikus összefüggéseinek fontosságát, a személyességet és a közösségi jelleget, de a lelkipásztori optikát, a szekularizáció szellemének figyelembevételét is. *(Ígérem, további idegen kifejezésekkel nem terhelem az Olvasót.)*

A négy pillér az elsőáldozási készületnek az egyházi évhez kötött,
a liturgikus élet rendjét követő négy kitüntetett pillanata, ősz / tél / tavasz / nyár ritmusában.

1. Az Istenszülő templomba vezetése

Az első cölöpöt, az első pillért nem szeptemberben ütjük be a talajba. Az iskolakezdés kavalkádja alkalmas arra, hogy meghívjunk, hogy egyeztessünk, hogy előjelezzünk, de megítélésem szerint szükség van némi kora őszi várakozásra, ismerkedésre, összerendeződésre, döntésérlelő időszakra, talajelőkészítésre az első pillér, a bevezetés napja – azaz az Istenszülő templomba vezetése ünnepéhez legközelebb eső vasárnap – előtt.

A hároméves kislányt, Máriát szülei, Joákim és Anna elviszik a jeruzsálemi templomba; a gyermek attól kezdve a templom szentélyében nevelkedik. Kiváló alkalom ez az ünnep az elsőáldozási előkészület folyamatának modellezésére, a szülői felelősség felébresztésére, a templomban való lét örömének (a gyermek Mária táncol!), értékének felismertetésére, a szülők és a befogadó közösség aktivizálására.

Nem hiszem, hogy az ünnephez kötődő időpont megválasztása magyarázatra szorul. Az a gyermek, aki a templom szentélyében nevelkedik (vagyis az anyatejjel szívja magába a templom, a liturgia miliőjét), nem csupán megtanul valamit, sokkal inkább belenő a Krisztusban való új élet, az Egyház valóságába.

Amikor ezt a napot első pillérnek nevezem, ezt önmagam – a pap, a katekéta – számára is teszem. Zakariásra figyelek, akinek a viselkedése minta számomra.

Zakariás igaz ember és jó pap; a legnagyobb tisztességgel teszi a dolgát: imádkozik, bemutatja az áldozatot, rendben tartja az istentisztelethez szükséges dolgokat, fogadja az Istennek szánt adományokat. Otthon van a templomtérben; igazi titokgazda, akinek valódi felségterülete az Isten háza. Neki is, a vele imádkozóknak is biztonságot nyújt az Isten közelségének stabilitást adó tudata, a sok száz éves hagyomány fundamentumán zajló liturgia.

Az Istenszülő templomba vezetése ikonján Zakariásban azt a papot, azt a katekétát látjuk, aki várja a gyermekeket, a szülőket. Aki hív és fogad, és bevezeti a rábízottakat a misztériumba. Lehajol a kicsinyekhez; meg is köszöni talán a szülőknek a bizalmat, hogy átadják neki gyermekeiket, akiket bevezet a templom belsejébe, hogy „a szentélyben nevelkedjenek". Megérezteti velük az istenközelség örömét, életre szóló lelki eligazítást ad; előkészíti a talajt, és a rábízottak szomjas szívébe helyezi a hit magvát. Úgy vélem, Zakariás személyében igaz pap, igaz katekéta áll előttünk az ünnep ikonján. Az ő imádságos, várakozó, iniciációs templomi léte ma is minta. A templom ajtajában nem strázsálhat akárki, a templom ajtajában a misztérium bűvöletében élő, megrendült, megérintett embernek, az Isten titkai tudójának, beavatottjának kell állnia.

E megrendíthetetlen belső bizonyossága mellett (vagy inkább ellenére?) Zakariásnak ma mégis hiányérzete van. Mert a templomajtóban nem tolonganak a Máriák, nem állnak sorban a Joákimok és Annák. Ez a tény tovább gondolásra, további lelkipásztori ötletelésre sarkall.

Az Istenszülő templomba vezetésének van egy olyan ikonja is, amelyen Zakariás nem csupán lehajol, de kihajol. Nem csupán hívja a gyermeket, bentről, hanem mintegy kilép eléje. Mondhatni, meglévő helyzetében, életállapotában akarja megérinteni, meghívni, fölemelni, átsegíteni a magas küszöbön.

Naponta tapasztaljuk, elsőáldozó-jelöltjeink meghívása, „becserkészése" kapcsán is, hogy a hagyományos megszólítás ma nem elég. Ki kell hajolni a szentélyből, ki kell lépni a templom ajtaján. Pál apostol a folyópartig ment Filippiben, és oda vitte a misztériumot, ahol az asszonyok a szennyest mosták, és a mindennapi életükről pletykáltak. Tudomásul kell vennünk, hogy a liturgia proszkomídiája ma is (vagy ma újra) ott, a folyóparton, az emberek hétköznapjainak életterében kezdődik.

A célunk azonban nem lehet kevesebb, mint Zakariásé, aki a szentélybe vezet. Oda, ahol angyal táplál angyali kenyérrel. Az egyház szívébe, a liturgikus, az eucharisztikus közösségbe, amelyben az ország létező valósága s az eljövendő ország boldogító előérzete, az „ízleljétek és lássátok, milyen édes az Úr" gyönyörűséges tapasztalata nyűgözi le a vágyaiban önmagán mindig túlmutató, az Istenre javíthatatlanul éhező, szomjazó embert.

A templomajtón kihajló Zakariás a kilépés kötelező voltát példázza, amely Urunk megtestesülésének, az emberrel vállalt teljes közösségének egyenes következménye. Az ikonosztázion zárt és megnyitott királyi ajtaját egyaránt komolyan kell vennünk. Az egyház „ad intra" és „ad extra" élete épp attól kiegyensúlyozott, hogy magunk sem egyenbakancsban menetelünk egy szolgálati szabályzat alapján, hanem az evangélium bűvöletében élve szeretnénk megosztani, továbbadni a Krisztusban való lét szabadságát és örömét, és bevezetni minél többeket abba a titokba, amelynek valósága leginkább a liturgia csodájában érhető tetten.

De természetesen nem csak ebben. Mélyen egyetértek a gyakran idézett zsinati mondattal: „A liturgia csúcs és forrás." De képzeljünk el egy hegycsúcsot úgy, hogy nincs alatta hegy. Képzeljünk el egy forrást, amelyből nem lesz folyó. Ez lenne az egyház élete, ha csupán a liturgiára koncentrálna, és elfelejtené, hogy abban nem merül ki teljesen az egyház tevékenysége. Akkor van értelme a hegycsúcsnak, ha van mit összefoglaljon, kicsúcsosítson. Az egyház élje a maga életét, amit mint csúcspontban, a liturgiában foglaljon össze. Úgy végezze liturgiáját, hogy az az életét foglalja össze. A másik kép: a forrás, amelyből folyó fakad. Liturgia, amelyből következik valami: a templom ajtajánál meg nem szűnő vallásosság. Ezek az egyszerű és szemléletes képek tökéletesen ábrázolják a liturgia és az egyház egész élete közötti szerves egység követelményét.

A templomba vezetés ünnepe kapcsán érdemes felidéznünk egy harmadik történetet is Zakariásról. A Jakab-ősevangélium beszámol arról, hogy amikor Heródes meg akarja öletni a két éven aluli gyermekeket (köztük a mintegy másfél éves Jánost, Zakariás és Erzsébet gyermekét), akkor Erzsébet könnyek között imádkozik, hogy őrizze meg Isten a gyermeket: „Istennek szent hegye, fogadd be az anyát gyermekével együtt!" Ez meg is történik. Zakariás eközben a templomban van, teszi a dolgát az Isten szolgálatában. Heródes kérdezi: „hová rejtetted el a fiadat?", de hiába. Válasz híján a katonák kioltják Zakariás életét.

Élesedik a világ körülöttünk. A szülők egy része már érzi, a többit érzékenyítenünk kell a figyelemre. Mert Heródesek keresik a gyermekeinket. És – ne áltassuk magunkat – az életükre törnek. Erzsébet könnyek között imádkozik, hogy őrizze meg Isten a gyermeket: „Istennek szent hegye, fogadd be az anyát gyermekével együtt!" Meg kell értenünk s meg kell értetnünk: a templom az Istennek szent hegye, s a hegy gyomrában, az Úr angyalának oltalmazó fényességében menekül meg a gyermek.

Hozzátok hát, Erzsébetek, édesanyák, szülők, rejtsétek a legjobb helyre, a templom mélyére gyermekeiteket! Az elsőáldozási előkészület ezen első pillére a zakariási mintára figyelő papnak/katekétának, a Joákim és Anna példájára a gyermekét a templomba vezető szülőnek, ugyanakkor az örvendező léptekkel érkező s a templomban boldogan nevelkedő/növekedő Máriára hasonlító gyermeknek is kiváló alapozást jelenthet a továbblépéshez.

2. Zakeus vasárnapja

A vágy vasárnapjának is nevezett alkalom nálunk – nyíregyháza-kertvárosi egyházközségünkben – szinte „búcsúnapnak" számít; ünnep gyermeknek és felnőttnek egyaránt. Templomunk udvarán áll ugyanis két szép, gazdagon termő, lassanként szinte fává terebélyesedő fügebokor. Zakeus vasárnapján évről évre saját fügelekvárunkkal megkent kekszet eszegetünk, újra meg újra tudatosítva magunkban a fára mászás titkát, a Jézussal való találkozás örömét. Udvari két fügefánk ugyanis konkrét kapaszkodót jelent a szentség felvételére történő készület során. A fügefamászás nálunk nem gyermeki csínytevés, hanem vallási tevékenység. Mit rejt ez a talányos mondat? Miért lehet Zakeus vasárnapja, hogyan válhat a fügefák üzenete az elsőáldozási készület második pillérévé?

A bűnbeesést követően Ádám és Éva fügefalevéllel takargatta szégyenét. Bűneinket lehet ugyan ideig-óráig takargatni, de elrejtőzni sem Isten, sem önmagunk elől nem tudunk. Készületünk során megismerkedünk hát a bűneinktől való szabadulás éretlen és érett formáival, megismerjük a bűnbocsánat szentségét, tudatosítjuk a szentgyónás felszabadító örömét.

„Fügefánk árnyékában üldögélni" – ez a bibliai kép a békére, az Isten és ember, ember és ember közötti harmóniára utal. Az az igazi élet – mert élet „befelé" –, amikor „üldögélünk fügefánk árnyékában". Megszeret(tet)jük a csöndet, s tanuljuk az imádság iskoláját, amely készületünk során egyre inkább valós része lesz a hétköznapjainknak.

Jeremiás próféta két kosár fügével szemlélteti a helyes és az elítélendő erkölcsi utat. Akik az élet napos oldalán járnak, gazdagok, hatalmasok, de mások kizsákmányolásából szedték meg magukat, azok rothadt, ehetetlen fügét kapnak. Isten a becsületes kisebbség, a szent maradék, a szegények, üldözöttek, elesettek oldalán áll – övék a kívánatos, érett, finom füge. Az elsőáldozási készület ideje erkölcsi döntés is, választás a két út között.

A virág megtermékenyítését végző vadfüge-darázs szúrása a magházakat gubacsképződésre ingerli; ezek az áltermések ehetetlenek. Ennek megakadályozására a régiek hegyes késsel megfelelő módon behasították az éretlen kis fügét, és ezzel érésre, növekedésre serkentették. Amikor a fügeszurkáló Ámosz prófétára figyelünk, életünk – és a ránk bízottak, jelen esetben az elsőáldozásra készülők élete – lelki gyümölcseinek érlelődéséért igyekszünk tevékenykedni.

Hasonló mondandót mélyít el Jézus példabeszéde is. Egy gazda észreveszi, hogy fügefája már három éve nem terem. Kivágatná, de intézője

azt mondja: „Körülásom, megtrágyázom, hátha terem jövőre." Isten türelme rejlik a példázatban. Ha évek óta hiányzik a valódi termés az életünkből, ő akkor is új meg új esélyt ad. Nem egyszeri tapasztalat, hogy ez a mozzanat a gyermeket kísérő – az élet kihívásai közepette olykor bizony lelki hanyagsággal küzdő – felnőtt (szülő, nagyszülő) szemléletére is komoly hatással van.

Natánael, másik nevén Bertalan apostol azt követően lesz Jézus tanítványa, hogy hallja a Mestertől: „Láttalak a fügefa alatt." A személyesség, Isten néven szólító, személyes szeretete itt is, Zakeus megszólításában is igen lényeges momentum. A helyes istenkép kialakításában pedig nélkülözhetetlen szempont.

Zakeus történetében erőteljes hangsúlyt adhatunk a szentségekre utaló konkrét mozzanatoknak is. Ebben a kontextusban a „leszállás" a keresztség, a Jézussal való találkozás a bérmálás (megerősítés), a vacsora az Eucharisztia, a jóvátétel a bűnbocsánat szentségével kapcsolható össze. A Zakeus hajlékába belépő Jézus pedig mintát ad arra is, hogy – ez is felkészítő katekézisünk része – merjünk bizalommal „bekéredzkedni" elsőáldozó-jelöltjeink hajlékába, mert akivel otthonában találkozunk – főként e jerikói háttér horizontjában, a személyes megszólítás, a bizalom, a megelőlegezett szeretet talaján –, annak istenkapcsolata építésében is közelebbi társa lehetünk. Látogatásunk során s annak következményeként pedig elsőáldozási felkészítésünk családi katekézissé tágul.

Zakeus fára mászása kapcsán évről évre felidézek egy orosz népmesét. Eszerint a cipészlegény alszik, amikor mátkája meglátogatja. Felébredve csak az üzenetet találja: hét év alatt el kell jutnia menyasszonya kastélyába, hogy a menyegzőt megtarthassák. Az erdő azonban, amelyen a legénynek át kell kelnie, olyan sűrű, hogy hiába vágja a fákat, bokrokat, nem jut előre. Egyszer egy vadállat elől az egyik fa tetejére menekül, s ott észreveszi: a lombkorona tetején járni lehet. Elindul: s bár az út így is hosszú, a láthatáron ott a kastély, amely vonzza. A cipészlegény a kitűzött időre megérkezik kedveséhez, és megtarthatják a menyegzőt.

A mese misztikus értelme lenyűgöző. Alszunk, amikor a mátkánk meglátogat minket: nem ismerjük fel Isten látogatásának idejét. De az üzenet ott van a szívünkben, s elindulunk. Az erdő viszont – a hétköznapok gondjainak-bajainak, az értéknek hitt bóvliknak az erdeje – olyan sűrű, hogy alig-alig haladunk. A fák tetejére kell másznunk ahhoz, hogy a kastély, a menyegző igézetében tudjunk haladni és megérkezni. A mesét Zakeus történetével összevetve azt mondhatjuk: ha látni szeretnénk Jézust, fára kell másznunk; le kell győznünk a hétköznapok gravitációját. Ugyanakkor Jézus megszólít és lehív. S le kell szállnunk a fáról, hogy megtanuljuk az üdvösségtörténet alapvető „mozgását": Isten egyre közelebb jön, egyre „lejjebb száll;" közösséget vállal a legkisebbel is. Zakeus leszáll, mert lent van az ő Istene. Lent, a legkisebben a legbiztosabb a jelenléte. A mesebeli cipészlegény tehát, meglátásom szerint, mégiscsak végigjárja az erdőt. De ha már volt fenn, akkor lent is a kastély, a fenti fény, a menyegző igézete világítja be lépteit élete rengetegében.

3. Az emmauszi tanítványok

Az emmauszi tanítványok története liturgikus rendünkben húsvét harmadik napjának evangéliumi olvasmánya, így a húsvéti eseménysornak ezt a gyöngyszemét gyermekeink a templomban valószínűleg nem hallják; erre külön hittanórá(ka)t kell szánnunk. Igen jó szívvel ajánlom mégis, hogy elsőáldozási készületünk során – harmadik pillérként – építsünk Lukács és Kleofás s az idegen találkozásának történetére.

Az úton lévő két tanítvány: a pap meg a rábízottak. Minta ez a történet, amely segít abban, hogy ne kívülről/felülről osszuk az észt, hanem magunk is úton lévő tanítványként bandukoljunk a gyerekek, a családok mellett, akár szomorúságban, kételyekben is osztozva velük. Az úton lét, a kísérés, az „együtt az úton" élménye, az együtt átélt találkozás az idegennel, aki aztán mindkettőnk életének Ura lesz – mind-mind olyan mozzanatok, amelyekben talajt készítünk a kegyelemnek, mert ott rejlik bennük a felismerés és a folytatás lehetősége.

A történet húsvét vasárnapján játszódik. És az eseményben benne van minden, az elsőáldozási készület valamennyi fontos összetevője.

Az evangélium magja (idegen szóval: a kérügma) a Jézus szenvedéséről, haláláról, feltámadásáról szóló örömüzenet. A húsvét üzenete katekézisünknek is összehasonlíthatatlanul leglényegesebb mondandója. „Ha Krisztus föl nem támadt, hiábavaló a mi igehirdetésünk és hiábavaló a ti hitetek" – szögezi le Pál apostol. „Egy bizonyos halott Jézus", akiről azt állítjuk, hogy él: ez a keresztény tanítás alapja. Amikor liturgikus évünkben megéljük Urunk szenvedésének, halálának és feltámadásának eseménysorát (remélhetőleg az elsőáldozásra készülő gyermekekkel, szülőkkel együtt), az emmauszi tanítványok „húsvét-záró" története kiváló összefoglalása annak, hogy „ezeket kellett elszenvednie, és úgy menni be Atyja dicsőségébe". Elsőáldozási készületünk, „tanulmányaink" elsődleges célja a húsvét bizonyossága, a Feltámadottal való találkozás „szentségi keretben történő biztosítása".

Az emmauszi vacsora ezt az eucharisztikus találkozást állítja elénk, egyfajta „lelki heuréka-élményt", a felismerést a kenyértörésben. És látjuk a következményeket is: a közösséget, a küldetéstudatot, a találkozás örö-

ének megosztását, a tanúságtételt. Erre készítünk egész elsőáldozási katekézisünk során: annak elmélyítésére törekszünk, hogy az egyház ölén, a liturgia éltető valóságában, az eucharisztikus közösség isteni kommuniójában megélt szentségi találkozás minden egyes alkalommal kiemelt mozzanata az emberi élet Istentől rendelt céljának, az átistenülés élethosszig tartó, gyönyörűséges hitbeli folyamatának. S miközben mindez tudatosul, korántsem mellékesen még egy kis Ószövetséget is tanulunk...

4. Nagyboldogasszony

A házi „jellegű" kenyér valójában nagyüzemi, a málna „ízű" szörp pedig sose látott gyümölcsöt. Az elsőáldozási előkészületünk katekumenális módja semmiképp sem lehet üres jelző; ennek valóban a liturgikus esztendő folyamatában, annak katekumenális rendje szerint kell történnie. Ez esetben viszont a beavatási folyamat fokozatosságát, a müsztagógiát, a szentségi találkozás misztériumának tudatosítását is komolyan kell vennünk. A húsvét és pünkösd közötti vasárnapok evangéliumi perikópái ezt a tudatosítást, a Krisztusban való lét bizonyosságának elmélyítését szolgálják. Annak örömét, hogy az „élek, de már nem én, hanem Krisztus él énbennem" nem elvárás, nem teljesíthetetlen feladat, hanem a keresztségben és az Eucharisztiában kapott boldogító ajándék. A lelkipásztor praktikus minimalista megközelítésében persze ez azt is jelenti: megpróbáljuk minél kisebbre csökkenteni annak veszélyét, hogy az első áldozás utolsó legyen, hogy elsőáldozáskor „leáldozzon" a gyerek.

Azzal, hogy az elsőáldozási készület programozásához egy nyári alkalmat is hozzárendelünk – amely valójában már nem a készület része, inkább valamiféle „utótalálkozónak" mondható –, egyrészt elérhetjük, hogy a gyerekekkel a tanév befejezése után is kapcsolatban maradjunk, hogy a vakáció kezdete ne jelentse a vasárnapi liturgiák automatikus törlését a család programjaiból. Másrészt az ünnep tartalma valódi müsztagógia, hiszen a koimészisz, az Istenszülő elszenderülésének ünnepe egyházunkban valójában egy kis húsvét – így méltó megkoronázása lehet az esztendő katekézisének. A húsvét és a mennybemenetel kettős-egy titkában annak örültünk, hogy Jézussal emberi természetünk is jelen van az Atyánál; Mária mennybevételével pedig egy „közülünk való" is ott van már Istennél. Máriában már szemlélhetjük, mi az Isten célja az emberrel.

Nyáron gyakran vannak úton a családok. Utunkat járjuk mindannyian. Út az életünk bölcsőtől a koporsóig, tipegéstől a csoszogásig. A keresztény ember abban a bizonyosságban él, hogy ez az út nem zsákutca, nem céltalan téblábolás. Hisszük, hogy értelmesen, hívő bizonyossággal járt utunk vége valódi hazatalálás. Mária mennybevétele a célba érkezés, az emberi élet értelmes mivoltának az ünnepe is.

Nem mellékesen ehhez a negyedik pillérhez hozzátartozik a Máriatisztelet mélyítése és számunkra Máriapócs könnyei is. Érdemes hát negyedik pillér gyanánt az elsőáldozási készület elemeként is tekinteni Nagyboldogasszony jeles ünnepnapjára.

ZÁRÓGONDOLATOK

Meglátásom szerint már a közeljövőben két konkrét nehézséggel kell szembenéznünk. Az egyik, hogy hogyan kezeljük a szentségi felkészítés kettősségét (azaz a csecsemőként megáldoztatott gyerekek és az utóbbi száz év gyakorlatát tekintve hagyományos módon elsőáldozó gyerekek találkozását), hogy az ne szakadást, hanem gazdagodást közvetítsen? A legfőbb kapocs minden bizonnyal az első szentgyónás magasztos, tartalmas keretben történő megünneplése, a bűnbocsánat szentsége megtisztító csodájának együttes megélése lehet. A másik nehézség ennél súlyosabb, mert nem szervezési/módszertani kérdés csupán: milyen módon tudjuk segíteni az elsőáldozók szüleit hitükben, házasságukban, családi és szentségi életükben. Igen sok rendezetlen kapcsolattal találkozunk, és olykor tehetetlennek érezzük magunkat. Ilyenkor úgy sejtjük, a vámos házába lépő Jézus másként viszonyul a bűnöshöz, mint teheti azt e szülők, családok jogi paragrafusok béklyózta papja. Pedig nem az egészségeseknek kell az orvos; az egzisztenciális egyháztannak e téren is egzisztenciális következményei vannak. Az elsőáldozási készület során mindent el kell követnünk a szülők lehetséges szentségekhez járulásáért, mert az együttes gyónás, a közös szentáldozás nem csupán mintát ad a gyermeknek, de a szentségi kegyelemben megbúvó, egész családok – akár mély lelki és szeretetválsággal küzdő családok – megújulását is szolgálni képes erő kiáradását is magában rejti.

Lelki gazdagságunk megismertetése elsőáldozásra készítő katekézisünkben nehéz, de korántsem lehetetlen feladat. Tapasztalataink azt mutatják, hogy nemcsak értéke, hanem értékéből fakadóan ereje és esélye is van a liturgiából táplálkozó, az Egyház életébe „liturgiástul" vezető minőségi katekézisnek. Úgy vélem, egyházunkban az elsőáldozási előkészület praxisának is ez a jövője. Lelkipásztori életünk s benne hitoktatási/hitátadási tevékenységünk alapkérdése, egyik legnagyobb mai kihívása, hogy milyen módon tudjuk ezt a szemléletet mélyebben a szívünkbe gyökeresíteni, kateketikai gyakorlatunkat ezzel a látásmóddal átitatni úgy, hogy mindeközben nem ürítjük ki a templomainkat, nem veszítjük el a ránk bízottakat, hogy a liturgia terén örvendetes módon növekvő igényességünk kateketikai értelemben is megérint, vonz, Istenhez vezet, közösséget formál.

Hiszem, hogy ha keressük az egyházat vezető Lélek indításait, újra hívó lendületét, a jót átmentő, ugyanakkor elfeledett, valódi értékeket újra megmutató munkáját, akkor az elsőáldozási előkészület, a szentségi katekézis terepén is felfedezzük a földrengés bizonytalanságaiban az égrengés megújító motívumait.

Mennybemenetel ünnepe

Miután így beszélt velük, „kivezette őket Betánia közelébe, és kezét fölemelve megáldotta őket. Áldás közben megvált tőlük, és fölemelkedett az égbe (Lk 24,50–52) ... és elfoglalta helyét az Isten jobbján” (Mk 16,15–19). Ezt nevezzük mennybemenetelnek. „Egy felhő elfedte, úgyhogy tovább nem láthatták. Amint merőn nézték, hogyan emelkedik az égbe, egyszerre két férfi termett mellettük fehér ruhába öltözve, és megszólította őket: »Galileai férfiak! Mit álltok itt égre emelt tekintettel? Ez a Jézus, aki közületek az égbe emelkedett, úgy jön el ismét, amint szemetek láttára a mennybe ment.«” (ApCsel 1,9–11) A tanítványok ekkor „nagy örömmel visszatértek Jeruzsálembe” (Lk 24,52).

[...] Krisztus mennybemenetelével kézzelfoghatóan ismét összekapcsolta azt, amit az első emberek bűne elszigetelt, vagyis emberi testeinket és a mennyei testeket. Ezért mondja a mennybemenetel ünnepi utrenyéjének egyik tropárja (hetedik óda): „Válladra vetted, Krisztus, az eltévelyedett természetet, felmentél az Istenhez, és felvitted az Atyához”; a nyolcadik ódában pedig így éneklünk: „Az egykor elbukott természetünk az angyalok fölé került, s minden képzeletet felülmúló módon isteni trónra ült.”

A mennybemenetel befejezi a Fiú művét, melyet megtestesülése vezetett be: miután magára vette bukott emberi természetünket, „szolgai alakot öltött..., velünk együtt megalázta magát mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig..., ezért Isten fölmagasztalta Őt” (Fil 2,6–11) és vele együtt a mi természetünket. A mennybemenetel a kínszenvedéskor megalázott Krisztus megdicsőítése, „hogy Jézus nevére hajoljon meg minden térd a mennyben, a földön és az alvilágban, és minden nyelv hirdesse az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr” (Fil 2,10–11).

A mennybemenetel saját természetünk megdicsőülése is, melyet eljövetelével kiemelt és megmentette bukottságból és a halálból. Hogy ne örültek volna „nagy örömmel” a tanítványok, amikor mindezt megértették?

*Részlet a **Krisztus közöttünk** (Dieu est vivant),*
A keresztény Kelet liturgikus közössége átéli az üdvtörténetet (2010) című kiadványból

Szepesi Szilárd

Mi történt pünkösdkor?

Az történt, hogy Jézus Krisztus tanítványai valami miatt megváltoztak. Olyan mélyreható változást éltek át, amilyenre életünk során néhány alkalommal a legtöbben csak vágyakozunk. Amikor az ember szeretne szabadulni a maga rossz természetétől, amikor szeretne megszabadulni a múlt nyomasztó emlékeitől vagy valamilyen szenvedélynek a rabságából, amikor szeretne alapvetően változtatni a gondolkozásán, a jellemén, a szokásain, vagy amikor szeretnénk megváltoztatni a gyermekeinket, a gondolkozásukat, a jellemüket, a szokásaikat. Sokféle módon próbálkozunk ezzel, igen csekély eredménnyel. Ez a változás az, amit nem lehet elérni sem neveléssel, sem önfegyelemmel, sem ígéretekkel, sem fenyítéssel. Mert Jézus tanítványai pünkösd előtt tele voltak félelemmel, tanácstalansággal, bizonytalansággal. Pünkösd után ezek az emberek bátran a nyilvánosság elé léptek. Felelősséget éreztek másokért, valami különös szeretet ébredt a szívükben mindenki iránt, és olyan mondanivalóval léptek színre, amit rajtuk kívül senki más nem tudott elmondani, de amire mindenkinek szüksége volt, és ami mindenkin segített.

Tudjuk az evangéliumokból, hogy feltámadása után negyven napig Jézus még együtt volt tanítványaival, és felkészítette őket a rájuk váró szolgálatra. A negyvenedik napon, miközben beszélt hozzájuk, szemük láttára felemelkedett és egy pillanat alatt eltűnt a szemük elől, egy felhő eltakarta őt. Ők pedig ott maradtak megrémülve vezető és védelmező nélkül. Mit kell most tenniük? Mindenesetre összejöttek, imádkoztak, és nagyon féltek, mert Jézus ellenségei nekik is ellenségeik maradtak, és könnyen Jézus sorsára juthattak, bármelyik pillanatban. Összebújtak hát és vártak. Várták, hogy az ígéret, amit nem egészen értettek, amit Jézus mondott nekik, hogyan és mikor teljesedik be. A tizedik napon, pünkösd napján, ezek az emberek egyszer csak kinyitották az ajtót, kimentek az utcára, ahol akkor rengeteg ember volt, mert Jeruzsálemben nagy vallási ünnep készülődött. Péter nagy bátran és nyíltan beszélni kezdett a sokaságnak a megfeszített és feltámadott Jézusról. Maguk is csodálkozhattak: honnan vették ehhez a bátorságot? Miért éppen akkor tűnt el belőlük minden félelem? Hogy tudott egy írástudatlan halász olyan összeszedett beszédet mondani? Hogyan tudott olyan erővel prédikálni, hogy a hallgatók jó része, mintegy háromezer ember, komolyan vette, amit hallott? Ennek jeleként megkeresztelkedtek, hittek Jézusban. S amikor az ünnep után hazautaztak, ők is tovább mondták másoknak azt a jó hírt, amit Jézusról hallottak. Az ő beszédükre is sokan hittek, és néhány évtized alatt a Földközi-tenger medencéje tele lett kicsi keresztény közösségekkel. Akik hittek az elhangzott jó hírnek, azok mind ugyanazon a változáson mentek át. Erkölcsileg jellemezte őket, hogy példás házas- és családi életet éltek. Becsületesen dolgoztak. Szerették egymást és az ellenségeiket is. A szegény sorsúak is elégedettek és hálásak voltak. A jómódúak szétosztották vagyonukat azoknak, akik rászorultak. Mindezt mindenféle szervezés és biztatás nélkül, valami különös, csendes, belső indításra.

Ők maguk is utólag ismerték fel, hogy ez a Szentlélek munkája volt. Pontosan beteljesedett, amit Jézus előre ígért nekik. Amikor például ezt mondta: „Erőt vesztek majd, amikor a Szentlélek eljön reátok, és tanúim lesztek az egész földön." Vagy amikor ezt ígérte tanítványainak, tőlük búcsúzva: „Nem hagylak titeket árván, eljövök hozzátok." Hogyan, miképpen, mikor? Elküldöm a másik pártfogót, a vigasztaló Szentlelket. És az mikor lesz, hogyan vesszük észre? Nem tudták a tanítványok, de megjegyezték az ígéreteket, hogy a Szentlélek majd megtanít titeket minden szükségesre. Elvezet a teljes igazságra. Szót ad a szátokba, amikor prédikálhattok. Nem ti lesztek, akik szóltok, hanem a ti Atyátok Lelke szól általatok. Erő lesz a szavatokban, belülről fog megváltoztatni és vezetni benneteket. Jézus lakozna bennük? Akármilyen furcsán hangzik is materialista gondolkozásunknak, így van. Ez történt. Egyébként maga Jézus is ezt ígérte: „Amikor eljön a Szentlélek, bennetek lakik, nálatok marad, és eszetekbe juttat bizonyos dolgokat, amiket én mondtam" (Jn 14,26). Belülről formálja át és kezdi irányítani azokat, akik kapták ezt az ajándékot. Újjáteremti azokat, akik kapták ezt az ajándékot, hiszen a Szentlélek ott volt már a világ teremtésekor is: „Isten Lelke lebegett a vizek felett." Ott van minden ember újjáteremtésénél is. A Szentlélek: Isten – amint éppen munkálkodik, amint éppen teremt.

Úgy gondolom, hogy a Szentháromság titkát az értelmünkkel soha nem foghatjuk fel. Számomra furcsa lenne, ha megérthetnénk az Isten lényének a titkát. Mert ha Isten lénye beleférne az értelmünkbe, akkor az értelmünk lenne nagyobb, és az Isten kisebb. Csak a kisebb fér bele a nagyobba. Mivel azonban képtelenek vagyunk felfogni – olyan szépen mondja ez a magyar kifejezés: nem érjük fel ésszel – az Isten lényének a titkát, az titok marad előttünk, de a hitünkkel elfo-

gadhatjuk azt, amit Isten önmagáról mondott. És ő úgy jelentette ki magát, mint Atya, Fiú, Szentlélek – Szentháromság egy Isten. És úgy mutatkozik be sokszor, mint aki Isten felettünk, teremtő, uralkodó, gondviselő Atyánk, de ugyanez az Isten Jézus személyében közelebb jött hozzánk, vállalta velünk a közösséget, a szolidaritást mindenben: Isten velünk (Emmánuel). Ugyanez az Isten a Szentlélek alakjában még közelebb jön az emberbe, be egészen a szívünkbe – ezt ennél racionálisabban nem tudjuk kifejezni –, és onnan belülről kezd átalakítani, irányítani bennünket. Ez történt pünkösdkor, és ez ismétlődött meg olyan sokunk életében azóta is.

Mi magyarázza azt, hogy nemcsak az apostolok élték át ezt a változást és kapták a Szentlélek erejét, hanem ott mindjárt több ezer ember, azóta meg sokmillióan? Mi ennek a magyarázata? Mit tettek ezek az emberek azért, hogy ennek a csodának a részesei lehessenek?

Hallgatták Péter prédikációját, aki Jézusról beszélt nekik. Ennyit tettek. Hallgattak egy tanítást, ami az Úr Jézus Krisztus kereszthalálának és feltámadásának a jelentőségéről szólt, s miközben ezt hallgatták, döbbenten arra a felismerésre jutottak, hogy a bűn nélküli Isten Fiának miattuk kellett meghalnia. Jézus Krisztus a kereszten nem a saját bűnei büntetését szenvedte el, mert neki nem voltak bűnei, hanem az ő bűneik büntetését. Mindez tipikusan a Szentlélek munkája. Aki meggyőz minket arról, hogy mi mindennel vétkeztünk Isten és egymás ellen. Amikor végre fájni kezd az embernek az, ami bűn. Addig észre sem vette, esetleg dicsekedett vele, vagy természetesnek tartotta. Egyszerre bűnnek látja a saját bűnét (nem a másokét), és fájni kezd. De felragyog mellette a kegyelem is, hogy Isten ezekre a bűneinkre teljes bocsánatot adott már akkor, amikor Jézus meghalt. És akinek a szívében ez a bűnbánat és a bocsánatba vetett hit, a Jézusba vetett hit ott van, az kinyitotta a szívét Jézus előtt. Annak az életébe belép a feltámadott Krisztus, és aki Jézust kapta, az az ő Szentlelkét is kapta. Így történt az, hogy kapták ott ők, és kaptuk azóta nagyon sokan. Mert Jézus előtt az akadály mindig a fel nem ismert, a meg nem bánt bűn. De amikor felismeri, megvallja és komolyan veszi, hogy erre bocsánatot kapott úgy, hogy ő semmit nem tett azért, Jézus tett meg mindent, akkor Jézus belép egy ember életébe, és vele együtt mindig kapjuk az ő Szentlelkét. Így mondja ezt itt Péter a csodálkozó sokaságnak, amikor azt kérdezik: „Mit tegyünk most, atyámfiai, férfiak?" – „Térjetek meg (ez a kifejezés azt is jelenti: bánjátok meg bűneiteket), ennek a jeleként keresztelkedjetek meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát." Péter ezzel azt mondta, hogy emberek, van szabadulás, mert van szabadító. Nem hízelgett a hallgatóságnak, mert rájuk mutat: Ezt a Jézust ti feszítettétek keresztre gonosz kezeitekkel. De akármit tettetek, vagy valaki akármennyire elrontotta az életét, lehet újrakezdeni, sőt lehet újat kezdeni a feltámadott Krisztussal. Ezért lett ő emberré, ezért halt meg, ezért támadott fel, és ezért árasztotta most ki az ő Szentlelkét. Mindenki megnyithatja a szívét előtte, ő ott rendet teremt, békességet ajándékoz. Bizonyossá tesz, hogy bocsánatot kaptunk. Visszavezet Istenhez, akit otthagytunk, és végre visszaáll a kizökkent életünk a helyére. A helyén lesz az ember. Tud helyesen gondolkozni, helyesen beszélni, és azzal fogja eltölteni ezt a rövid földi életet, amire Isten azt neki adta. Mindez a Szentlélek munkája.

Hadd bátorítsak ezért mindenkit: hívjuk segítségül az Úr nevét. Mert aki segítségül hívja, annak belép az életébe, az másként tölti el ezt a néhány évtizedet, és az üdvözül – ahogy a Bibliában olvastuk. Hívd segítségül az Úr Jézus nevét még ma! Másként telik el az életed, és másként telik el az örökkévalóság: nem Jézus nélkül, hanem vele együtt tölthetjük azt.

Téglás-Hajós Éva

Pünkösdi szonett

Ott ülnek ők, magukra hagyottan,
a csüggedt-gyáván összebújók,
az arcukra titkon kámzsát húzók,
vacogó félelembe fagyottan,

legott rohanó szél vad erejétől
zúgva hasad fel a menyei kárpit,
s lángnyelvek ragyogó tüze válik
férfi-merészség védpajzsává. Hevétől

olvad a dermedt szó, hittel hirdetik
– útjukat fehér galambok követik –
száz nép nyelvén a Mester tanát...

Kellenének most is láng-szemű fények,
hogy Földünkön értse milliárd lélek
a tűz-áldotta Béke szavát!

SZINAXÁRION

Szent Szofroniosz

jeruzsálemi pátriárka

(Március 11.)

Papp Szabolcs

Vannak emberek, akik szinte egész életüket egyetlen helyen töltik, mások akár a természetük révén, gyakrabban a külső körülmények miatt folytonosan úton vannak, csak bizonyos ideig tudnak egy adott helyen letelepedni. Hasonlóan, vannak, akik miután megtalálják azt a hivatást, munkát, amelyben személyiségük kiteljesedhet, könnyen meg is tudják valósítani; mások számára ez állandó kihívást jelent. És a mai mentalitás sajnos a sikerességet mindig számszerűsíteni akarja: ilyen házam van, ennyi pénzt gyűjtöttem, ennyi cikket vagy könyvet írtam, ilyen karriert futottam be, stb. Isten előtt viszont valójában az a sikeres, aki bármilyen körülmények között megtartja a hitét, az Istennel való élő kapcsolatát.

Szent Szofroniosz jeruzsálemi pátriárka 560 körül született Damaszkuszban. Ifjúkorától kitűnt vallásosságával és a klasszikus tudományok iránti szeretetével. Különösen jártas volt a filozófiában, retorikát tanított szülővárosában, ezért a 'bölcs' értelmében vett „szofisztész" jelzővel illették. Bár nagyon sokat utazott, és számos helyen élt, mindig büszke maradt damaszkuszi származására, „ahová Pál vakon érkezett, és ahonnan gyógyultan távozott, ahol egy üldözőből igehirdető lett; az a város, mely menedéket nyújtott az apostolnak, és ahonnan egy ablakból lebocsátott kosárban menekült."

Túlnyomórészt Damaszkuszban végezte tanulmányait, ahol alaposan megismerte a görög és a szír kultúrát. Már fiatalon vágyott a szerzetesi életre, ezért meglátogatta a Betlehem közelében levő Szent Tivadar-monostort. Itt találkozott egy tapasztalt szerzetessel, Moszkhosz Jánossal, akivel életre szóló barátságot kötött. Nehéz meghatározni kölcsönös egymásra hatásukat. Szofroniosz egyértelműen műveltebb volt, ugyanakkor nagy alázattal barátját mindig lelki vezetőjének és tanácsadójának tekintette. Barátságuk alapja a khalkedoni zsinat közös hite volt, mely tisztázta a Krisztusban levő isteni és emberi természet viszonyát, szemben a monofizita (*mono* = egy, *fyszisz* = természet) eretnekséggel, mely tévesen azt állította, hogy a megtestesült Igének csak egy, isteni természete volt.

Két feladatot tűztek ki maguk elé: egyrészt, hogy a következő generációknak átadják a sivatagi atyák élettörténetét, másrészt hogy megerősítsék az igaz hitet az egész Közel-Keleten. A helyzet valóban bonyolult volt. Egyiptomban még erős maradt a monofizitizmus, sokan pedig azok közül, akik ugyan elfogadták a khalkedoni egyetemes zsinat határozatait, most egy új eretnekség hívei lettek, a monotheletizmusé (*mono* = egy, *thelészisz* = akarat), vagyis hogy szerintük Krisztusnak csak egy, istenemberi akarata volt. Pszeudo

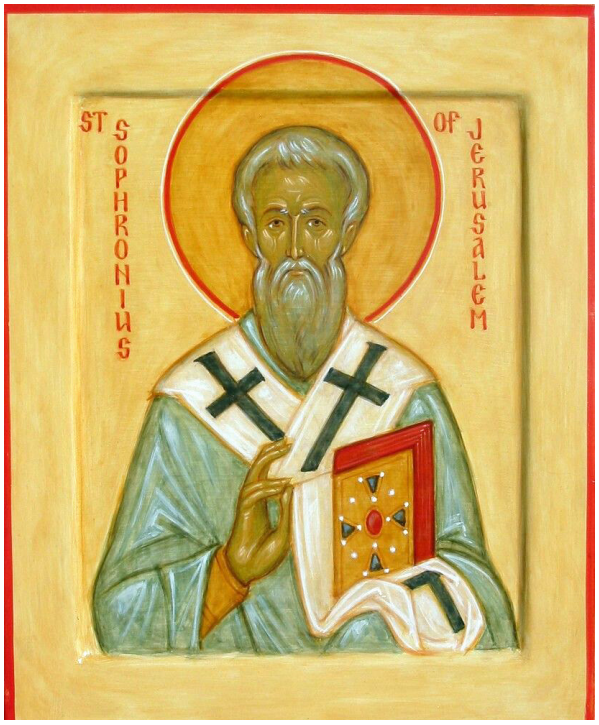

Dionysziosz Aeropagita használja először Jézusra az „istenember" kifejezést, ami önmagában helyes értelemben is használható. Az akarattal kapcsolatban viszont az volt a kérdés, hogy az a személyhez vagy a természethez kapcsolódik. Minthogy Krisztus egy személyben bírja az isteni és emberi természetet, ha a személyhez tartozik, akkor egy, ha a természethez, akkor kettő, isteni és emberi akarata van.

Miért fontos ez? A megváltásunk, az üdvösségünk miatt. Ha az Úr isteni akarata mintegy magába szívta volna emberi akaratát, emberségében nem győzte volna le a kísértést, a bűnt, de nem is vállalhatta volna szabad emberi akarattal értünk a keresztfa halálát. A megtestesülés egyik lényeges pontját fejti ki a zsidókhoz írt levél, tudniillik, hogy Krisztus *„hozzánk hasonlóan kísértést szenvedett mindenben, a bűnt kivéve"* (Zsid 4,15). Tehát Krisztusban két akarat volt, ahol emberi akaratát tökéletes harmóniába állította isteni akaratával a mi üdvözítésünkért. Ennek példájára tudunk mi is üdvözülni, ha tökéletlen emberi akaratunkat a Szentlélek kegyelmének segítségével a lehető legjobban ráhangoljuk Isten akaratára. És ezért lehetséges a kárhozat, mert tudunk nemet is mondani üdvözítő szándékára. Isten ugyanis emberi szabad akaratunkat mindig tiszteletben tartja; felkínálja, de soha nem erőszakolja ránk saját akaratát.

Ezek a célok tehát arra indították a barátokat, hogy gyakran útra keljenek, és különböző monostorokban látták őket vendégül. Ekkor állították össze a *Leimonariont* (Rét), mert mint a rétről a virágokat, úgy gyűjtötték össze az aszkéták élettörténeteit. Jó pár évig Egyiptomban tartózkodtak, itt Szofroniosz arisztoteliánus filozófiát is tanult. Ebben az időben veszélyesen megromlott a látása, majdnem megvakult. Csodával gyógyult meg Szent Kirosz és János csodatevő ingyenes orvosok közbenjárására, amikor meglátogatta sírjukat Menuti mellett. Hálából egy kis könyvecskét állított össze, amelyben mintegy hetven olyan csodát foglal össze, melyek az ingyenesek közbenjárására történtek.

Ezután hosszabb ideig más utakon jártak. Szofroniosz szerzetes lett a Szent Tivadar-monostorban, Moszkhosz bejárta a Sínai-félszigetet, Kilikiát és Szíriát. A két barát a 610-ben kinevezett Alamizsnás Szent János alexandriai pátriárka szolgálatában van ismét együtt. Néhány évvel később a perzsák elfoglalták a Szentföldet, és Egyiptom felé indultak. A pátriárka Szofroniosszal és Moszkhosszal Cipruson keresztül Rómába indult. 619-ben Alamizsnás Szent János ott halt meg, és Szofronioszra hagyta végakaratát.

Nagy feladat hárult rá a monotheletizmussal való ellenállásban, hiszen Hérakleiosz császár (aki nagy hadvezér, de nem teológus volt), Szergiosz konstantinápolyi és Kirosz alexand-

riai pátriárka is ezen eretnekség híve volt. Szofroniosz Rómából Palesztinába, onnan Egyipromba ment, majd miután Kirosznál hajthatatlan maradt, Konstantinápolyba távozott. Szergiosz pátriárkával nehezen tudott egyességre jutni, egyfajta kompromisszumot mégis kötött vele, mert még nem állt rendelkezésére kellő bizonyíték az egyházatyák írásaiból. Szergiosz ekkor nem szívesen beszélt az akaratról, inkább egy hatóerőről *(energeia)*, bár ez megtévesztő kifejezés.

634-ben Szofronioszt jeruzsálemi pátriárkának választották, innentől lehetővé vált számára, hogy nagyobb tekintéllyel vesse magát a harcba. Végigolvasva az atyák írásait, mintegy hatszáz helyet talált, ami a Krisztusban levő két akaratot és két hatóerőt igazolta. 637-ben Omar kalifa elfoglalta Jeruzsálemet, Szofroniosz határozott magatartásának köszönhetően nem tettek kárt a szent helyekben. Egy évvel később Szent Szofroniosz békében elhunyt.

Korábban a pátriárka maga helyett Sztefanosz dorai püspököt küldte Rómába, hogy a Szentszék segítségét kérje, s indulás előtt a Kálvárián megeskette, hogy hűséges marad a khalkedoni hithez. Sajnos, Honorius pápa is a tévtanítás csapdájába esett, így a küldött csak jó tíz évvel később, a 649-es lateráni zsinatnak tolmácsolta Szofroniosz akaratát, mely Szent I. Márton pápa elnökletével elsőként ítélte el hivatalosan a monotheletizmust. Így szólt hozzájuk:

„Ott ünnepélyes esküvel megígértette velem: »Ha elfeleded vagy megveted a most fenyegetett hitet, számot kell majd adnod annak, akit, jóllehet Isten, ezen a szent helyen feszítettek keresztre, amikor következő eljövetelekor ítélkezni fog az élők és a holtak fölött. Mint tudod, nem tudom vállalni ezt az utazást a szaracénok inváziója miatt. (...) Haladéktalanul indulj el a föld másik végébe, az apostoli szentszékhez, az ortodox tanítás alapjához, és mondd az ott levő szent embereknek nem egyszer, nem kétszer, hanem sokszor, ami itt történik; mondd el nekik a teljes igazságot, és ne többet. Ne habozz, kérd, kérleld őket kitartóan, hogy felhasználva sugalmazott bölcsességüket, adjanak közre egy végleges ítéletet, hogy kiirtsuk ezt az új tanítást, ami sújt bennünket.« Megrázkódtatva Szofroniosz ünnepélyes szózatától, melyet azon a szent és tiszteletreméltó helyen mondott, és tiszteletben tartva a püspöki hatalmat, ami Isten kegyelméből reám ruháztatott, azonnal elindultam Rómába. Harmadjára vagyok itt, előttetek, esedezve hajlok meg az apostoli szék előtt, mint Szofroniosz és sokan mások tették, »siessetek a fenyegetett katolikus hit segítségére«."

Szent Szofroniosz sok szent élettörténetét írta meg, ezek közül a leghíresebb Egyiptomi Szent Máriáé. Még szerzetesként átstrukturálta a Szent Szavvász-monostor zsolozsmarendjét *(typikonját)*. Himnuszköltészete is páratlan: kiegészítette az első századokból származó „Enyhe világossága" himnuszunkat, sztichirákat írt a karácsonyi, vízkereszti és nagypénteki imaórákhoz, a nagy vízszentelés elé. A nagyböjt időszakára ő szerezte az első három- és négyódás kánonokat.

Szent Szofroniosz
közbenjárására,
Istenünk, könyörülj és
üdvözíts minket. Amen.

KERÉKPÁROS ZARÁNDOKLAT
a Mária-út délvidéki útvonalán

Ivancsó Bazil atya tavaly Márianosztráról induló kerékpáros zarándoklatot szervezett Lengyelország legnagyobb kegyhelyére, Częstochowába. Idén a kezdőpont változatlan, a cél azonban Horvátország lesz.

Az egyhetes kerékpáros zarándokút **JÚLIUS 6-ÁN,** HÉTFŐN INDUL Márianosztráról. A résztvevők **Budapest–Pécs–Máriagyűd–Eszék** érintésével érkeznek meg július 11-én, szombaton a horvátországi Vinkovcébe.

RÉSZVÉTELI DÍJ: 120.000 Ft/fő, mely tartalmazza a szállást, reggelit vacsorát, a kísérőautó és a kompok költségeit, és a visszautat is. Kevesebb költség esetén a többletet természetesen mindenki visszakapja.

JELENTKEZÉS ÉS TOVÁBBI RÉSZLETES INFORMÁCIÓ kérhető Ivancsó Bazil atyától a 06 30 32-99-558 telefonszámon vagy e-mailben az **ivancsob@freemail.hu** címen.

Felhívjuk az érdeklődők figyelmét, hogy a zarándoklat abban az esetben lesz megtartva, ha a járványügyi helyzet azt engedi!

Barsi Balázs

PÜNKÖSD – a Szentlélek eljövetele

Jézus ma is fennhangon hirdeti: *„aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék! Aki hisz bennem, amint az Írás mondja, annak belsejéből élő víz folyói fakadnak.”* (Jn 7,37) Ezt a Szentlélekről mondotta. Pünkösd kegyelme, vagyis a keresztény hit teljessége csak azoké lehet, akik a SZOMJÚSÁGOT nem oltották ki magukban, illetve érzéstelenítették a saját kedvenc kábítószereikkel. Minden ember, akár tudja, akár nem, Istenre szomjazik. Mi igazolja ezt a felismerést? Az, hogy bármiféle szomjúságot érez, azok kielégítése soha sem lehetséges teljesen. Aki rákapott a kábítószerre, alkoholra, a nemi gyönyörökre (kiszakítva azt a házasság szentségéből, és abszolutizálja), vagy egyre magasabb rangra, kitüntetésre, hatalomra vágyik, soha nem talál kielégülést, és az, amiből szomját oltja, istenként az egész életét követeli (ld. kábítószer). Tehát egy életellenes bálványisten foglya lesz. Végtelenséget ígér, végtelen kielégülést, és pontosan azt nem adja meg.

> Ez a végtelenség és totális önátadás jelzi, hogy az emberi szívben lévő szomjúság Istenre való szomjazás!

Jézus azokat hívja magához, akikben szomjúság van, ám azok nem hozzá mennek, akik rászoktak a bálványisten által adott ideiglenes kielégítésre. Azoknak az isteni élet forrása nem ízlik. Rákaptak a műitalokra, szomjúságuk rossz irányt vett. Ezért történik meg, hogy amikor minden hamis italt adó e világi forrás el lesz zárva előlük; kiterítve az intenzív osztályon felszakadhat bennük az az ősi, eredeti Isten utáni szomjúság. Sajnos az is előfordulhat, hogy még ekkor is hamisítványokról ábrándoznak. Talán megbotránkoztató, ami eszembe jut, de ki kell mondanom saját magam ellenére is. Előfordul, hogy egyfajta vallásos keresztény élet is kibicsaklik. Rákap az egyházi életben valami jóra, ami nem a végleges jó, nem a legfőbb jó. Rátalál valami szentre, ami nem maga a szentség, valami szinte testi gyönyört okozó bensőséges áhítatra, amelyben nem Jézus a központ, hanem az ő bensőségessége.

Mintha a nyugati kereszténység sodródna valláspszichológiai élvezetek felé. A mérce az lesz, hogyan érzem magam a liturgián. (Miért? Hogyan érezte magát Jézus, amikor odaadta életét értünk a kereszten?) Nem arról van szó, hogy hitéletünkből száműzzük a művészeti szépet, az együttlét örömét, a bűnbocsánat után esetleg még plusz ajándékba kapott ujjongást; hanem arról van szó, hogy ne keverjük össze még Isten vigasztalásait sem a vigasztalások Istenével. Főleg attól tartózkodjunk, hogy hamis extázisban keressük pünkösd igazságát és vigasztalását.

„Aki bennem hisz – mondja Jézus –, annak belsejéből élő víz folyói fakadnak.” Tehát nem az emberi lélekben magában van adva a forrás, hiszen az Istennel való szakítás éppen a forrást zárta el, hanem a Jézusba vetett hit adja kívülről belénk a forrást, a Szentlelket, aki szinte „összevegyülve” Isten utáni vágyakozásunk kiszáradt forrásával: élő vizet fakaszt. Szívünket rákapcsolja Isten Szentháromság-életére.

Uram Jézus! Ne engedd, hogy azt az alapvető szomjúságot, amely az isteni életre való szomjazás, kioltsam, és e világ ciszternái poshadó vizeivel próbáljam felcserélni. Add nekem állandóan Szentlelkedet, Atyád Lelkét, hogy éljek, igyak az élet vizéből, és Isten levegőjéből vegyek lélegzetet. Amen.

EMBER

MINDNYÁJAN BEMENTEK AZ ÚR ÖRÖMÉBE,
ELSŐK ÉS KÉSŐN JÖVŐK, ELVESZITEK JUTALMATOKAT! ...
NE KESEREGJEN SENKI BŰNEI MIATT,
MERT FELRAGYOGOTT A SÍRBÓL A BOCSÁNAT!
NE FÉLJEN SENKI A HALÁLTÓL,
MERT MEGSZABADÍTOTT MINKET AZ ÜDVÖZÍTŐ HALÁLA!

A HITEM SEGÍTETT A ZAKLATÁSOK ÉS A MAGÁNYOS ÉVEK MEGPRÓBÁLTATÁSAI ALATT

HEKLER MELINDA

Ágota nővér kapta a Hit Pajzsa díjat

Február 22-e mostantól a magyar görögkatolikus egyház emlékezetes dátuma lesz, hiszen egy Nagy Szent Bazil-rendi szerzetes, Imre Margit Ágota nővér ezen a napon – első görögkatolikusként – vette át a magyar állam Parma Fidei – Hit Pajzsa díját.

Az elismerést 2002-ben alapította Horváth Béla volt kisgazda politikus és a 2008-ban elhunyt Gyurkovics Tibor író. A 19. alkalommal kiosztott kitüntetést olyan keresztény híveknek, papoknak, szerzeteseknek ítélik oda, akik a kommunista diktatúra alatt is hűségesek maradtak hitükhöz. A díjátadó ünnepségre a budapesti Párbeszéd Házában került sor, a terem zsúfolásig megtelt, sok egyházi személy és számos hívő érezte úgy, hogy szeretne hálát adni Ágota nővér életéért, az életszentség felé vezető életútjáért, hűséges kiállásáért. A több alkalommal kitörő tapsvihar, majd a díj átadását követő álló taps kifejezte az emberek tiszteletét a bazilita nővér iránt, aki nem csak átvészelte a nehézségeket, de Krisztusért, Krisztusba kapaszkodva vállalta a keresztet.

Az eseményt Sajgó Szabolcs jezsuita atya, a Párbeszéd Háza igazgatója, a Hit Pajzsa díj kurátora nyitotta meg, és beszédében elmondta, Ágota nővér élete valóban dicsőség volt Jézus Krisztusnak, úgy, ahogy a görögkatolikus köszönésben mondjuk.

„Mikor valaki Jézus követője a nehézségek, az áldozatok ellenére, amikor földi javakat, elismerést és szabadságot kockáztat Jézusért, akkor különösen szívből mondhatjuk Isten békéjében: Dicsőség Jézusnak! Imre Margit Ágota nővér életében az emberi gyengeségen minket újra átvinni képes isteni szeretetet és az ő kegyelmét szemlélhetjük" – mondta a jezsuita szerzetes.

A kormány képviseletében jelen lévő Latorcai János, az Országgyűlés alelnöke köszöntőjében kiemelte: „Különösen meg kell becsülnünk azokat, akik nem csak szemtanúi és elszenvedői voltak a kommunizmus isten- és embertelen rendszerének, hanem hűségesek maradtak hitükhöz, magyarságukhoz, szellemi védőpajzsként óvva környezetüket."

Elmondta, hogy a kommunizmus idején Ágota nővért is megpróbálták beszervezni, ő azonban nemet mondott, és nem árulta el azokat a nővéreket, akik felnevelték. „Az ilyen állhatatos és megtörhetetlen embereknek köszönhetjük, hogy a kommunisták nem tudták maradéktalanul megvalósítani céljukat," hogy felszámolják az egyházakat – mondta.

Beszéde végén hangsúlyozta, ma is a kereszténység a leginkább üldözött vallás a világon, nap mint nap mészárolnak le ártatlan híveket, ezért a kereszténység, a hit védelmére ma is ugyanannyira szükség van, mint ezer esztendeje.

> *„Közös felelősségünk tehát, hogy Ágota nővér és a hozzá hasonló igazak emberpróbáló életútját, Isten végtelen szeretetébe vetett megingathatatlan hitét minél többen megismerjék, hogy az a legnehezebb élethelyzeteken is átsegítsen és példa legyen valamennyiünknek"* – zárta beszédét az Országgyűlés alelnöke.

A Parma Fidei díj ünnepélyes átadása előtt Fülöp metropolita mondott méltatást. Ágota nővér életútjának ismertetése előtt hangsúlyozta: „Ágota nővér életútja természetesen nem a lényegről beszél, mert az élet lényege sokszor rejtve van, nem kifejezhető, de az életútból mégis kiolvasható, megérthető valamelyest, hogy mi minden érték rejlik ezekben a nagyon gazdag, sok küzdelemmel teli évtizedekben."

Imre Margit 1932-ben született Hajdúdorogon, görögkatolikus családba. 7 éves korában édesanyja elhunyt, 8 éves korában édesapját Erdélybe küldték katonai szolgálatra. 14 évesen került a máriapócsi bazilita nővérekhez, itt fejezte be az általános iskolát. 1949-ben, 17 éves korában szerzetesjelölt lett, de elöljárói nem sokkal később hazaküldték a szerzetesek elhurcolásától tartva, ő azonban néhány hónappal később „visszalopakodott," és felvételét kérte a rendbe. A szerzetesrendeket ekkorra már betiltották, így titokban, kölcsönkért szerzetesi ruhába „öltözött be," és kezdte meg szerzetesi tanulóéveit, a noviciátust. A szerzetesi ruhát mindössze egy hétig viselhette.

Ezt követően Debrecenbe került, ott érettségizett a Svetits Katolikus Gimnáziumban 1953-ban, majd a Debreceni Egyetemen diplomázott 1957-ben, matematika–fizika szakos tanárként.

Albertirsán, Pomázon, Budakalászon, majd Budapesten tanított. Közben 1968-ban titokban letette szerzetesi örökfogadalmát Nyíregyházán, civil ruhában három rendtársával együtt, majd mintha mi sem történt volna, mindenki ment a dolgára. 1970-től kezdődően többször kihallgatták, majd megpróbálták rávenni, hogy nyíregyházi látogatásai után jelentsen rendtársairól. Ő azonban megtagadta ezt, mondván, ezek a nővérek nevelték gyermekkora óta, így ő volna a „legjellemtelenebb ember a világon," ha bármit is mondana róluk.

A kihallgatások ettől kezdve elmaradtak, de továbbra is állandóan megfigyelték, esténként ellenőrizték, hogy otthon van-e, tanárként pedig sem kitüntetést, sem fizetésemelést nem kaphatott, éreztették vele, hogy megtűrt személy, akit állandóan szemmel tartanak. 1989-ig csak nagy titokban mert kapcsolatot keresni rendtársaival, de a rendszerváltozás után, ahogy lehetett, anyagot vásárolt, majd megvarrta szerzetesi ruháját. 1991 januárjában a bazilita közösség az elsők között kapta vissza monostorát Máriapócson. Imre Margit Ágota az épület felújítása után odaköltözött, és azóta is ott él és imádkozik ugyanazzal a hittel és kitartással, mint az üldöztetése idején tette – ismertette Kocsis Fülöp a Nagy Szent Bazil-rendi nővér kalandos és példaértékű életútját.

Az elismerésül szolgáló vörösréz pajzs Madarassy István Kossuth-díjas ötvösművész munkája, és mint minden évben, most is Mádl Dalma asszony adta át az idei díjazottnak, Ágota nővérnek. A szűnni nem akaró tapsot követően az élete 89. évében járó Ágota nővér szólt a jelenlévőkhöz. Akinek eddig száraz volt a szeme, az most hamar elérzékenyülhetett ennek a törékeny, mégis oly erős nőnek a szerénysége láttán.

„Nagyon váratlanul ért engem, és szinte nem is értem, miért van részem ekkora elismerésben – kezdte beszédét a szerzetesnő. – Nem tettem többet a kommunizmus üldözései közepette, mint bármely más szerzetes vagy hívő, hitét gyakorló személy."

„Miután a rendőrség tudomást szerzett az örökfogadalmamról, megpróbáltak nyomást gyakorolni rám, de én hűséges maradtam a hivatásomhoz, az egyházamhoz és közösséghez való tartozásomhoz. Ez minden, amit tettem. A hitem segített a zaklatások és a magányos évek megpróbáltatásai ellen. Hálás vagyok a Jóistennek, hogy megőrzött engem a kísértésektől és csábításoktól" – mondta beszédében a Hit Pajzsa díj 2020. évi kitüntetettje.

Ágota nővér emberi nagyságát kifejezi a gondolat, mely beszéde végén hangzott el tőle: „Ez a kitüntetés nemcsak nekem szól, hanem az egész magyar szerzetességnek és a görögkatolikus egyháznak, a kommunizmus éveiben hitüket megőrző, még élő és elhunyt rendtársaknak."

Köszönjük Istenünk, hogy vannak ilyen emberek egyházunkban, akiktől tanulhatunk, és akik szenvedése által mi is közelebb kerülhetünk hozzád!

Hekler Melinda

„Mintha egy nehezen megfizethető, drága magánóvodába járna a gyermekem, annyi figyelem irányul rá”

BEMUTATKOZIK Budapest egyetlen görögkatolikus óvodája

Kocsis Fülöp érsek-metropolita atya nem titkolt célja a budapesti görögkatolikusság megerősítése, és ennek egyik alappillére az oktatási rendszer bővítése. Budapest első görögkatolikus óvodájába természetesen minden, a keresztény nevelési elveket valló szülő gyermekét várják, és nem feltétel, hogy a család görögkatolikus legyen.

Az Örömhírvétel Görögkatolikus Óvodába belépve megnyugtató és otthonos környezet fogad. Van valami üdítő abban, amikor egy intézményben minden új, a folyosók szép és kényelmes kanapéin üldögélve a szülők megoszthatják egymással tapasztalataikat, vagy nyugodtan várakozhatnak, ha hamarabb értek oda gyermekükért.

A Hajdúdorogi Főegyházmegye legfiatalabb oktatási intézménye 2019 szeptemberében nyitotta meg kapuit, és mivel az óvodák jelentkezési határideje után vált csak biztossá, hogy el tudnak indulni, az első szeptembert mindössze három gyermekkel kezdték. A jónak azonban hamar híre megy, így alig pár hónap alatt megháromszorozódott a gyermekek száma az intézményben, és a következő szeptembertől szinte biztosan a normálhoz közeli csoportlétszámmal tud majd működni az óvoda.

A cél egy meghitt, családias, szeretetteljes légkört biztosító óvoda létrehozása volt, amit áthat a keresztény szellemiség, a hitre nevelés, a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó magas színvonalú nevelő-oktató munka.

EGY ÉDESANYA SZEMSZÖGÉBŐL

Dudás-Marx Anna egyike az első szülőknek az oviban, és lelkesen meséli, hogy a kis létszám miatt olyan helyzeti előnyben vannak, mintha a gyerekek egy nehezen megfizethető magánoviba járnának. Rengeteg figyelem jut rájuk, alig akarnak hazamenni egy-egy nap végén. (Ezt ottjártamkor én is észrevettem, a szülők megérkezésével mindössze annyi változott, hogy a terem átlagéletkora jelentősen megnőtt, és legalább fél óráig senki sem távozott.)

„Mi a kerületben hoppon maradtunk, mert mindenképp olyan ovit szerettünk volna, ahol nemcsak megőrzik a gyerekünket, hanem az otthoni nevelésünket is támogatják, és az erre alkalmas intézményekben hatalmas volt a túljelentkezés – meséli Anna, aki elsőszülött gyermekét járatja az Örömhírvétel oviba, de már az öcsi is alig várja, hogy csatlakozhasson. – Bár mi a 11. kerületben lakunk, a 4-es metróval hamarabb eljutunk ide, mintha a kerület távolabbi pontjára akarnánk busszal eljutni.”

„Az ideális óvoda megtalálása az első gyermek számára elég sok stresszel jár. Sokszor a szülők kicsit későn kapnak észbe, mert a gyerek még szemmel láthatólag nagyon kicsi, aztán nagyon hirtelen eljön az áprilisi, május eleji beiratkozási időszak, és ha nem cselekszünk időben, szinte lehetetlen egyházi oviban kezdeni a szeptembert. Az első találkozás nagyon megerősítő volt itt számunkra, azonnal biztonságban éreztük magunkat, olyan bizalom alakult ki rögtön, hogy nem volt kérdés, hogy jó helyük lesz a gyerekeinknek az Örömhírvételben.”

Anna kiemelte, hogy szeretik az óvónénik által vezetett kreatív programokat. Amikor egy alkalommal korán érkezve belecsöppent a napot lezáró kis imádságba, nagyon jó élmény volt számára, hogy látta, milyen bizalmas légkörben és milyen sokféle módon terelgeti az óvónéni a kicsiket Isten felé.

„A vegyes csoportok is a koncepció szilárd részét képezik, így a különböző életkorok miatt kicsit úgy kezdtük az évet, mintha a nyári unokatesós nyaralás folytatódott volna” – mondja Anna, és hozzáteszi: a vadonatúj játékok és az udvar is nagy sikert aratott a gyerekeknél.

A kis létszám miatt igazán aktív a szülői közösség, ezt a jó gyakorlatot mindenképp szeretnék megőrizni a létszám növekedésével is. Karácsonykor szülők és gyerekek közösen gyűltek össze, és interaktív módon idézték fel a Jézus születése körüli történéseket. Egészen bensőséges, mély találkozás volt. De majdnem minden hónapban adódik alkalom arra, hogy a gyerekekkel együtt a szülők is találkozzanak, kézműveskedjenek vagy együtt játsszanak – erre néha a felnőtteknek is szükségük van – , és közben átbeszéljék az aktuális történéseket.

A VEZETŐ ÓVÓNŐ SZEMSZÖGÉBŐL

Kolláth Ágnes, az óvoda vezetője viszi részben a mostani csoportot. Meséli, hogy állami óvodában kezdett, de ott néhány év alatt komoly hiányérzete támadt. Úgy érzi, az állami intézmények nagy részében kevesebb figyelem jut a gyerekekre, és nem a szeretettől vezérelt nevelésen van a hangsúly.

„Jövő héten metrózni megyünk, mert van a csoportban, aki csak egy metróvonalat használ" – köti az orromra az egyik kisfiú.

„Minden héten egyszer kimozdulunk a gyerekekkel valahova – folytatja Kolláth Ágnes igazgató. Általában kulturális programokat szervezünk, vagy a természetbe kirándulunk. Nagyon szuper, hogy innen a belváros szívéből negyed óra alatt elérhető a Margit-sziget, a Természettudományi Múzeum, a Parlament és sok más szabadidős hely is. A bent töltött időt is színessé próbáljuk varázsolni, igyekszünk sokat kézműveskedni a gyerekekkel, és nem titkolt szándékunk hagyományőrzést végezni: a régi magyar mesterségek, szabadidős tevékenységek közül a szövés és a fonás rejtelmeibe bevezetni a legkisebbeket. Rutinos pedagógusgárdával kezdtük az évet, én több évig dolgoztam a Mustármag oviban, és ebben a régóta működő egyházi intézményben volt lehetőségem elsajátítani a gyerkőcök vallásos nevelésének korai állomásait."

A lelki vezetés nemcsak a gyerekeknek, hanem a pedagógusoknak is fontos, ebben Káplár Marci atya van segítségükre, akit egyébként a gyerekek is nagyon kedvelnek, ha bejön az oviba, nem ússza meg egy kis vonatozás nélkül.

A sok pluszban végzett, értékes tevékenység mellett természetesen egy egyházi oviban is be kell tartani az államilag előírt napirendet, így az ebédet itt is alvás követi, és Ági óvónéni nagy örömére a gyerekek egyelőre tényleg alszanak.

„A gyerek alvása sokszor a pedagógusoktól függ, mert ha ők végig beszélgetik az alvásidőt, a gyerekek nem fognak tudni aludni, de ha határozottan képviselik az akaratukat, bizony előbb-utóbb majdnem mindenki aludni fog. Valamennyi gyereknek szüksége van a fejlődéshez a pihenésre, a megnyugvásra" – érvelt Kolláth Ágnes. Ez az intézmény kívül-belül ragyog, és szerencsére ezt az „ovicsalogató" napokon bárki tapasztalhatja, de szinte valamennyi információ beszerezhető az óvoda honlapján vagy Facebook-oldalán is.

ÖRÖMHÍRVÉTEL GÖRÖGKATOLIKUS ÓVODA

1081 Budapest, Bezerédj utca 16/a

0620 543 0167, 0260 529 2937

oromhirvetel.hd.gorogkatolikus.hu

facebook.com/oromhirvetelgorogkatolikusovoda

oromhirvetelgrovoda@gmail.com

„Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok – én megkönnyítelek titeket" (Mt 11,28)

Ferenc pápa üzenete a betegek 28. világnapján

A Lourdes-i Szűzanya napján, február 11-én tartja az Egyház a betegek világnapját. Ez alkalomból a pápa minden évben üzenetet intéz a hívekhez, melyet magazinunk az előző évekhez hasonlóan idén is teljes terjedelmében közöl.

Kedves testvérek!

Jézus szavai: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok – én megkönnyítelek titeket" (Mt 11,28), megmutatják a kegyelem titokzatos útját, amely feltárja magát az egyszerű szívűeknek, felfrissülést ad a kimerülteknek és megfáradtaknak. Ezek a szavak az Emberfia, Jézus Krisztus szolidaritását fejezik ki az elnyomott és szenvedő emberiséggel. Hány és hány ember szenved testben és lélekben! Jézus mindenkit hív magához – jöjjetek hozzám –, megkönnyebbülést és felfrissülést ígérve nekik. „Amikor Jézus ezt mondja, olyan emberekre gondol, akikkel mindennap találkozik Galilea utcáin: egyszerű emberek, szegények, betegek, bűnösök, kirekesztettek sokasága. Ezek az emberek mindig követték Jézust, hogy hallgassák szavát, amely reményt adott nekik – Jézus szavai mindig reményt adnak!" (Úrangyala imádság, 2014. július 6.).

Jézus e meghívása a 28. világnapon mindazoknak szól, akik betegek, és terheket hordoznak, akik szegények, és tudják, hogy teljesen Istentől függenek, akiket a próbatételek súlya megsebez, akiknek gyógyulásra van szükségük. Jézus Krisztus nem törvényeket szab azoknak, akik sebzettségük, fájdalmuk és gyengeségük miatt félelemben élnek, hanem irgalmát, vagyis gyógyító személyes jelenlétét ajándékozza nekik. Jézus a megsebzett emberiségre tekint. Az ő szeme lát és meglát, mert a mélybe tekint; tekintete nem közömbös, hanem a teljes emberen nyugszik, és elfogad mindenkit a maga egészségi állapotában, senkit sem utasít el, mindenkit meghív arra, hogy életébe belépjen és megtapasztalja az ő gyengédségét.

Miért ápol Jézus Krisztus ilyen érzéseket? Mert ő maga is a gyengeség útját választotta, megtapasztalta az emberi szenvedést, és magától az Atyától kapta a megerősítést. Valójában csak azok fogják tudni, hogyan kell másoknak vigaszt nyújtani, akik saját magukon tapasztalták meg mindezt. A szenvedésnek különféle súlyos formái vannak: gyógyíthatatlan és krónikus betegségek, mentális problémák, rehabilitációt vagy palliatív ellátást igénylő bajok, különféle fogyatékosságok, gyermekkori és időskori betegségek... Ilyen esetekben néha az emberiesség hiánya is fellép, ezért az ember egész valóságát szem előtt tartó gyógyításra van szükség, arra, hogy személyes kapcsolatot alakítsanak ki a beteggel, amelyben az orvosi ellátást a személyes gondoskodás egészíti ki. Betegség esetén az ember nemcsak testi épségét illetően érzi magát veszélyeztetettnek, hanem kapcsolati szinten, értelmi, érzelmi és lelki dimenziójában is. Ezért a terápián túlmenően támogatást, gondoskodást, figyelmet vár el – egyszóval: szeretetet. Emellett a betegnek családja is van, amely ugyancsak szenved, és éppúgy szüksége van arra, hogy valaki mellé álljon és támogassa.

Kedves beteg testvérek, a betegség lehetőséget ad számotokra, hogy különleges módon tartozzatok azokhoz a megfáradtakhoz és terheket hordozókhoz, akik magukra vonják Jézus tekintetét, és magukhoz fordítják szívét. Onnan érkezik számotokra a fény a sötétség perceibe és a reménység a kétségbeesés pillanataiba. Jézus arra hív, hogy menjetek hozzá: „Jöjjetek". Benne fogjátok megtalálni az erőt ahhoz, hogy legyőzzétek a félelmeket és kétségeket, amelyek a test és a lélek eme éjszakájában felmerülnek bennetek. Igen, Krisztus nem kész válaszokat adott nekünk, hanem szenvedésével, halálával és feltámadásával megszabadít minket a gonoszság hatalmától.

Ebben a helyzetben biztosan szükségetek van egy helyre, ahol békét találtok. Az Egyház szüntelenül és egyre jobban törekszik arra, hogy az irgalmas szamaritánus – azaz Krisztus – fogadója legyen (vö. Lk 10,34), az a ház, amelyben megtaláljátok az ő családiasságban, vendégszeretetben és nyugodt légkörben tapasztalhatóvá váló kegyelmét. Ebben a házban olyan emberekkel találkozhattok, akik Isten kegyelmével meggyógyultak a gyengeségükből, és segíthetnek nektek a kereszthordozásban saját sebeik feltárásával, hogy túl tudjatok tekinteni a betegség láthatárán, és így életetek fényt és levegőt kapjon.

Ez a beteg testvéreinkért végzett munka magában foglalja az egészségügyi dolgozók, orvosok, ápolók és ápolónők, egészségügyi és adminisztratív munkatársak, segítők és önkéntesek szolgálatát is, akik hozzáértő módon tevékenykednek azért, hogy tapasztalhatóvá váljon Krisztus jelenléte, aki vigaszt nyújt, és gondoskodik a betegekről, sebeiket ellátva. De ők is emberek, gyengeségekkel és betegségekkel. Különösen is igaz rájuk, hogy „miután Krisztus felüdített és megvigasztalt bennünket, nekünk is az a feladatunk, hogy felüdülést és vigaszt nyújtsunk testvéreinknek, szelíden és alázatosan, követve a Mester példáját" (Úrangyala imádság, 2014. július 6.).

Kedves testvérek, akik az egészségügyi rendszerben tevékenykedtek, fontos szem előtt tartanotok, hogy minden diagnosztikai, megelőző,

terápiás intézkedés, minden kutatási, ápolási és rehabilitációs munka a beteg személyére irányul, ahol a „személy” főnév mindig elsőbbséget élvez a „beteg” jelzővel szemben. Ezért cselekedeteiteknek mindig az emberi személy életére és méltóságára kell irányulnia, nem tehettek engedményeket az eutanázia különféle formáival, az asszisztált öngyilkossággal vagy az élet befejezésére irányuló bármilyen tettel szemben, még akkor sem, ha a betegség gyógyítása kilátástalannak mutatkozik.

Tekintettel a korlátok megtapasztalására és az orvostudomány esetleges kudarcára az egyre problematikusabbá váló klinikai esetek és rossz diagnózisok kapcsán, arra vagytok meghívva, hogy megnyíljatok a transzcendens dimenzió előtt, amely feltárhatja számotokra foglalkozásotok teljes értelmét. Gondoljatok arra, hogy az élet szent és Isten tulajdona, ezért sérthetetlen, és nem rendelkezhetünk felette (ld. Donum vitae instrukció 5; Evangelium vitae enciklika 29–53.). Az életet a fogantatástól a halálig el kell fogadni, meg kell védeni, tiszteletben kell tartani és támogatni kell: ezt kívánja mind az értelem, mind pedig az Istenbe, az élet szerzőjébe vetett hit. Bizonyos esetekben vállalnotok kell a lelkiismereti okból való tiltakozást, hogy az életre és az emberre kimondott „igen” mellett megmaradjatok. Mindenesetre a keresztény szeretet ihlette szakmaiságotok szolgálja leginkább az igazi emberi jogot, az élethez való jogot. Ha meggyógyítani nem is tudtok valakit, még mindig segítségére lehettek olyan gesztusokkal és eljárásokkal, amelyek megkönnyebbülést és enyhet nyújtanak számára.

Sajnos a háború és az erőszakos konfliktusok miatt mind az egészségügyi dolgozók, mind a betegek gondozására és ellátására szolgáló struktúrák újra és újra támadások célkeresztjébe kerülnek. Egyes vidékeken a politika arra is igényt formál, hogy az orvosi ellátást a saját javára manipulálja, ezáltal korlátozva az egészségügyi rendszer jogos függetlenségét. Valójában azonban azokat támadni, akik a társadalom szenvedő tagjainak szolgálatára szentelik magukat, senkinek sem válik javára.

A 28. betegek világnapján gondolok arra a sok testvérre is szerte a világon, akik nem jutnak orvosi ellátáshoz, mert szegénységben élnek. Ezért arra kérem a világ minden országának egészségügyi hatóságait és kormányait, hogy miközben számolnak a gazdasági realitással, ne hagyják figyelmen kívül a társadalmi igazságosságot sem. Hangsúlyozom, hogy a szolidaritás és a szubszidiaritás elveinek ötvözésével közös elkötelezettség születik annak érdekében, hogy mindenki hozzáférhessen a megfelelő ellátáshoz egészségének védelme és helyreállítása érdekében. Szívből köszönöm az önkénteseknek, akik a betegek szolgálatában állnak, hogy számos esetben kompenzálják a strukturális hiányosságokat, és a gyengédség és jelenlét gesztusaival tükrözik Krisztusnak, az irgalmas szamaritánusnak a képét a világ felé.

Minden embert, aki a betegség terhét hordozza, családtagjaikat és az egészségügyi dolgozókat is a Boldogságos Szűz Mária, a betegek gyógyítója oltalmába ajánlom. Szeretettel biztosítalak titeket arról, hogy imáimban mellettetek vagyok, és szívből adom apostoli áldásom.

A Vatikánból, 2020. január 3-án,
Jézus legszentebb nevének emléknapján,

+Ferenc

Szemán-Tóth Teodóra

Ifjúság-pasztoráció 3.

MEGHÍVÁS, INVITÁLÁS – AVAGY HOGYAN SZÓLÍTSUK MEG A FIATALOKAT?

Egy közösségi hely attól lesz élő, ha vannak fiatalok, akik „élnek benne". A mai fiatalokra általában azt mondjuk, hogy nem érdeklődőek, nem érdeklik őket a körülöttük történő dolgok. Ez nem így van! A fiatalokat igenis érdeklik az őket érintő változások, történések. Nagyon szívesen reagálnak is rájuk, és tesznek is azért, hogy formálódjanak a velük kapcsolatos törekvések.

Ha még nincs is közösségi fészkünk, már el kell kezdeni szervezni a fiatalokból álló közösséget. Nem egyszerű dolog, mert akik fiatalokkal foglalkoznak, azok általában más korosztályba tartoznak. Mégis valahogy meg kell őket szólítani. Azért sem könnyű feladat, mert a fiatalok többsége a sok-sok leterheltsége mellé nagyon nem szívesen vállal újabb „időpazarlással" járó elfoglaltságot.

A megfelelő módszer a hatékony kommunikáció. A fiatalokat ha partnerként kezeljük (lásd: közösségi fészek kialakítása), akkor ők is partnerek lesznek.

1. Személyes megszólítás: Lehet, hogy az egyik legnagyobb erőbefektetés, de a személyes megszólítás a mai napig a leghatásosabb meghívás. Ekkor érezheti a fiatal, hogy meg van tisztelve, és a személye fontos.

2. Meghívó (papíralapú): A mai világban eléggé elavultnak tűnik, és nagyon ritka, ha valaki postán kap meghívást egy-egy alkalomra. Sokkal nagyobb jelentősége van az alkalomnak bárki szemében, ha ilyen módszerrel invitáljuk a fiatalt az első alkalomra. (Meg azért otthon a szülői ráhatás is érezhető ilyenkor.)

3. Plakát: Helyezzünk ki egy-egy figyelemfelhívó plakátot is, hogy minél többeknek akadjon meg a szeme rajta. A közösségi oldalakra kihelyezett plakátok futótűzként tudnak terjedni.

4. Közösségi média használata: E-mailt ma már ritkán olvasnak a fiatalok, viszont a közösségi médiában egy-egy esemény, csoport létrehozása nagyszerű kommunikációs lehetőség, és ott van a chat, vagyis az online társalgás lehetősége is.

5. Egymás invitálása: A másik legjobb módszer, ha egymást hívják a fiatalok. Ők ismerik egymást, és ha már valahol jól érezték magukat, akkor hívni fogják a barátaikat is. (Így leszünk egyre többen.)

Fontos felkészülni azokra az akadályokra, kifogásokra, amelyek visszatarthatják a fiatalokat, elvehetik a kedvüket attól, hogy eljöjjenek.

Egyedül nem szívesen jön

Az egyik alapvető probléma, hogy a fiatalok nem szívesen mennek el bárhova – még akkor sem, ha látszik rajtuk, hogy elmennének –, ahova egyedül kellene elmenniük. Nagyon egyszerű: invitálásnál tegyük hozzá: „gyere el nyugodtan a barátoddal/barátnőddel együtt". Na, így már egészen más a helyzet. Eredményesebb a meghívás.

Sötétben nem szívesen megy haza

Az is gond szokott lenni, hogy az ifjúsági összejövetelek sötétben vagy későn fejeződnek be. Nem mindig veszélytelen sötétben egyedül hazamenni, ezért el sem jönnek, vagy el sem engedik őket. Néhány nagyon jó módszer, hogy ezt a kellemetlenséget kiküszöböljük:

- Segítőkész szülők kocsival segítsenek hazavinni a társaságot. (Ez azért nem mindig működik, mert ciki, ha a szülő megjelenik a fiatalok „buliján".)
- Bírjuk rá a fiúkat, hogy csoportosan kísérjék haza a lányokat. Ez szokott működni, és nagyon is hasznos. Egyrészt a fiúk oldaláról előjön a lovagiasság érzése, másrészt a lányoknak tetszik, hogy a fiúk figyelmesek velük.
- Ígérjük meg az aggódó szülőknek, hogy hazavisszük a gyermeküket.

Egyéb kifogás

Sok egyéb más kifogást is tudnak hozni a fiatalok. Például:

„Fáradt vagyok!" – „Semmi baj, hiszen kikapcsolódni, lazulni jön mindenki. Hamar elmúlik a fáradtság, hidd el!"

„Megy egy jó film a tévében…" – „Semmi baj, ma már visszanézhető és letölthető. Miért ne nézzük meg együtt?"

„Nem akartam késve érkezni." – „Nem gond, ha késel, az a lényeg, hogy gyere, mert várunk!"

Miután sikeresen invitáltuk a fiatalokat, nincs más dolgunk, mint felkészülni az első, mindent eldöntő alkalomra, ami megalapozza a fiatalokból álló közösség jövőjét.

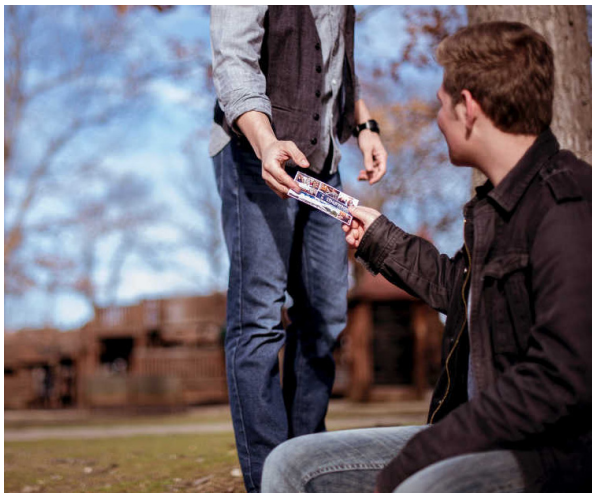

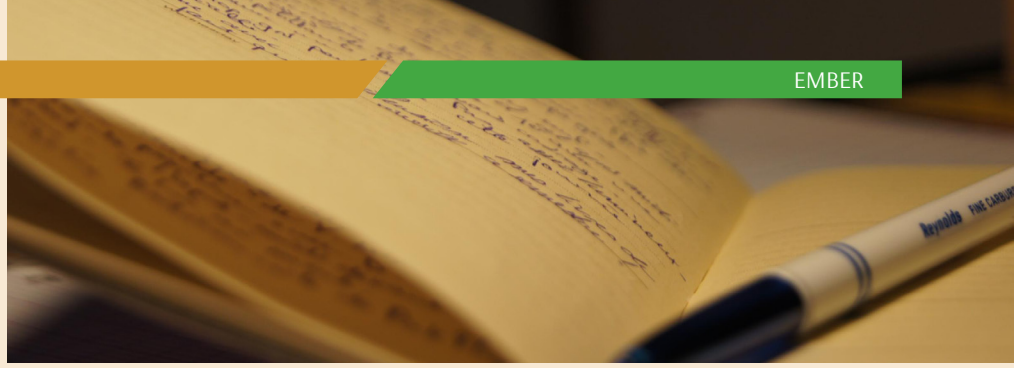

Demkó Szimonetta

Egy paplány naplójából

Kislányként sokat nyaraltam nagymamámnál. Szerettem, ahogy lefekvés előtt megfésüli a hajam. Olyankor úgy éreztem, egy angyal kezében vagyok. Sokat mesélt magáról, én is elmondtam mindent, a vágyaimat, a félelmeimet, a csalódottságomat. Mindig szeretettel ölelt át és biztatott, hogy az élet szép, és csak rajtam áll, hogyan élem meg. Beszélgetés után befeküdtünk az ágyba, imára kulcsoltuk kezünket, és imádkoztunk a családunkért, barátainkért és ellenségeinkért. Tőle tanultam az elfogadást, és azt, hogy mindenkit szeretni kell, még azt az embert is, akit nem szeretnék.

Apukám minden héten egyszer elment focizni, hogy levezesse a benne felhalmozódott terheket. Emlékszem, tél volt, én pedig kislány, általános iskolás. A hétfő reggelek mindig nyűgösen teltek, nem akartam iskolába menni. De ez a hétfő más volt. Kaptam apukámtól egy kiskutyás kulcstartót, ami most is megvan. Talán ő már nem is emlékszik rá, de 24 évesen, ha megyek valahová, bedobom a táskámba, hogy velem legyen. Az apukám is és a „szupererővel bíró” kulcstartó is.

Július vége volt, én középiskolába készültem. Féltem. Egy utolsó bográcsozás után ragyogó csillagokba borult az égbolt. Apukámmal kiválasztottunk egy csillagot, ami csak a miénk. Ha nem tudnánk beszélni, vagy hiányzunk egymásnak, csak meg kell keresni a csillagunkat, és gondolni a másikra. Azóta gyakran nézek fel az égre.

Az öcsém a kezemet fogva próbált elaludni. Kérdeztem tőle suttogva, hogy fent van-e még. Válaszolt, hogy igen. Elmondtam neki, lehet, hogy lesz olyan, amikor már nem tudom így fogni a kezét, és lehet, messzire kerülünk egymástól, de mindig számíthat rám. Lelkiekben szorítom a kezét, neki és még a három tesómnak is.

Kicsik voltunk, karácsonyra Jézuskától kaptunk egy színes kis sátrat. Akkor még csak hárman voltunk testvérek. Én általános iskolás, a többiek még törpék. Kineveztük ezt a sátrat hivatalos „tesó szállónak”. Ebben uzsonnáztunk, pihentünk, nevettünk. Megbeszéltük az élet dolgait. Jó volna ma is egy ilyen sátor, csak sokkal nagyobb.

Az egyik öcsém hasfájós volt babaként, így sokat sírdogált. Anyukám mindent kitalált már, hogy enyhítse fájdalmát. Egy délután elkezdte a Miatyánkot dúdolni, hamar álomba szenderült a pici, törékeny öcsém. Míg felcseperedett, ez volt a gyógyír a hasfájásra és szerintem a kis lelkivilágára is.

Ivancsó Bazil

A Kowalsky meg a Vega árnyékában

Sokoldalú, színes egyéniség: amennyire a családja fontos, ugyanannyira a tanulmányai, a zene, a hite, a párkapcsolata is. Elsőre nem gondolnánk, hogy ennyire fiatalon, mindössze tizenkilenc évesen az ország egyik legnépszerűbb zenekarával turnézhat valaki. Neki sikerült.

Popovics Mátyással, fiatal barátommal, tolcsvai görögkatolikus hívemmel beszélgetek.

Miért épp a dob?

Ennek története sokéves múltba nyúlik vissza. Mindig is szerettem a zenét, már ötéves koromtól kezdve kíséri az életemet. Nyolc-tíz éves koromban egyértelműen a dobokat választottam, persze csak első hobbi szintjén. A szomszéd faluban, Olaszliszkán élt egy zenész, hozzá járogattam magánórákra hétvégente. A dobolás természetesen úgy indult, mint minden gyerek életében: a konyhában egy fazék vagy fedő is elég volt ahhoz, hogy élvezettel ütögessem. Hat- vagy hétévesen kaptam egy kisebb dobfelszerelést. Ettől kezdve az érdeklődésem és a gyakorlatom egyre gyarapodott. 2013-ban Pannonhalmán megkezdtem a középiskolás éveimet, természetesen ott is akartam az addig szerzett tudásomat gyarapítani. Ennek megfelelően egy iskolai zenekarban is helyet kaptam.

Hogyan kezdődött az ismeretséged Kowalskyékkal?

Amikor a bencésekhez kerültem, az iskolai rendezvények hangosításával mindig egy kisebb diákcsapat foglalkozott. Szakember erre nem volt, ezért végezték ezt a feladatot az érdeklődő diákok. Amikor nyolcadikos voltam, akkor ballagott el a két kulcsember, és kellett helyettük valaki. Ezért kezdtem el hangosítással is foglalkozni, amiben egyre több tapasztalatot szereztem; amúgy érdekelt is a dolog. Évről évre színvonalas és közismert zenészek is jöttek hozzánk koncertet adni, akik számára a hangtechnikát biztosítani kellett. Szerencsémre nemcsak ezt tudtam megoldani, hanem személyes ismeretségekre, kapcsolatokra is szert tettem. Így jöttek a képbe Kowalskyék. 2018-ban az előző dobtechnikus srác megkeresett azzal, hogy kellene nekik egy kis segítség a dobtechnika körül. Tavaly áprilisában Esztergomban volt az első olyan koncert, amin már én biztosítottam a backline dob szekcióját, akkor még csak betanulóként. Az iskola mellett persze nem tudtam ezt állandó jelleggel vállalni, többnyire csak akkor, amikor hazautazás vagy rövidebb iskolai szünet volt. A nyárig ez öt-hat alkalmat jelentett. A nyáron viszont már élesben is magam kellett csinálnom a dolgokat, mert Ákos, az előző srác a másik munkája miatt nem tudta a fiúkkal folytatni, és otthagyta a csapatot. Nekem nagy lehetőség volt ez, persze hogy éltem vele. Az érettségit azért le kellett tennem, ez is sikeresen megtörtént 2019 nyarán. Azóta vagyok állandó emberük dobtechnikusként.

Így, hogy állandó szerződésben vagy velük, járod az országot, no meg a nagyvilágot. Mekkora leterheltséget jelent neked mindez?

A zenekar évente 80-90 koncertet ad, nagyjából februártól november közepéig. A 2020-as szezonnyitó koncert február 15-én volt Budapesten, a Papp László Sportarénában. 2018-ban Debrecenben volt a szezonnyitó a Főnix Csarnokban, 2017-ben pedig szintén Budapesten. Ha belegondolunk, kevés zenekar teheti meg ma Magyarországon, hogy arénás koncertet ad, mert a rajongók megtöltik az arénát. Márciusban külföldi állomások szoktak következni. 2018-ban Bécsben, Münchenben, Zürichben, Londonban is jártak. Tavaly is voltunk Londonban, emellett írországi, németországi, angliai állomáshelyeink is voltak. Májustól itthon kezdődik a fesztiválszezon, ekkor akár 60-70 koncertről beszélhetünk.

A zenekar eredetileg debreceni csapat, az első időkben onnan mentek mindenfelé. Azonban egyre híresebbé váltak, és így egyre több helyre hívták őket az országban. Ehhez Budapest volt az előnyös, így felköltöztek a fiúk a fővárosba.

Egy átlagos koncertnap a következőképpen néz ki: mi, a technikuscsapat délelőtt 9-10 óra körül indulunk a koncertre, vagyis majdnem egy fél nappal a kezdés előtt. A csapatunkban vannak biztonsági őrök, sofőrök, hangtechnikus, fénytechnikus, turnémenedzser, látványtechnikusok. Autópályán haladva szinte két-három óra alatt oda tudunk érni bárhová. De sokszor megyünk Erdélybe, a Felvidékre és szerte a Kárpát-medencében. A helyszínen kapunk egy színpadot. A feladatunk, hogy felpakoljuk a hangszereket, összehangoljuk őket, beállítsuk a fénytechnikát, minden a helyére kerüljön. Amikor a zenész fiúk megérkeznek (16-17 óra körül), próbaképpen három-négy dalt eljátszanak, hogy lássák, valóban minden rendben van-e. Bármilyen technikai probléma előfordulhat, és – hála Istennek – elő is szokott fordulni, mert így látjuk, mi mindent kell megszüntetni a koncert kezdése előtt. A fiúk ekkor még elmennek a szállásukra pihenni, tisztálkodni, majd 21 órától kezdődhet a koncert, ami alatt természetesen végig készültségben állunk. A koncert végeztével pedig kezdődhet a technika összepakolása.

A zenekar dalai nagyon szívhez szólóak. Az emberről énekelnek, jelleméről, kapcsolatairól, társas mivoltáról, Istennel való kapcsolatáról és a szerető Istenről. Vajon ez a titka a sikerüknek?

A zenekar története immár tizenöt éves múltra tekint vissza. Pontosan nem ismerek minden részletet, de természetesen nekik is voltak hullámvölgyeik. Viszont képesek rá, hogy folyamatosan ugyanazt a színvonalat biztosítsák, ami a dalaik mondanivalóját illeti, beszélhetünk itt akár az isteni szeretet témájáról is. 2012-13 környékén persze nekik is volt egy mélyebb pontjuk, amikor néhány tag más zenekarokban játszott, és átmenetileg rosszban is voltak egymással, de rá egy évre minden rendeződött, és a félreértéseiket meg tudták beszélni, újra összeálltak. Azóta is sikeresek a zenében.

A gimnáziumi évek alatt szert tettél egy aranyos barátnőre. Akkor még nem voltak a képben Kowalskyék, mégis a zene hozott össze titeket. Hogyan történt mindez?

Bár távolinak tűnik, hogy innen kezdem a választ, nekem édesapám 2005-ben elhunyt. Úgy gondolom, a zene szeretetét tőle kaptam, emlékeim szerint tőle indult ez. Amikor Pannonhalmára kerültem, már öt-hat éve doboltam. A zenetanárom is biztatott, hogy már megvan a tudás ahhoz, hogy kipróbáljam magamat élesben is, egy zenekarban. Ezért álltunk össze néhány iskolatársammal, ez persze csak egy jelentéktelen sulis banda volt, de valahonnan mindenkinek el kell indulni. A Boggie and the Boys nevű formációval készítettünk egy Punnany Massif-feldolgozást, ahol Kaczor Manna bekerült az életembe. Manna egyik osztálytársa, Bogi közel lakott Pannonhalmához, az édesanyja is bejárt szakköröket tartani. Egy alkalommal a Punnany-feldolgozásra Mannát is magával hozta, hogy segítsen a klip forgatásában. Ekkor ismerkedtünk meg, de hamarosan jött a folytatás is: elhívtam egy táncházba, és onnan számítjuk ezt a lassacskán két és fél évet.

Nemcsak elveszítettél egy drága édesapát, és nemcsak a jó Isten gondviseléséből kaptál egy aranyos barátnőt, de azóta a családi háttered is alakult...

Így van. Az iskola, a dobolás, az iskolai rendezvények hangtechnikája és – az akkor még csak – néhány koncert mellett nem volt könnyű az időnkkel sakkozni: mikor tudunk találkozni, beszélgetni, közösen időt tölteni. Mindketten túl lettünk végül az érettségin, felkerültünk Budapestre, ahol már közelebb vagyunk egymáshoz, mint addig, hiszen Mosonszolnok és Tolcsva majdnem két végpontja az országnak... Most tanulunk, ő a szaléziaknál, rendezvény- és közönségkapcsolati szakembernek, és egyetemet is kezd jövőre; mindenképp a gyerekekkel és a kultúrával szeretne foglalkozni hosszú távon. Én most az Óbudai Egyetemen tanulok

kereskedelmet és marketinget, de majd a villamosmérnöki pályára szeretnék áttérni, már csak az eddigi hangtechnikusi múltam miatt is. A hétköznapokat így Budapesten töltjük, és a hétvégékre tudunk hazautazni, hozzám vagy hozzájuk.

Az idők során pedig a családod is kibővült...

Így igaz. Édesapám – mint említettem – 2005-ben meghalt. Akkor még csak ötéves voltam. Nemcsak engem hagyott itt, hanem a nővéremet, Violettát is. Édesanyám még fiatal volt, mindössze harminckét éves, nem egyedül szerette volna folytatni. 2006-ban ismét férjhez ment, rá egy évre, 2007-ben megszületett a kisöcsém, Levente – aki éppen most, utánam ment középiskolába Pannonhalmára –, majd 2008-ban a húgom, Rozalinda. Ő még otthon van, hatodikos, de a jövő tanévben Debrecenbe készül a Svetitsbe, ahol Violetta is tanult. Nevelőapám Violettát és engem is ugyanúgy szeret, mintha saját gyermekei lennénk, és persze mi is őt. A szeretetét az első pillanattól kezdve éreztük, ezért is volt lehetséges, hogy Violetta is felsőfokú tanulmányokat folytasson, ami – tudjuk – ma sem olcsó mulatság. És ugyanazt az értékrendet kaptuk tőle is, mint addig édesanyámtól és édesapámtól.

A spórolt pénzedből egy komoly dobfelszerelést is vettél. Ebből még komoly jövő lehet...

Ez is a zene szeretetéhez tartozik. Persze nem kevés munkámba tellett, hogy összegyűjtsem a rávalót. Volt, hogy heteket kellett dolgoznom Budapesten, de tulajdonképpen már 2017 nyarától kacsintgattam kifelé az iskolából, különféle helyeken hangosítási és egyéb munkákat vállaltam.

Az első dobomat 2009-ben kaptam, az egy kezdőfelszerelés volt, ami az induláshoz kellett. Már akkor hatalmas ajándék volt ez, így volt min gyakorolnom. Az évek során sokat tapasztaltam: láttam, mi a különbség dob és dob között. Így esett a választásom egy erős középkategóriás és limitált kiadású Tama hangszerre, amelynek a Pannonhalmára szállítását Manna oldotta meg – köszönet neki érte.

A szüleid Tolcsván mindig is hitben neveltek. Ez most is jellemző rád.

Kezdőemlékem, hogy négy-öt éves koromtól kezdve mindig is az oltár mellett álltam ministrálni. Az előző papunknak, Páll Miklós atyának a fiával, ifjabb Páll Mikivel jó barátságot kötöttem. Együtt ministráltunk jó tíz-tizenkét évet, ha nem többet. Azt vettem észre, hogy minden vasárnap a templomban vagyok. Nem kellett erőltetni, hogy menjek. Először csak jól éreztem magam az oltár mellett, aztán ahogy nőttem, a hitem is folyamatosan érlelődött. Ma már ugyan nem ministrálok (megteszi helyettem Levente), de templomba most is járok.

Édesanyám fodrász, így a tisztelendő asszony is gyakran járt hozzá, ez a papcsaláddal való kapcsolatunkat is erősítette. Nem csak a templomban láttuk egymást.

Mi pedig azt kívánjuk (az olvasók nevében is), hogy sikeresen tudd a továbbiakban is az előtted lévő és benned rejlő lehetőségeket kihasználni.

Bár könnyen beleeshetünk abba a hibába, hogy csak a „nagyokat" vesszük észre – hiszen ez a lehetőség adja magát –, érdemes a körülöttük tevékenykedő munkatársakat is észrevennünk, mert ők is lehetnek értékes emberek. Popovics Mátyás példáján látjuk: sikeresen lehet bárki ügyes a szakmájában, beléphet a „nagyok" közé, és emellett még a hite is megmaradhat.

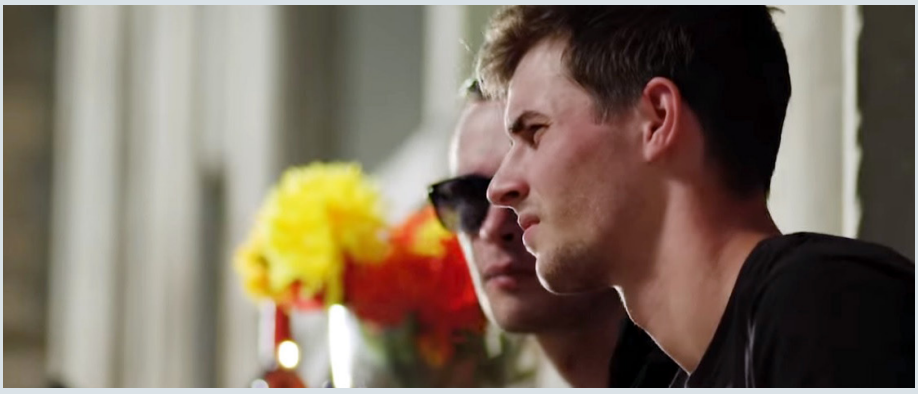

Laskay Anna

SORSFORDULÓK

Hárman üljük körül az asztalt. Nők: feleségek és családanyák. Beszélgetünk. Sokszor csak elmesélve a saját történetünket, segítjük egymást tovább. Gondolatainkat közreadva, reméljük, sokan magukra ismernek, s „leülnek közénk”.

Anna: Minden választás, változtatás hozhat jót, rosszat. Néha egyszerre mindkettőt is. Ha Ti végiggondoljátok, akkor melyek voltak számotokra eddig az életeteket leginkább meghatározó döntéseitek? Én rögtön hozom példának a lakhelyváltoztatást, hiszen mindhárman ugyanazon a településen élünk.

Ildi: Érdekes, mert az egyik nagy döntésnek én is azt tartom, hogy Szabolcsból ide költöztünk. A férjem munkalehetősége miatt merült fel ez a város, de közösen döntöttük el, hogy itt kezdjük el az életünket. Az elején ez sok nehézséget hozott.

Anna: Minket nemrég hívtak vissza egy ünnepségre a szülővárosunkba. Az a kedvesség, őszinte érdeklődés, amivel fogadtak, kicsit szíven is ütött minket. Megéreztük, mennyire nehéz gyökeret ereszteni máshol, s mennyire kötődünk oda, ahol felnőttünk. Ezzel korábban nem számoltunk, csak az újdonság, az ismeretlen izgalma mozgatott.

Ildi: Mi a mai napig – több évtized után is – gyakran hazajárunk. A költözés miatt lettem például gazdasági szakember, amire korábban, a magyar–történelem szakos végzettségemmel nem is gondoltam. A pedagóguspályán maradva, de közgazdasági tárgyakat oktatva teljesedtem ki igazán. A munkahelyváltással és a pályamódosítással kapcsolatban azonban van egy vicces emlékem: a férjem egyik állásajánlatát hosszasan mérlegeltük. Mivel sok előny és sok hátrány is eszünkbe jutott, szó szerint naponta változtattuk meg a döntésünket, végül érmefeldobással választottunk. Utólag, úgy hiszem, jól!

Anna: Ez megmutatja, milyen könnyen tudunk bármelyik oldalon érvelni, s milyen nehéz néha dönteni.

Andi: De van, ami egyértelmű! Például hogy a férjemmel összeházasodtunk, pedig még egyetemre jártunk. Ahogy azon sem gondolkodtunk, hogy gyerekeket vállalunk. Utána jött a lehetőség, hogy doktori fokozatot szerezhet, amihez három évig Budapesten kellett élnie. Nem tétováztam! Tudtam, hogy nem fosztham meg ettől, csak azért, mert kisgyerekeink vannak. Albérletbe költöztünk egy tizenöt hónapos és egy hathetes gyermekkel. A családunk felelőtlennek tartott, de nem bántuk. Nehéz, de gyönyörű időszak volt. Ma el sem hiszem, hogyan tudtunk megélni, s hogyan bírtam a két kicsivel egész nap egyedül! De teljesen önállóvá váltunk, s együtt küzdöttünk. Sőt, kiderült, érkezik a harmadik gyermekünk!

Anna: A „gyerekvállalás és tanulás egyszerre” helyzet nekem is nagyon ismerős. Ez nálam annyival volt bonyolultabb, hogy miközben épphogy megszületett az első, másoddiplomásként jártam be az egyetemre. A második gyermekünknél már egy újabb témában írtam a szakdolgozatot, két szoptatás közt éjjel. Ma már én sem értem, hogy bírtam, de jó rá visszaemlékezni.

Andi: Nekünk az volt még nagy váltás, amikor a férjem alkalmazottból önállóvá vált, s elindítottuk a vállalkozásunkat. Egy befektető segített az álma megvalósulásában, ami ma már valóság. De a kezdetekben hatalmas bizonytalanság vette mindezt körül. Azóta is sok olyan helyzet adódott, amin csak a hit segített át bennünket. A férjem szokta mondani, hogy mi kb. háromszáz évre terveztünk. S tényleg nagyon jó látni, hogy a semmiből maradandót alkottunk. Olyasmit, aminek majd az unokáink örülhetnek igazán.

KÉRDÉSEK A TOVÁBBGONDOLÁSHOZ:

Ha végigtekint eddigi életén, melyek benne az igazán sorsfordító események? Hogyan jutott el a döntésig, s utólag jónak érzi-e az előidézett változást? Mennyire segítette a hite, az Istenre hagyatkozása meghozott döntéseit?

Ha válaszait velünk is megosztaná, kérjük, írja meg nekünk!

Weboldalunk: http://www.noi-kerekasztal.hu

„A levegőnek kedvező mérsékletéért, a föld terményeinek bőségéért és békességes időkért könyörögjünk az Úrhoz” – mondja a pap a Szent Liturgiában.

Dr. Dobos Endre egyetemi docens, a Miskolci Egyetem Földrajz-Geoinformatikai Intézetének vezetője örömmel kapta fel a fejét az idézetet hallván, majd elmesélte többek között, hogy szerinte miért is szerepel a föld (a talaj) az isteni teremtésben a legelső dolgok között.

Ahogy a teremtéstörténetben olvashatjuk: *„Ekkor Isten azt mondta: Gyűljenek össze az ég alatti vizek egy helyre, és emelkedjék ki a száraz.”* Úgy is történt. Isten a szárazat földnek nevezte, az összefolyt vizeket pedig elnevezte tengernek. Isten látta, hogy ez jó. Akkor megint szólt Isten: *„Teremjen a föld zöldellő növényeket, amelyek termést hoznak, és fákat, amelyek magot rejtő gyümölcsöt teremnek a földön.”* Úgy is lett. A föld zöldellő növényeket termett, amelyek termést hoznak fajuk szerint, és fákat, amelyek gyümölcsöt érlelnek, amelyben magvak vannak, a fajtának megfelelően. Isten látta, hogy ez jó.

életet tovább vinni. Ami olyan szépen le van írva a Bibliában, azt gyönyörűen mutatja a „kész” teremtés, akár ez a talajszelvény, amelynél állunk. Ha itt kőzet van a felszínen, akkor nem terem semmi. Ahhoz, hogy a kőzetből termény, gyümölcstermő fa legyen, el kell kezdeni a kőzetnek átalakulni. Alakítja a víz, az éghajlat, a hőmérséklet, a domborzati adottságok, az élővilág... Szépen, folyamatosan elmállik, majd a mállástermékeiből új ásványok képződnek, közben felszabadulnak azok a tápanyagionok, amelyeket a növények fel tudnak venni – a kőbe zárt világ „kiszabadul,” elkezd élővé válni, és termő lesz: ez a talaj. A talaj hihetetlen kincs, kis életcsatorna az élettelenből az élő felé.

Nemzeti kincsünk: a talaj

Van olyan megállapítás, miszerint hazánk nemzeti kincsének 40%-a a talaj, 40%-a az édesvíz, a maradék 20% pedig az emberi tudás, az épített infrastruktúra és minden más, amink van. Ráadásul mezőgazdasági ország vagyunk, még sincs benne a társadalmi köztudatban a talaj fontossága, értéke. Pedig a talajtani kutatásban Magyarország az elsők között van.

Dobos Klára

„Lehajlok a szent humuszig”

(Ady Endre: A magyar Ugaron)

A föld itt a talaj szinonimája, ugye?

Egyértelműen. Szépen következik belőle a tudományos definíció: „a talaj a föld legfelső, legkülső burka, amely a rajta élő növényeket vízzel és táplálékkal látja el...” Én úgy gondolom, hogy a Jóisten először megteremtette a Földet, de az, ahogy én értelmezem, sötét és kopár, csak egy kőgömb volt. Utána jön a Nap és a világosság. És amikor van Napunk, világosságunk meg vizünk, és el lett választva az ég a földtől, az első, amit megteremt, a talaj. Nem véletlenül, hiszen abból tudja utána az

Hazánk talán legnemzetibb tudománya lehetne a talajtan, amit persze az atomfizikától kezdve több más tudomány is elmondhat magáról. Magyarországon volt a világ első talajtani konferenciája 1909-ben... Zsigmond Elek ‘30-as években írt talajtan könyvét fordították le angolra, ebből tanították a világon mindenütt a tárgy alapjait... Volt Treitz Péterünk, aki 1909-ben publikálta az első olyan térképet, amely tulajdonképpen a talaj klímazonális övei alapján már felosztotta a Kárpát-medencét egységes talajképződési tájakra. Amikor már van egy módszertan, azt alkalmazni könnyű. De kitalálni egy tudományt a semmiből, mint aho-

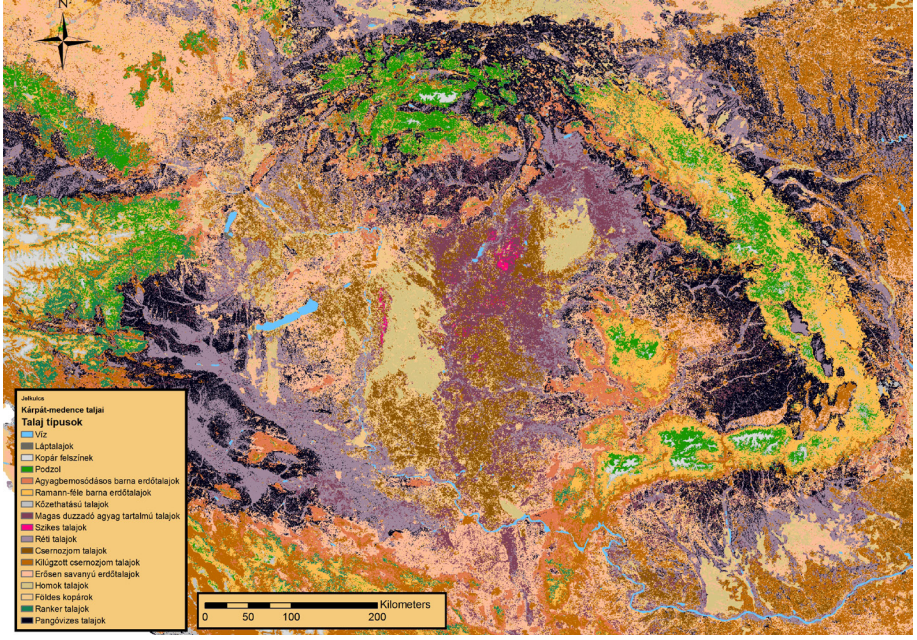

gyan azt az agrogeológiai intézet munkatársai tették az 1800-as évek második felétől kezdve folyamatosan, az a nehezebb. Nagy kincseink vannak: nekünk megvan az egész ország talajtanilag feltérképezve olyan méretarányban, amit a nagy európai kultúrák messze meg sem közelítenek. Különleges tudástáron ülünk.

Mi jut el mindebből egy jó gazdához?

Sajnos, nem túl sok. Egy jó gazda sem tudja feltétlenül, hogyan kell bánnia a talajával. Ma már lehetőség lenne a precíziós mezőgazdaságra: olyan eszközeink vannak, melyek centiméteres pontossággal navigálnak, és mindenütt azt teszik, amit a talaj vagy a növény igényel... Nemrég egy talajszelvényásáskor másfél hektáros (tehát nagyon kicsi) területen három fő típust, három teljesen különböző adottságú talajt találtunk. Hát hogy lehetne ezt hatékonyan hagyományosan, egyben művelni? Sehogy! Mert a hozzányúlások egy része az egyik talajtípusnak sok, a másiknak kevés, a harmadiknak lehet, hogy jó... Gyakorlatilag úgy kellene ezeket kezelni, ahogy az adott ponton, az adott felszínen, adott talajon, adott növényállomány mellett a termelési igények kívánják. De ehhez ismerni kell a talajtulajdonságokat. A jó gazda persze figyel a tapasztalataira: itt minden évben elsüllyed a traktor, az a rész ott mindig gyengén terem, amott minden évben szikes foltok vannak. Ezeket könnyű látni. De nagyon sok olyasmi van, amit értelmezni kell, és térben kell értelmezni. A talajtan kutatása ebben tud nagyot adni. Mi nagy cégekkel dolgozunk együtt, akiknek az adott területről mindent elmondó talajtérképeket készítünk, s tapasztalják, ez mennyire hasznos.

Hogyan lehetne mindezt közelebb vinni a gazdákhoz?

Kellenek a jó példák, és kell a tudatosság. A jó példákat adják a korábbi felméréseink és például a gazdatalálkozók, amikor a gazdák előtt ássuk ki és írjuk le a szelvényt. A szelvényből megállapítható, milyen problémákkal kell megküzdenie, és ő, aki ezt nap mint nap átérzi, figyel és csodálkozik. A gondos parasztembernek állandóan forog az agya – de csak olyan dolgokon, amiről hallott, amit tud. Ha bemutatjuk neki a szelvényt, és látja, hogy abból milyen sok információ kijön, akkor a következőkben bármit tapasztal a termesztés folyamán, rosszat vagy jót, azt elkezdi értelmezni, és a következő évben már úgy nyúl hozzá, ahogy az adott talajviszonyoknak jó. Mert érdeke megvédeni a saját talaját, meg szeretne sokat is termelni, és ez a kettő összevág, támogatja egyik a másikat. Minél jobb a talaj, annál jobban fog teremni. És ha nem teszed tönkre, sőt még javítod is, akkor az mindkét irányban előrelépést jelent. Aki találkozik ezzel, az kap egy új nézőpontot, s a döntéseknél már ott lehet a fejében egy kérdőjel: vajon talajtani szempontból jó lesz így? A rendelkezésünkre álló technológiával gyakorlatilag minden megoldható, tudunk kövön is búzát termeszteni, ha éppen arról van szó, csak nagyon sok pénzbe kerül. És minden, amit feleslegesen adunk, akár műtrágyát, az ront a környezet állapotán. Ezért kell egy picit átalakítani a világ szemléletét. Elsősorban a nagyüzemi mezőgazdasággal foglalkozóknak, mert ők azok, akik a legtöbbet tudnak ezen nyerni, és a környezetet kevésbé terhelni.

Igaz, hogy egyedülálló hazánk talajának sokszínűsége?

Így van. Ha valaki megnézi Európa talajtérképét, egy olyan foltot lát, ami a környezetétől teljesen eltér. A Kárpát-medencében hihetetlen a talajtani változatosság, talajtani szempontból igazi paradicsomi sziget vagyunk. Hogy egy ilyen kis területen ilyen sokféle talaj él egymás mellett, ez egy talajtanos számára nagy adomány, még ha a termeléstechnológiát bonyolítja is... Mostanában lengyelekkel voltunk terepen, akik két dolog miatt is elérzékenyültek. Egyrészt ránéztek egy szép csernozjomra, és azt mondták: micsoda gazdag ez az ország. Másrészt tényleg csodálkozva látták, hogy jobbra vagy balra elmegyünk tíz kilométert, vagy akár csak egyet, és teljesen megváltoznak a talajtani adottságok. Úgyhogy van mit csinálni, mert ezt a változatosságot le kell írni ahhoz, hogy jól használjuk.

Az Ön számára mi az igazi szépsége ennek a tudománynak?

Azért szeretem nagyon a talajtant, mert egy szelvényből gond nélkül meg lehet mondani, hogy hol vagy a világban, és elsorolható annak a szelvénynek az 1-2-3 ezer éves története. Minden látszik rajta: a Jóisten milyen kőzetre tette, milyen éghajlatra, milyen domborzatra, az ember hogy nyúlt hozzá, milyen változtatásokat okozott, mit termeltek ott korábban, aminek esetleg már nyoma sincs, és egyébként meg miért nem nő rajta a gazda kukoricája... Rengeteg válasz „kiabál ki" egy-egy szelvényből, és aki tud a nyelvén, az történelmet kap.

Molnár Lajos

Nem tétlenkednek a zalai görögkatolikusok

Fülöp metropolita atya egy évvel ezelőtt alapította meg a Szombathelyi Szervezőlelkészséget, melynek joghatósága alá tartozik minden Vas és Zala megyei település. A szórványban élő görögkatolikus közösségek egyre erősebbek, erről szervezőlelkészük, Elek Antal atya különféle programok szervezésével is gondoskodik.

Mi itt, Zalaegerszegen és környékén élő görögkatolikusok nap mint nap tapasztaljuk, hogy Nyugat-Magyarországon nagyon kevesen ismerik a keleti rítust, mégis megtörténhetett, hogy a zalaegerszegi házasság hete alkalmából meghívták szervezőlelkészünket, Elek Antal atyát a „Kérdezd a papot!" pénteki programra. A házasságról szóló beszélgetésen részt vett még Hodánics Péter zalaegerszegi református lelkész és Kovács József római katolikus káplán a helyi Mária Magdolna Plébániáról.

A többféle témakört körüljáró beszélgetésből (például válságban van-e a házasság, házastársi és istenkapcsolat, gyermeknevelés, fiatalok és az internet, rekreáció) egy szó maradt meg bennem a házassággal kapcsolatban: az engedelmesség, ami az élet minden területén kiemelkedően fontos. A házassági fogadalmunk megtartásával Isten parancsának engedelmeskedünk, ezáltal nyerjük el Isten kegyelmét. Mindenki jókedvre derült, amikor elhangzott Szent Porfíriosz atya tanítása, amelyet egy olyan embernek mondott, aki félt megházasodni, nehogy rossz asszonyt találjon: „Egy rossz asszony jó alkalom lehet számodra arra, hogy elnyerd a Paradicsomot!"

A fórum végén aztán jöttek a kérdések elsősorban a görögkatolikus és a római katolikus vallás hasonlóságairól, különbözőségeiről. Jó volna, ha minden héten lenne hasonló alkalom itt Zalaegerszegen!

Másnap mintegy nyolc kilométeres, görögkatolikus családi kirándulást szerveztünk a város környékére. Rövid imádság után indult el a zarándoklatra kis csapatunk a zalabesenyői Szent Anna-templomtól, majd meredek kaptatókon értünk fel a hegygerincre, a tizenhárom éve épült Szent Péter és Szent Pál kápolnához.

Miután a kápolnát megcsodáltuk, elénekeltük a „Mennyei Király, vigasztaló" kezdetű Szentlélek-hívó éneket, majd folytattuk utunkat a Luka- és Jánka-hegyen, gyönyörködve a zalaegerszegi panorámában. Napsütéses kirándulásunk során érintettük a Jánka-hegyi haranglábat és keresztutat, majd a kedvelt Gyuri Csárdában elköltött bőséges ebéd után a csárda kilátójából beláthattuk az egész várost.

Innen lesétálva indultunk vissza Zalabesenyőbe, az Alexandriai Szent Katalin nevét viselő, 13. században épült kápolnához, ahol Szent Litur-

gián vettünk részt, ezzel koronázva meg a napot és ünnepelve a halottak szombatját. A hosszú út során volt lehetőség a személyes kapcsolatok építésére, egymás életének, gondjainak megismerésére; tervezgettünk, álmodoztunk bontakozó görögkatolikus közösségi életünk folytatásáról, a továbbfejlesztés lehetőségeiről is. Talán mind a tizenöt résztvevő nevében mondhatom, hogy ez a nap mindannyiunknak testi és lelki felüdülést nyújtott.

A következő két hónapban három programmal szeretnénk folytatni a hétvégi élményeinket: közös részvétel egy bakonybéli geotúrán, Vasváron Előre Megszentelt Áldozatok Liturgiáján, valamint a nagyheti szertartásokra való felkészülési alkalmakon Szombathelyen.

Többször elhangzott a számból ez a kis szlogen: kicsi a bors, de erős! Jó látni, hogy hónapról hónapra erősödik a kis közösségünk! Istennek legyen hála érte!

SZERTARTÁSREND
A SZOMBATHELYI SZERVEZŐLELKÉSZSÉGBEN

Felhívjuk az érdeklődők figyelmét, hogy az időpontok és helyszínek változhatnak, ezért minden esetben érdeklődjenek telefonon vagy a honlapon!

Szombathely
- minden vasárnap 16 órától hittan, 17 órától Szent Liturgia az annunciáta nővérek volt kápolnájában (Doktor István Lajos krt. 1.), utána agapé a közösségi teremben
- minden kedden délelőtt 10 órakor utrenye vagy Szent Liturgia az annunciáta nővérek volt kápolnájában

Sopron
- minden vasárnap reggel 7.30-tól utrenye, 8.30-tól Szent Liturgia a kórházkápolnában (Győri út 15.)
- minden csütörtökön 17 órakor Szent Liturgia a kórházkápolnában (nyáron 18 órakor)

Zalaegerszeg
- havonta két szombaton délután vecsernye és Szent Liturgia az Alexandriai Szent Katalin-temetőkápolnában (Zalaegerszeg-Zalabesenyő, Besenyő utca 2.). Időpontok mindig egyeztetés szerint, lásd a honlapon

INFORMÁCIÓ, ELÉRHETŐSÉGEK

Elek Antal szervezőlelkész és kórházlelkész
0670 772 0170
lelkesz@szombathelyigorogkatolikus.hu

szombathelyigorogkatolikus.hu

Új titkára van a Keleti Egyházak Kongregációjának

Őszentsége Ferenc pápa kinevezte a Keleti Egyházak Kongregációjának új titkárát, Giorgio Demetrio Gallaro püspököt, aki egyúttal érseki kinevezést is kapott. Giorgio Demetrio Gallaro eddig a szicíliai Piana degli Albanesi görögkatolikus egyházmegye püspöke volt, valamint a Keleti Egyházak Kongregációjának konzultoraként tevékenykedett. Gallaro püspök Cyril Vasiľ szlovák görögkatolikus püspöktől veszi át a titkári posztot.

Giorgio Demetrio Gallaro 1948. január 16-án született a szicíliai Pozzallóban. A középiskolai tanulmányokat követően a notói szemináriumban tanult. 1968-ban az Egyesült Államokba költözött, teológiai tanulmányait Kaliforniában, a Los Angeles-i Szent János Szemináriumban fejezte be. 1971-ben diakónussá, 1972-ben áldozópappá szentelték.

Nyolc éven át a Los Angeles-i Főegyházmegye két egyházközségében szolgált, majd Rómában a Pápai Keleti Intézetben és a Pápai Aquinói Szent Tamás Egyetemen folytatta tanulmányait, ahol egyházjogi területen doktori, valamint ökumenikus teológiából licenciátusi fokozatot szerzett.

A római tanulmányok végeztével lelkipásztori és oktatói tevékenységét Massachusetts államban a Newtoni Melkita Görögkatolikus Egyházmegyében, továbbá Connecticut államban a Stamfordi Ukrán Görögkatolikus Egyházmegyében, Pennsylvaniában a Pittsburghi Bizánci Katolikus Főegyházmegyében, valamint az Ukrán Görögkatolikus Főegyházmegyében végezte. A pittsburghi Szent Cirill és Metód Bizánci Katolikus Szemináriumban egyházjogot és ökumenikus teológiát tanított.

2011-től a Keleti Kánonjogi Társaság alelnöke, 2013-tól a Keleti Egyházak Kongregációjának konzultora.

2015. március 31-én nevezték ki a Piana degli Albanesi Egyházmegye püspökévé. 2015. június 28-án Donato Oliveiro lungrói, Nicholas James Samra newtoni püspök és Dimitrios Salachas, Görögország akkori püspök-exarchája szentelte püspökké Piana degli Albanesi városában, a Szent Demeter nagyvértanú székesegyházban.

Az összefoglalót az eredeti forrásokból Szemán András fordította.

Gyurkovics Miklós

Koronavírus:

láthatatlan kihívás a hívek és a papság számára

Azt mondják, hogy a koronavírus nemcsak a jelenünket, hanem a jövőnket is gyökerestül meg fogja változtatni. Az élet minden területén kihívásokat támaszt, így van ez a vallással is. Európa legtöbb országa elővigyázatosságból akkor fújt vészriadót, amikor még csak pár megbetegedett embert tartott számon. Szép, verőfényes tavaszi hétvégén nehéz tudatosítani magunkban, hogy a kijárás és a külvilággal való találkozás akár még halálos is lehet. Ezt értelmünkkel értjük, mégsem hisszük. A tavasz most még az eddigieknél is csalfább...

Azonban ez a tavasz komolyabban is próbára teszi a hitünket! Hiszem, hogy Isten nem akar minket végérvényesen elveszteni, s azt is, hogy az emberi szenvedésben nem találja örömét. Egy mélyen vallásos ember a bajban még jobban hisz Isten csodatévő erejében. Most ezért nem arról akarok írni, hogy a koronavírus a hitünk lényegét teszi próbára, hanem arról, hogy a jogos elővigyázatosság miatt bevezetett kijárási és gyülekezési korlátozások hitünk gyakorlását teszik próbára. Tehát az új kihívás abban áll, hogy távol a templomtól, távol az imádságos közösségtől meg tudom-e élni a hitemet. Próbára vannak téve az egyházközsége nélkül imádkozó papok, és próbára vannak téve a pap közelsége nélkül imádkozó családok is. Úgy gondolom, hogy ez a hit és a hitgyakorlás próbája. És mint minden próbában és megszorításban, az ember a természetének legmélyén lappangó ősforrásból merít erőt, most nekünk is vallásosságunk és papságunk ősforrásaihoz kell visszanyúlnunk!

Erre az ősforrásra mutat rá a nagyböjti vasárnapokon végzett Nagy Szent Bazil liturgiája is. Ezen a liturgián az imádkozó hívek a kántor vezetésével ünnepélyes, „szomorú," méltóságteljes dallamon énekelnek, mely alatt a pap a megszokottnál hosszabb imákkal fohászkodik csendben, az ikonosztáz mögött, háttal a közösségnek, így az arcát csak Isten látja. E hosszú, csendes, misztikus fohászokban először is a pap önmaga személyét és személyes hivatását imádkozza meg. Kéri Istent, hogy személyes gyarlósága ellenére is fogadja el tőle a nép hálaadó és bűnbánati áldozatát. A pap az oltár homályában csendben, hangtalanul megbánja saját bűneit, hogy a nép ügyét Istenhez tudja emelni. Csendes sóhajok, bűnbánó mozdulatok... Majd saját személyét egy történelmi lánchoz csatolja, melynek első láncszeme Ádám fia:

„Fogadd el ezt (az áldozatbemutatást), amint elfogadtad Ábel ajándékait, Noé áldozatait, Ábrahám égő áldozatait, Mózes és Áron áldozárságait, Sámuel békeáldozatait. Amint kedvesen vetted szent apostolaidtól ezt az igaz szolgálatot, úgy jóságod szerint fogadd el a mi bűnös kezünkből is ezen ajándékokat..."

Az imádkozó hívek pedig mindeközben énekelnek. Nem látják a pap arcát, nem olvassák a pap imáját, de abban a meggyőződésben állnak a templomhajóban, hogy a pap ott, messzebb, az oltárnál őérettük könyörög. (Nagyon csendben megjegyzem, hogy ezt eddig nem volt szükséges videóval közvetíteni, vagy éppen fényképekkel bizonyítani. Ugyanakkor az is igaz, hogy különleges helyzetben hasznos dolog közvetítések által belekapcsolódni az Egyház imájába.) Valahogy úgy állnak a híveink otthon a képernyők előtt, ahogy az ószövetségi nép kint állt és imádkozott, miközben Zakariás az Úr templomának szentélyében áldozatot mutatott be (Lk 1,9–10). Hiszen az ősi szentélyek sohasem voltak nagyok, oda csak az áldozatokat bemutató papok léptek be, hogy Istennek közvetítsék a nép könyörgését. A kint imádkozók mégis hitték, hogy bent a szentélyben a pap Istennek teljes értékűen közvetíti az ő kéréseiket.

Vallásos énünkben rejtőző hitünk ősi forrásából kell ma merítenünk!

Szent Pált olvasva tudjuk, hogy mi, keresztények a Szentlélek temploma vagyunk. Elhisszük-e 2020 nagyböjtjén és húsvétján, hogy a téglából épített házunk templomunk előcsarnoka? Vagyis hogy minden otthon imádkozó keresztény háza a szentélyben egyedül imádkozó pap templomának előcsarnoka? Éljünk úgy benne, hogy az legyen!

A következő kérdésem, hitet igénylő kérdésem a papi hivatásra vonatkozik. A már korábban említett „áldozárok" láncolata Krisztus személyén keresztül az apostoloktól egészen hozzánk, papokig ér. A szentélyben lévő oltárhoz csak az Isten által kiválasztott, az ő erejével betöltött személy állhat. Nagy Szent Bazil a papi karizma tudatában imádkoztatja velünk, papokkal a következő szavakat:

„Ezekkel a boldog (angyali) seregekkel, emberszerető Uralkodónk, mi bűnösök is kiáltjuk és mondjuk: valóban szent vagy, legszentebb, és nincs mértéke a te szentséged nagyszerűségének... Nekünk pedig hátrahagyta üdvösséges kínszenvedéseinek emlékeit, azokat, melyeket az ő parancsai szerint fölajánlottunk... Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!"

A koronavírus válságos idején nekünk, papoknak, a papi énünkben rejtőző karizmából mint ősforrásból kell merítenünk. Abban a tudatban állunk a szentély legbelsejében, hogy most ide be senki sem jöhetett velünk. Egyedül vagyunk Istennel. Isten minket választott ki arra, hogy az otthon lévő népért könyörögjünk, és megadta nekünk azt a kegyelmet, hogy szent oltárához léphessünk. Az egész történetben a „legfélelmetesebb," hogy e különleges hivatásunk, karizmánk korábban is megvolt. És nap mint nap éltünk is vele, akkor is, amikor csak ketten vagy hárman kísérték imával a mi hála- és áldozatbemutatásunkat az otthon vagy éppen a világban szétszóródott, ránk bízott hívekért!

2020-ban papi hivatásunk ősi, eredeti karizmájához tér vissza. Ma nem azt várják tőlünk, hogy rendezvényeket szervezzünk, közösségi házakat vagy akár templomokat építsünk (erre sok más jó szándékú keresztény testvérünk is képes), ma a világ azt várja tőlünk, hogy érte esdekeljünk, és Isten üzenetét közvetítsük azoknak, akik nem tudtak minket elkísérni az Úr hajlékába.

Azt mondják, hogy a koronavírus nemcsak a jelenünket, hanem a jövőnket is gyökerestül meg fogja változtatni. Hiszem, hogy a mi jóságos Istenünk támaszunk lesz a vírus leküzdésében, és ahhoz is erőt ad, hogy újra felfedezhessük papi hivatásunk nagyszerűségét!

Legyen az otthonunk a templom előcsarnoka,
és a népért való szüntelen könyörgés a papok hivatása!

Bunda volt, a bíró elcsalta, lejtett a hazai pálya, elpártolt tőlünk a szerencse, nem a mi labdánkkal játszottunk, meccs előtt fellocsolták a pályát, fejbe dobták a kapusunkat egy papírgalacsinnal, összezavarodtunk a pályára berohanó mókustól – megannyi gyászos mentegetőzés, ami elhagyja játékos, edző, szurkoló száját, ha nem a csapatuk nyeri a meccset. Az alábbiakban bemutatok húsz olyan hősköltemény a 21. század eddig eltelt két évtizedéből, amikor hiábavaló mindenféle kifogásgenerátor üzemeltetése – mert csodák igenis léteznek a futballpályán is!

Mindenkinek jó szórakozást és nosztalgiázást kívánok!

Obbágy Lacus

Az elmúlt húsz év futballcsodái

20. A magyar, aki még Messit is legyőzte

Rögtön elevenítsük fel a legfrissebb élményt: nem sok olyan egyéni elismerés van, amit Lionel Messi még nem zsebelt be legalább egyszer tiszteletre méltó pályafutása során, de az éppen tíz éve alapított Puskás-díjat, ami az év legszebb góljának szerzőjét illeti meg, hiába jelölték már rá hatszor is, még egyszer sem vihette haza. Nem úgy Zsóri Dániel, aki élete első NB 1-es meccsén csereként állt be a bajnokaspiráns Ferencváros ellen 2019. február 16-án a 81. percben, aztán a 93. minutumban olyan győztes gólt lőtt, amit alighanem hetekig mutogattak még Európa sportcsatornáin. Oldalról érkezett a beadás, amit eredetileg nem is neki szántak, de ő felismerve a helyzetet, háttal a kapunak, hanyatt vetődve egyből védhetetlenül beollózta – szó mi szó, nem kellett önbizalomért a szomszédba mennie ennek a srácnak, hogy ezt így be merte vállalni… A szakértők tíz gólt választottak ki a tavalyi termésből, rájuk lehetett voksolni, s ezt a létszámot aztán a szurkolók szavazatai alapján három találatra csökkentették. A jelölés pillanatában még csak álomnak tűnt, ami aztán szeptember 23-án valósággá vált: Zsóri Dániel a kolumbiai Juan Quinterót és az immár hatszoros aranylabdás Lionel Messit megelőzve megnyerte a 2019-es Puskás-díjat! Teszem hozzá elfogultság nélkül, teljes joggal… Ott voltam egyébként azon a meccsen, de Fradi-szurkolóként én sem tudtam mást tenni, mint tapsolni…

19. Német házidöntő a Bajnokok Ligájában

A Bayern München nehezen ocsúdott a sokkból, hogy a 2012-es BL-döntőt hazai pályán büntetőkkel elbukta a Chelsea ellen (bár legyünk őszinték: a Petr Cech, John Terry, Frank Lampard, Didier Drogba nevével fémjelzett Chelsea megérdemelte, hogy felüljön egyszer Európa trónjára), s nem biztos, hogy sokan hittek abban, hogy egy évvel később a sors máris visszaadja azt, amit akkor elvett. Németországban ez idő tájt nem volt egyeduralkodó a Bayern München, a Jürgen Klopp vezette Borussia Dortmund kétszer is elhappolta előlük a Salátástálat. A Bayern a Bajnokok Ligája fináléjában nemes bosszút állt, ugyanakkor ahhoz, hogy a londoni Wembleyben német sztárparádét lásson a nagyérdemű, kellett a spanyol foci teljes összeomlása is… Történt, hogy a Bayern a Barcelonával, a Dortmund a Real Madriddal meccselt a döntőért, és egyik párharcnak sem a német reprezentáns volt az esélyese. Aztán a két odavágón összesen nyolcat rúgtak a németek… A Barcelonát megsemmisítő, 7-0-s összesített eredménnyel golyózták ki a bajorok, a Dortmund pedig Lewandowski mesternégyesével (!!!) szerzett megnyugtató előnyt a visszavágó előtt – hiába nyert aztán 2-0-ra a Real Madrid, ez kevés volt a továbbjutáshoz. A döntőt aztán Robben hajrágóljával megnyerte a Bayern München, így négy éven belül a harmadik döntőjükön végre révbe értek. Erre a húszas listára nem azért került fel ez az esemény, mert annyira váratlan lett volna a Dortmund–Bayern finálé, hanem amilyen magától értetődően söpörték el az útból a kétszeres EB- és egyszeres vb-címvédő nemzet két szuperalakulatát. Na ez volt a csoda!

18. Modricé az Aranylabda

Xavi, Iniesta, Raúl, Ibrahimovics, Roberto Carlos, Gerrard, Lampard, Buffon, Sneijder, Henry – néhányan azok közül, akik nem nyertek soha Aranylabdát, pedig megérdemelték volna. Persze ehhez sokuk esetében az is kellett, hogy Cristiano Ronaldo és Lionel Messi kisajátították a díjat az elmúlt tíz évben, mindenki mást kihagyva a buliból. Hogy 2018-ban Luka Modric megtörte a hegemóniát, az annak a függvényében meglepő, hogy Madridba igazolása után a Marca honlapján a szurkolók megszavazták az év legrosszabb igazolásának… Aztán tudjuk, miből lett a cserebogár: nélküle nem nyerhetett volna négyszer Bajnokok Ligáját a Real Madrid, s az ő hathatós közreműködése nélkül a világbajnoki ezüstérem sem jött

volna össze Horvátországnak – alighanem ez volt a döntő érv amellett, hogy neki ítélték a díjat (ő lett a vb legjobb játékosa is egyébként). Meglehet, Xavi és Iniesta komplexebb labdarúgó volt, Sneijder több gólt szerzett nála, Ibrahimovics pedig kíméletlen gólvágó még ma is, mégis a szimpatikus és igen szerény Modric az, akinek, ha csak ideig-óráig is, de sikerült elrabolni Ronaldo és Messi elől a show-t – csak azt sajnálhatjuk, hogy nem pár száz kilométerrel északabbra született...

17. Matrac a trónon

Diego Simeone 2011 telén ült le az Atletico Madrid kispadjára, s tudatos építkezéssel, célravezető (ámbár nem mindig szimpatikus) futballjával elérte, hogy Európa-szerte mindenki számára rettegett ellenfél legyen. Félszezon után megnyerte az Európa-ligát, a következő évben a Király Kupát a Real Madrid ellen, bejutott két Bajnokok Ligája-döntőbe is, de legnagyobb sikere talán a 2014-es bajnoki cím volt, mert letaszítani a Real Madridot és a Barcelonát a spanyol bajnoki trónról olyan, mintha valaki eséllyel indulna Füleki Károly mellett a polgármesteri címért Pajkaszegen, A mi kis falunk című népszerű sorozatban. Tehát lényegében lehetetlen. Ám abban az évben mégis lehetséges volt: a Real Madrid nem igazán volt tényező akkortájt odahaza, a Barcelonával szembeni ádáz küzdelem pedig az ő javukra dőlt el, s a koronát az egész éves teljesítményükre a Bajnokok Ligájában tehették volna fel, éppen a Real Madrid ellen (mely tizenkét éve várt már a tizedik BEK-/BL-győzelmére...), ám hiába vezettek az uruguayi Diego Godin góljával a 93. percig, Luka Modric szögletét az elnyűhetetlen Sergio Ramos befejelte, aztán a hosszabbításban leeresztett a matrac, s végül 4-1-re kikaptak. A simának tetsző vereség ellenére a 2014-es klubszinten az Atletico Madrid éve volt, azt hiszem, megkérdőjelezhetetlen, hogy ott a helyük a listán.

16. Párizs négyesére a Barca hattal válaszolt

Azért nem kerül a 2017-es Barcelona–Paris St. Germain BL-visszavágó előrébb a listán, mert még mindig nem vagyok meggyőződve arról, hogy az a meccs nem volt bunda... A francia együttes az odavágón macskaegérjátékot űzött a katalán nagyhatalommal, lazán gurított egy négyest, lesimázta az egész párharcot, már csak formalitásnak bizonyult a visszavágó. Az a visszavágó, amin a nagyHATalom bizonyított: konkrétan hat góllal terhelte a párizsi kaput. De milyen hat góllal... Egy amatőrbajnokságon nem követnek el olyan hibákat, mint amilyeneket a francia klub védői vétettek, de az egész taktika, amit Unai Emery kifundált, igen gyilkos volt: az 1. perctől magukra húzták az ellenfelet, s mivel Luis Suarez gyorsan faragott egyet a hátrányból, vérszemet kaptak Messiék. Igaz, 3-0 után Cavani szépített, s ekkor úgy tűnt, mégis meglesz ez a párharc a

PSG-nek. Még a 88. percben is 3-1 volt, s ekkor a Barcelona még három gólra volt a továbbjutástól. Aztán Neymar bevert egy tizenegyest, meg egy szabadrúgást is, a 95. percben pedig Sergi Roberto továbblőtte a Barcelonát. Nekem ne mondja senki, hogy ez nem volt előre megrendezve... A párizsiak ezt a buktát azóta sem mosták le magukról, igaz, azóta kétszer a Barcelona is bizonyította, hogy képes háromgólos előnyről párharcot veszíteni...

15. „Álomsorsolás?"

Sokan féltették a magyar válogatottat a 2016-os Európa-bajnokság előtti pótselejtezőtől, hiszen a norvégok elleni páros meccs előtt nem sok jóval kecsegtetett az, hogy egy közepesnek is csak jóindulattal nevezhető selejtezőcsoportban Románia és Észak-Írország mögött harmadikként végzett a nemzeti tizenegy. Akkor rövid időn belül már a harmadik kapitányát fogyasztotta a válogatott: a szövetség hamar belátta, hogy fatális tévedés volt Pintér Attilát leültetni a kispadra, a helyére kinevezett Dárdai Pált – szövetségi kapitányi sikereit is látva – visszarendelte a Hertha, a német Bernd Storckot azonban meglehetősen kétkedve fogadta a közvélemény. Aztán a kötelező minimum teljesítése után jöhetett az igazi vizsga, a pótselejtező... A norvégokat kaptuk, akik közül nem mindenki vett minket komolyan: a szakkommentátorként dolgozó egykori focista, Bernt Hulsker az asztalt csapkodta örömében, mikor megtudta, hogy a magyarokat kapták

ellenfélnek, s közben azt kiabálta az éterbe, hogy „álomsorsolás". Tanúsíthatott volna kicsit több tiszteletet is, mindenesetre mi tettekkel válaszoltunk „a négy oszlós párharcban"... Kleinheisler László debütáló meccsén győztes gólt szerzett Oslóban, a visszavágón Priskin Tamás akkora bombagólt lőtt, hogy a háló került kis híján oszlóba, majd miután egy norvégról is bepattant saját kapujukba a labda, az északi remények váltak oszlóba – hogy aztán jogos legyen a magyar szurkolók öröme, és hiteles a „lesz még Oslo Hajdúszoboszló" rigmusa. A magyar válogatott kettős győzelemmel jutott ki az EB-re, ahol aztán csodálatosan helytállt: az Ausztria elleni 2-0-lal kezdtünk, aztán két döntetlen következett Izland (1-1) és Portugália (3-3) ellen úgy, hogy a későbbi győztes ellen háromszor is vezetett a csapat! Talán jobb lett volna nem csoportelsőként továbbjutni, mert így a belgák ellen nem volt sanszunk, de így is életre szóló élmény marad minden magyar futballbarátnak ez a másfél hét. Vajon Mr. Álomsorsolás mit gondolt otthon, a kanapén ülve, távirányítóval a kezében?

14. Messi 91 gólja

Messi rekordjairól a Real Madrid iránt érzett klubszimpátiám miatt soha nem emlékezem meg szívesen, de 2012-ben olyan rekordot állított fel, amit nem lehet kihagyni még egy ilyen szubjektív összeállításból sem. Hét évvel ezelőtt, az egész naptári évet nézve, a már háromszoros aranylabdás argentin 91 gólt szerzett – mégis hogy? A bajnokságban 36 mérkőzésen 59-szer köszönt be, egyébként összesen 60 mérkőzésen hozta össze ezt a 91 gólt – elképesztő rekord, amit korábban Gerd Müller tartott 60 mérkőzésen szerzett 85 góljával. Megemelem a kalapom!

13. A sárba süllyedt csizma

Soha nem látott mélységekbe süllyedt három éve az olasz válogatott azzal, hogy a Svédország elleni vb-pótselejtezőt elbukta, s így nem kvalifikálta magát a 2018-as világbajnokságra. Égés volt a javából, még akkor is, ha ez idő tájt valóban nem Nesták, Pirlók és Del Pierók öltötték magukra a squadra azzurra mezét. De azért egy Bonucci, egy Chiellini, egy Insigne és egy Immobile így is pályára lépett azokon a pótselejtezőkön... A jó hír, hogy a talpra állás zökkenőmentesen sikerült, a 2020-as EB-re elsők között jutott ki az immár Roberto Mancini irányította sereg, soraiban többek között Donnarummával, Barellával, Jorginhóval, Bernardeschivel és Sensivel – a jövőkép feltétlenül biztató, sokat fogunk még hallani ezekről a fiatalokról...

12. A húszéveské a világ...

Idén tíz éve, hogy az U20-as világbajnokságon Egyiptomban bronzérmet szerzett a magyar válogatott (a későbbi győztes Ghánától kaptunk ki az elődöntőben büntetőkkel). Sajnos ott tartunk, hogy minden apró magyar sikernek örülnünk kell, erre a világversenyre is büszkének kell lennünk – kár, hogy nem a felnőttektől láttuk, s még nagyobb kár, hogy annak a generációnak a tagjai közül kevesen váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Egyedül Gulácsi Péter lehet maradéktalanul elégedett a pályafutásával, aki liverpooli tartalékból a Leipzig kirobbanthatatlan egyese és a Bundesliga legjobb kapusa lett. Németh Krisztián karrierjében sokkal több volt, mint az amerikai középszer, a legnagyobb csalódás azonban kétségkívül Koman Vladimir, aki a vb legjobb játékosa volt, ám jelenleg valahol az Ázsia Expresszen „utazik"... Még néhány nagyobb név az egyiptomi hősök közül: Megyeri Balázs és Korcsmár Zsolt hosszú évek óta légiósok, Futács Márkó volt horvát gólkirály, Varga Roland a Fradi húzóembere. Mindeközben a braziloknál egy Douglas Costa (jelenleg a Juventusban játszik), a spanyoloknál Jordi Alba (Barcelona) és César Azpilicueta (Chelsea), az angoloknál Kieran Trippier (Atletico Madrid) volt a sztár azon a vb-n. Más minőség, szó se róla...

11. Ronaldo: azt a hétszázát!

Ha már Messi felfért egy rekorddal, megsértődne a portugál, ha őt kihagynám erről a listáról... A legenda szerint egy Sporting–Manchester United felkészülési meccs után a játékosok győzködték hazafelé a repülőn Sir Alex Fergusont, hogy vegyék meg azt a portugál csodagyereket, Cristiano Ronaldót. Az United történetének legsikeresebb edzőjével pedig lehetett tárgyalni! Így került a kis Ronaldo Manchesterbe, hogy aztán BL-győzelemmel és Aranylabdával távozzon 2009-ben Madridba. A Real színeiben minden létező rekordot megdöntött (már ami a futballpályákhoz kötődik, mert azt nem tudom például, hogy egyszerre hány fánk fér a szájába, vagy hogy hány másodpercig bírja a víz alatt levegő nélkül...), a klub színeiben még négy BL-t és Aranylabdát nyert, aztán újabb kihívás után vágyott, és a Juventushoz igazolt. Ebben rejlik a nagyszerűsége: bár a „Ki jobb: Messi vagy Ronaldo?" kérdés alighanem örökre eldöntetlen marad, az talán Ronaldo felé billenti a mérleg nyelvét, hogy több klubban, különböző országokban és futballkultúrákban is megállta a helyét – soha nem fogjuk megtudni, Messi mire ment volna, mondjuk Angliában vagy Olaszországban (az is lehet, hogy messzire)... Cristiano Ronaldo a futballtörténelem hatodik játékosaként lépte át a 700 gólos mérföldkövet, de ami legalább ennyire megdöbbentő, hogy a portugál nemzeti csapatban is 95 gólnál jár már.

10. A Sociedad és a realitás

A Real Sociedad nem nyerte ugyan meg a 2002/2003-as spanyol bajnoki szezont, mégis világszenzáció volt, hogy egy Real Madrid–Barcelona duó mellett, s a közelmúltban két Bajnokok Ligája-döntőt is elveszítő Valencia előtt ezüstérmes lehetett – és egyáltalán nem hiányzott sok ahhoz, hogy ez az érem még fényesebben csillogjon. A kapuban a holland Westerveld, a védelem két szélén a két saját nevelésű fiatal, Rekarte és Aranzábal, középen az akkor még csak 21 éves Xabi Alonso és az orosz Karpin, elöl pedig a rettegett csatárduó, Darko Kovacsevics és Nihat Kahveci tették közel tökéletesen a dolgukat, utóbbi páros (ketten együtt) 43 gólig jutott a ligában. A Sociedad főleg a szezon első felében volt nagyon éles, veretlenül lett őszi bajnok (tizenkét győzelem és hét döntetlen állt a nevük mellett, ezzel 5 pontot vertek a Real Madridra), s bár tavasszal hullámzóbb volt a teljesítményük, a Real Madridot parádés játékkal elintézték, s az utolsó előtti fordulóig az élen álltak. Ám akkor megremegtek a lábak, kicsúszott a kezükből az aranyérem – ám a tény, hogy egyedüliként maradtak veretlenek hazai pályán, s hogy húsz egységgel (!!!) előzték meg az akkor hatodikként végző Barcelonát, örökre beivódott a San Sebastian-i lelkekbe.

9. Francia–portugál finálé a Bajnokok Ligájában

Ha valaki a 2003/2004-es Bajnokok Ligája-szezon előtt azt mondja, hogy tavasszal AS Monaco–Porto finálét rendeznek majd, szerintem minimum körberöhögik az illetőt – aztán láss csodát, igazán intelligens és tetszetős futballal ez a két együttes vette az akadályokat, többek között olyan gigászokat eltakarítva az útból, mint a Real Madrid és a Manchester United. A portugálok végül 3-0-ra behúzták a

döntőt, ami az előző szezonban elért UEFA-kupa-győzelmük tükrében kevésbé volt meglepő, hiszen tizenöt év távlatából is félelmetes, milyen erős volt akkor a Porto. A kapuban minden idők szerintem legjobb portugál kapusa, Vitor Baia állt, a védelemben a később a Chelseaben is húzóemberré váló Ricardo Carvalho és Paulo Ferreira, középen az éveken keresztül a Barcelona középpályájának egyik legtechnikásabb játékosa, Deco, valamint Maniche szorgoskodott, a kispadon pedig bizonyos Jose Mourinho ült, aki akkor még csak bontogatta (nem éppen angyal) szárnyait edzőként. Ne feledjük: a 2004-es EB-ezüstérmes portugál válogatott magját a portói futballisták alkották (hogy miért nem mind arany, ami fénylik, nos, arra később még visszatérünk). Persze a Monacót sem kutyaütőkből toborozták: a védelemben Patrice Evra, elöl többek között Ludovic Giuly és a Real Madridtól kiebrudalt Fernando Morientes képviselték a minőséget, no meg persze az a Dado Prso, aki a Deportivo La Coruna elleni felejthetetlen, 8-3-ra végződő csoportmeccsen 5 gólt lőtt. Most már sokkal kiszámíthatóbb sajnos a futball, elképzelhetetlen, hogy egy Porto- vagy egy Monaco-kaliberű csapat a csúcs közelébe érjen – bár éppen a Tottenham bizonyította be tavaly, hogy azért van remény.

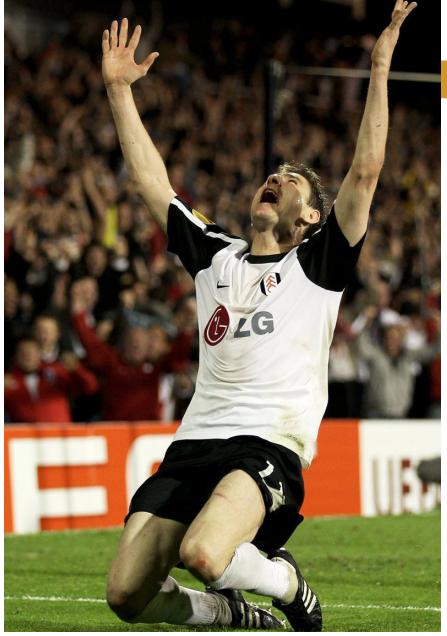

8. Fulham és full Gerzson

Szerintem vitathatatlan, hogy az elmúlt húsz év legjobb magyar labdarúgója Gera Zoltán volt, akinek külföldi karrierje előtt is megemelhetjük a kalapunkat. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy meghódította Angliát (máskülönben nem kapta volna meg a „Magical Hungarian" jelzőt); pazar góljai, látványos megmozdulásai és élményszámba menő gólörömszaltói az egész angol bajnokság közkedvelt figurájává tették. Angliai pályafutása legnagyobb részét a West Bromwich Albionban töltötte, ám legnagyobb sikerét a Fulhammel érte el, amikor bejutott a 2010-es Európa-liga döntőjébe. A Fulham még Londonban is kis csapatnak számít, ehhez képest a második számú nemzetközi sorozatban úgy söpört végig Európa krémjén, mint a Katrina hurrikán. Az AS Roma mögött, de a Baselt és a CSZKA Szófiát megelőzve jutott túl a csoportkörön, aztán a Sahtar Donyecket 3-2-es összesítéssel, a Juventust (!) 5-4-gyel, a Wolfsburgot 3-1-gyel, a Hamburgot 2-1-gyel kiejtve ott találta magát az Atletico Madrid ellenfeleként a finálában. Az az Atletico még nem a mostani Atletico volt, de kétségkívül az sem volt gyenge team: többek között David de Gea, Jose Antonio Reyes, Diego Forlán és Sergio Aguero fémjelezték azt az együttest. A Fulham csodája itt véget ért, a spanyolok Forlán duplájával behúzták a meccset. Voltak jól csengő nevű spílerek a Fulhamban is: az ausztrál Mark Schwarzer és az ír Damien Duff összesen több mint kétszázszor lépett pályára hazája nemzeti együttesében, de Danny Murphynek és Bobby Zamorának is jutott néhány meccs az angoloknál. Gera Zoltán mégis a csapat talán legfontosabb láncszeme volt a „hosszú tavaszi hadjárat" során. Már a csoportkörben is beköszönt kétszer, de a maximumon tavasszal pörgött. Az ukránok elleni párharcban gólt és gólpasszt is jegyzett, a Juventusnak idegenben lőtt kettőt, a Wolfsburg ellen két gólpasszal jeleskedett, s a Hamburgnak is betalált – meg lehet nézni, mit ért volna el a londoni klub Gerzson zsenialitása nélkül... Félő, nem a közeljövőben lesz még egy ilyen klasszisunk, mert Gera Zoltán kétségkívül az volt – talán mai fiataljaink közül Szoboszlai Dominik lehet az, akiben leginkább megvan az X-faktor. Csak ne Gáspár Laci és Puskás Peti legyen a mentora...

7. Magasan volt a Leeds...

Akár hisszük, akár nem, napjainkban a másodosztályban (de korábban a harmadosztályban is) sínylődő Leeds United az ezredfordulón nemcsak Angliában, de határon túl, az öreg kontinensen is jelentős tényező volt. 1999-ben 4., egy évvel később 3. lett a Premier Leagueben, így kvalifikálhatta magát a Bajnokok Ligájába, az elitsorozatban pedig egyenesen az elődöntőig menetelt! Számomra is szimpatikus volt ez az együttes, bevallom, amikor gyermekként a FIFA számítógépes játékot nyüstöltem, a Real Madrid mellett legtöbbször a Leeds United volt a csapatom, így a kezeim alatt olyan korszakot meghatározó zsenik rúgták a bőrt, mint az ír Ian Harte és Robbie Keane, az ausztrál Mark Viduka és Harry Kewell, vagy az angol válogatottban is meghatározó szerepet játszó Paul Robinson, Danny Mills, Jonathan Woodgate, Lee Bowyer, Alan Smith, Robbie Fowler hatos, hogy az ifjú Rio Ferdinandról ne is beszéljek, aki védőért kifizetett akkori világrekordot jelentő összegért igazolt később a Manchester Unitedba. Félelmetesen erős csapat volt az, de sajnos, mint sok más esetben, az eladósodás, a csődközeli állapot itt is lecsapott, és nem sok jel utal arra, hogy a közeljövőben visszatérnek a régi szép idők, látni lehet majd a fényt az alagút végén, és régi dicsőségében tündökül majd a Leeds United.

6. Nem egy hétig fájtak azok a brazil szívek...

A 2014-es vb házigazdái a brazilok voltak, akik minden tornának esélyesként vágnak neki, hát még, ha ők élvezhetik a hazai pálya előnyét is... A negyeddöntőig nem is volt probléma, ám Kolumbia ellen a vezér, Neymar súlyos sérülést szenvedett, így számára idejekorán befejeződött a világbajnokság. Persze ez nem magyarázza meg, hogyan kaphattak hetet a németektől, mindenesetre már fél óra játék után 5-0 volt a Nationalelfnek. A németeknek érett már a vb-győzelem, mert a 2006-os tornától kezdődően ez már az ötödik világesemény volt sorozatban, amelyen érmet szerezhettek – ám az eddigi ezüst- és bronzérmekhez ez a generáció már szeretett volna hozzápakolni egy aranyérmet is. Azt hiszem, az olyan spílerek, mint Neuer, Lahm, Kroos, Özil vagy Klose megérdemelték, hogy vb-győztesként emlegesse őket az utókor, de sokat elmond a brazilok szétcsúszásáról, hogy a nem éppen nagy gólvágó hírében álló Sami Khedira is kettőt vágott nekik.

5. Dél-Korea a bronzmeccsen bíró helyett törököt fogott...

Írnám, hogy a 2002-es világbajnokság meglepetéscsapata az egyik házigazda, Dél-Korea volt, de mivel tudvalevő, hogy óriási bírói hátszél repítette őket az elődöntőig, ez kisebbfajta szentségtörés lenne a részemről. Már a portugálok legyőzése és kiejtése is gyanús volt a csoportkörben, aztán miután a másik házigazda, Japán elvérzett a nyolcaddöntőben, nem volt mit tenni, a másik rendezőt muszáj volt tolni: Dél-Korea a spanyolokon büntetőkkel jutott túl (3 gólt nem adtak meg a hispánoknak...), az olaszokat pedig hosszabbítás után gyűrték le (egy jogtalan kiállítás és egy meg nem adott tizenegyes segítségével...). A németek elleni meccs előtt valószínűleg elfelejtettek szólni a sporinak, hogy ez nem az a rendezvény, ahol úgy fúj, ahogy akar, így az elődöntőben már a bírói mágia sem segített, így jöttek a törökök, akik ugyan nem verték őket félholtra (se félholdra...), de többek között Hakan Sükür 13. másodpercben (!!!) szerzett góljának is köszönhetően 3-2-re nyertek. Erős volt a török válogatott ekkor, szó se róla, Hakan Sükür mellett olyan kulcsjátékosaik voltak, mint a kapus Rüstü Recber vagy Hasan Sas és Emre Belözoglu. A dallamos nevű törökök 6 évvel később is megmutatták magukat, a 2008-as EB-n is bronzérmesek lettek az oroszokkal holtversenyben. A 2002-es vb-t egyébként az original Ronaldo, Rivaldo, Ronaldinho vezette, fantasztikus támadófutballt produkáló brazil válogatott nyerte meg.

4. A Liverpool meccsei 0-3-ról kezdődnek?

Amikor a 2005-ös Bajnokok Ligája-döntőben felállt 0-3-ról a Liverpool, és megverte tizenegyesek után az AC Milant, azt hihettük, egyszeri és megismételhetetlen a sztori, de tizennégy évvel később gyakorlatilag megismételték ezt a hőstettet a Mersey partján. Az egykori török fővárosban rendezett parti szó szerint isztam buli volt a Rafa Benitez trénírozta egyletnek, ahol olyan fiatalokra szabták akkoriban a vezérszerepet, mint Jamie Carragher, John Arne Riise, Steven Gerrard vagy Xabi Alonso. Paolo Maldini már a meccs legelején beköszönt, ezt Hernan Crespo megfejelte még kettővel, aztán a szünet után már viszonylag hamar 3-3 állt az eredményjelzőn. A Poolnak annyival könnyebb dolga volt idén tavasszal, hogy 90 perce volt ledolgozni a Barcelonában összeszedett 3-0-s hátrányt. Sikerült nekik, legjobbjukat, Mohamed Salahot nélkülözve, a helyette pályára lépő, egyébként többnyire peremember Divock Origi duplájának is köszönhetően az angol csapat 4-0-ra nyert és jutott be a finálába, ahol a Tottenham várta. A Liverpool mindkét csodaszámba menő fordítása helyet követelt magának a listán, így összevonva őket kis híján felfértek a dobogóra...

3. Koplárovics Béla és az egynyári kaland

Roy Carroll – Wes Brown, John O'Shea, Laurent Blanc, Mikael Silvestre – David Beckham, Roy Keane, Juan Sebastian Verón, Ryan Giggs – Ruud van Nistelrooy, Ole Gunnar Solksjaer. A legkevésbé sem merném tartalékosnak nevezni ezt a manchesteri kezdő tizenegyet, melyben klublegendák játszottak, de világbajnok és a jelenlegi edző is pályára lépett a Zalaegerszeg elleni Bajnokok Ligája selejtező mérkőzésen, 2002. augusztus 14-én. Az ínyencek kedvéért álljon itt néhány név az ellenoldalról is: Urbán Flórián, Vincze Ottó, Egressy Gábor, Kenesei Krisztián, a kispadon meg többek között Radu Sabo. És persze Koplárovics Béla, aki a 83. percben jött, látott, a 91. percben pedig begyötörte a győztes gólt – előtte se hallottunk róla sokat, utána sem, mégis, kevés olyan futballszurkoló van ma Magyarországon, aki ne ismerné a nevét. Egyébként magyar viszonylatban kifejezetten erős volt az a Bozsik Péter vezette Zalaegerszeg, ezért is nyerhette meg akkor története első (és máig utolsó) bajnoki címét. A visszavágót nem vették ennyire félvállról az angolok: az Old Traffordon 5-0-ra nyertek Beckhamék.

2. A görögök öröksége

Több mint tizenöt éve volt, de még mindig élénken él emlékezetünkben a 2004-es EB, ahol csúnyán leszerepeltek a németek, az olaszok és a spanyolok, a csehek bravúros játékkal bronzérmesek lettek, s a finálában megismétlődött a torna nyitómeccse: a házigazda portugálok a görögökkel játszottak, s másodszor is kikaptak tőlük. Pedig micsoda portugál csapat volt az! Mindent elmond a válogatott erősségéről, hogy az aranygeneráció tagjai közül Rui Costa és Nuno Gomes csak a kispadon kaptak helyet, a kezdő tizenegyben pedig ott volt Luis Figo, Ricardo Carvalho, Pauleta, Deco és az első válogatott tornáján szereplő Cristiano Ronaldo is. A német Otto Rehhagel nemzeti hőssé vált Görögországban, játékosai közül senki nem volt világsztár, de a George Clooney-hasonmásverseny győztese, a kapus Nikopolidisz, a csapatkapitány Zagorakisz vagy a finálé egyetlen gólját szerző Hariszteasz bizonyosan az Olümposz csúcsán ülnek azóta is, és integetnek a sokkal kevésbé sikeres utódoknak. Az elmúlt évtizedben vegetált a görög válogatott, a 2016-os EB-selejtezős csoportunkban, illetve a Nemzetek Ligájában is saját élményeket szerezhettünk arról, hogy bizony tényleg van olyan, hogy az istenek a fejükre esnek...

1. A Leicester City tündérmeséje, avagy rókavadászat – mindhiába!

Amikor az azóta tragikus körülmények között elhunyt thaiföldi Vichal Srivaddhanaprabha 2011-ben megvette az angol Leicester Cityt, távlati célként megfogalmazhatta, hogy valami nagyot alkot majd a klubbal, de a két manchesteri gigász, a londoni Chelsea és Arsenal, valamint a Liverpool mellett bajnoki címre aligha gondolt bárki is. A fogadóirodák sem: a Leicester City bajnoki címe 5000-szeres (!!!) pénzt hozott a bátraknak! Mindössze egy szezonnal korábban jutottak vissza az élvonalba a „rókák", ahol aztán szinte végig a kiesés elkerüléséért küzdöttek, amikor is jött a tündérmese... A kispadon az a Claudio Ranieri ült, akit több helyen beskatulyáztak már bukott edzőnek – a kapuban a legendás dán Peter Schmeichel fia, Kasper Schmeichel repkedett, a védelemben Wes Morgan és Robert Huth felelt az elhárításért, N'golo Kanté a világ egyik legjobb védekező középpályásává vált, az algériai Rijad Mahrez a gólpasszokért volt felelős, a pár évvel korábban még az ötödosztályban (!!!) focizó Jamie Vardy pedig a gólokért! Nem lett bajnok pontrekorddal a Leicester, szerencséje volt, hogy a nagyok közül többen is betliztek abban a szezonban, alighanem megismételhetetlen, hogy a világ legerősebb bajnokságában a „Big Six"-en kívül más is bajnok legyen, de azt hiszem, ezért is szép játék a futball! (Hozzá kell tennem, a Leicester City jelenleg 2. a tabellán az éllovas Liverpool mögött...) Egy rövid időre visszakaptuk a hitünket, hogy a futballban is legyőzhetik a „dávidok" a „góliátokat", hogy néha a kicsik is felvehetik a versenyt az igazi nagyvadakkal. Ebben a pénzorientált világban ez akkor is nagy szó, ha tudjuk, a Leicester Cityt nem fenyegette az a veszély, hogy koldusbotra jut...

És Önöket sem fenyegeti tovább ez az írás, mert a végére jutottak, amihez szívből gratulálok! Innentől a kedves Olvasók térfelén pattog a labda: Önök hiányolnak meccset, eseményt, valódi futballcsodát az összeállításból?

ÉRTÉK

JERTEK, MERÍTSETEK FÉNYT,
A FELTÁMADOTTNAK VILÁGOSSÁGÁBÓL.
ÉS DICSŐÍTSÜK KRISZTUST,
KI FÖLTÁMADT HALLOTTAIBÓL!

Kanyó Árpád

A SZENT AJTÓK FÜGGÖNYE

December 8-án pappá szentelésének 60. évfordulóját ünnepelte főtisztelendő Lakatos László atya. Eme különleges évfordulón írásommal őt köszöntöm.

Amikor nemrégiben a jubilánssal beszélgettem, egy érdekes „liturgikus emléket” idézett fel: a megboldogult Mosolygó Imre atya említette neki a négy pap vővel büszkélkedhető Kutka Izidor (1865–1935) személyét, aki 1913–1935 között timári parókus volt. Az elbeszélés szerint ő még használta a timári templom ikonosztázionján a függönyt, s feltűnő volt a történetet felidézőnek, hogy amikor áldást adott, azt olyan furcsamód tette, a függöny „felett”. Minden bizonnyal e neves atya nem a függöny fölé ágaskodott, hanem a királyi ajtó sarka és a függöny között kandikált ki áldást adva – amint látható ez ma is például moldvai monostorokban –, mindenesetre a felidézett sztori egy dolgot bizonyít: a királyi kapu mögötti függöny a 20. század elején sem volt teljesen ismeretlen. Ez az emlékidézés adta az apropóját is annak, hogy jelen sorainkban most a szent ajtók függönyeiről gondolkodjunk el.

A nálunk főként „királyi ajtó”-ként ismert „szép kapu” és a diakónusi ajtók mögött is felfüggesztett függöny elsősorban a szentélyben végbemenő események titokjellegét hivatott hangsúlyozni. Ezért lényeges még az az elnevezésbeli különbség is, amellyel a szent Eucharisztia alapítását illetjük: míg Nyugaton „utolsó”, addig Keleten inkább „titkos” vacsorát emlegetnek, amely a szentáldozás előtti imánknak is fontos része: „a te titkos vacsorádnak részesévé fogadj ma engem…” Vagyis a „titkos vacsora” a kenyér és a bor átváltozásának örök misztériuma mellett azért is volt „titkos”, mert nem „nagyközönség,” hanem zárt ajtók mögött, a tizenkettő körében, a világtól elzártan zajlott le. A függöny ennek a vacsorának a misztikus titkát őrzi: a tér- és webkamerák világában, amikor az ember mindent látni kíván, bizony még mindig van szemmel nem látható, örök titok, amely előtt mély megrendüléssel és tisztelettel illik adóznunk.

A keleti egyházaknak szóló Liturgikus Instrukció szerint „a szentélyt a hajótól rács, függöny vagy ikonosztáz választja el, mert ez a legszentebb hely: itt helyezkedik el az oltár, amelyen az isteni Liturgiát ünneplik, és felajánlják az áldozatot” *(Lit. Instr. 104.)*. A lexikonok meghatározásai szerint a függöny (καταπέτασμα) a királyi ajtó mögött lévő, elhúzható, főként piros színű szövet, amelyet a szertartások bizonyos részein ki-, illetve újra behúznak.

Az mindenesetre bizonyos, hogy használata ősibb, mint az ikonosztázion! A jámbor hagyomány egy érdekes epizódja alapján – melynek hitelességét most nem vizsgáljuk – néhányan a 4. század első feléhez, Nagy Szent Bazilhoz kötik; a kutatások elsősorban szíriai eredetűnek vélik (az oltárfüggöny szír közvetítéssel jutott el az örményekhez), ősiségét egyértelműen bizonyítja, hogy használják azt a nem bizánci rítust követő ősi keleti egyházakban, például a szír, a kopt, az etióp és az örmény rítusban is. A maronita egyházban az ikonosztázion nem ismert, függönyt viszont esetenként ők is alkalmaznak.

Az ikonosztázion kialakulása előtti időkben olykor az oltár cibóriumát függönyözték el – ez jelzi a szent oltár tiszteletének fokozatos fejlődését is (!) –, később az ikonosztázion kezdeteit jelentő, a 4. században megjelenő szentélyrekesztő rács, majd oszlopok közé húzták (az oltár előtti bejáratról – amit sokáig a függöny helyettesített, majd kialakult a királyi ajtó – azóta beszélhetünk, amióta van szentélyrekesztő, a 4. századig azonban a templom főbejáratát nevezték „királyi”-nak), hogy világosan jelezzék a hajó és a szentély határvonalát, valamint megszüntessék annak néhol a 3. században gyakorlattá vált szokását, hogy a hívek az oltárhoz járuljanak az Eucharisztia vételére. Másik funkciója továbbra is a szent titkok eltakarása volt a hitjelöltek, no meg a hitetlenek elől (a zárt függöny arra is figyelmeztet, hogy a hit titka mindenkinek nem is fedhető fel!), és így őrizte a Szent Liturgia alatt az Eucharisztia nagy titkát.

A függönyt a kezdeti időkben feltehetően két oldalra húzták szét. A szimbóluma már akkor is azt jelentette, hogy amikor a függöny mögötti szentély feltárul, akkor láthatóvá válik a világ előtt az üdvösség mindama nagy titka, amely „századok és nemzedékek óta el volt rejtve” (Kol 1,26), és Jézus megtestesülése, emberré léte révén lett láthatóvá, jutott nyilvánosságra az emberiség előtt. Az efezusi levelet magyarázva Aranyszájú János atyánk így beszél: „Amikor azt hallod: Mindnyájan együtt könyörögjünk!…, s látod, hogy a függönyt széthúzták…, akkor arra gondolj, hogy a menny felülről kettévált, és az angyalok alászállnak.”

A keleti teológusok között nagyjából két irányvonal figyelhető meg a függöny eredetét és teológiáját illetően.

Az egyik szerint a függöny templomi alkalmazásához nagyban hozzájárult Szent Pál apostol teológiája, aki a zsidókhoz írt levélben párhuzamot von Krisztus halála és a zsidó templom belső, kultikus jelentőséggel bíró kárpitjának meghasadása között (a belső, kozmikus jelentőségű függönyt az elnevezésben is megkülönböztették a külsőtől). Erről az eseményről mindhárom szinoptikus evangélium megemlékezik (Mt 27,51; Mk 15,38; Lk 23,45). Pál apostol így beszél: „Mivel tehát bízunk abban, testvérek, hogy Jézus vére által bemegyünk a szentélybe, amelyet nekünk, mint új és élő utat a függönyön („δι? το?

καταπετ?σματος”), azaz a saját testén keresztül megnyitott, és mivel van főpapunk Isten háza fölött, járuljunk hozzá igaz szívvel a hit teljességében, hintsük meg és tisztítsuk meg szívünket a rossz lelkiismerettől, és mossuk le testünket tiszta vízzel” (Zsid 10,19–22). Ennek alapján a páli függönyértelmezés mintha korábbi lenne, minthogy a jeruzsálemi templom függönyét előképként a templomi függönyre használták volna. (Erről jó eszmecseréket is folytathatnak ám, hiszen Pál maga is zsidó hagyományokon nevelkedett...) Krisztus eszerint a saját testével maga lett „új és élő függöny” (Jakab ősevangéliumának is egyik teológiai gondolata ugyanez), átjáró az Isten országába mindazoknak, akik követik őt, míg addig a szentek szentjébe csak a függöny elhúzása révén léphetett be egymaga a főpap. Elsődlegesen tehát a függöny meghasadása a Krisztus által számunkra megnyitott Isten országának képe, melynek ószövetségi előképét jelentette a zsidó templom kárpitja,

de ez elvesztette jelentőségét, miként maga a zsidó templom is. Ez „a templom elveszti központi értékét az istentisztelet szempontjából, mert Jézus halálakor a függönye kettéhasadt, felülről egészen az aljáig” – emlékeztet bennünket a keletiek számára kiadott Liturgikus Instrukció is. A keleti keresztények – akik az isteni liturgiában szüntelen a misztériumot, magát „a Titkot” ünneplik – hiszik, hogy Isten számunkra is megnyitja majd a most még elfátyolozott mennyei szentély ajtaját. Ritkán így emlegeti a bizánci himnuszköltészet is az örök hazába való bejutást: „Legistenesebb Mihály atya! Te most a szent köntösben ékeskedsz, és bent vagy a Szentek Szentjében, a második függöny mögött, mint újabb Áron.” (Lásd május 23., Mihály hitvalló püspök emléknapján.)

A mennyei (szellemi) és a földi (anyagi) világ határvonalaként magyarázza ezt a páli részt Alexandriai Cirill főpap is, de számos ószövetségi apokrif irat hasonlóképpen értelmezi a függönyt.

A páli megközelítést nem hangsúlyosan kezelő másik irányvonal szerint a függöny jelképisége egyértelműen a zsidó templom, a szentek szentjének függönyéből került át az Egyházba: ha jól meggondoljuk, összességében vagy elterjedtségében (az etióp egyházról ezért nem beszélünk, hisz annyira nem kiterjedt) a keleti egyház az, amely a leginkább megőrzött és értelmezett újra számos ószövetségi jelképet a liturgikus életében. E szerint a magyarázat szerint a templom szentélye az ószövetségi szentek szentjének a megfelelője, és amint abban az Isten népe közötti jelenlétét biztosító frigyszekrényt őrizték, úgy őrizzük mi is a szentély asztalán (a „szent oltár”-on) az isteni Eucharisztiában valóságosan jelen és köztünk lévő Krisztust. Itt már hangsúlyosabb az egyháztani vonatkozás is, miszerint nemcsak Krisztus lett „új függöny”, hanem az Egyház maga is az „új Jeruzsálem”, melynek dicsőségével húsvétkor nem győzünk betelni: „Tündökölj, tündökölj, mennyei Jeruzsálem.”

A bizánci Mária-tisztelet egyik sajátossága, hogy a himnuszköltészet a függönyt az Istenszülő előképének is tekinti: „Téged jelképezett előre csodálatosan a Törvény, Tisztaságos, te sátor, te szent edény, te csodá-

latos frigyszekrény, függöny és vessző, leronthatatlan templom és Isten kapuja. A Törvény arra is megtanít, hogy ezt hangoztassuk: Valóban mindent felülmúlsz, tisztaságos Szűz!" (Lásd *november 21.,* az Istenszülő templomba vezetése napján.)

A függöny használatának általánossá válásával kapcsolatban a bizánci liturgikus források igen hallgatagok. Feltűnő, hogy csak a 11–12. századi liturgiamagyarázó, Andidai Miklós (ill. Teodor) az, aki a függöny le- és összetekeréséről beszél (ami az Úr elárulásának éjszakáját jelképezi), de megjegyzi azt is: „ahogy a monostorokban szokták végezni". Annyi bizonyos, hogy a bizánci hagyományban a függöny használata az ikonrombolás időszakát követően valóban a monostorokban kezdett el igazán fejlődésnek indulni és onnan mindinkább elterjedni. Valójában a monostori tipikonok azok, amiknek utalásaiban itt-ott feltűnik a leírás arról, hogyan és mikor kell az istentiszteleteken a függönyt ki- vagy behúzni. Vannak azonban, akik azt képviselik, hogy használata már a 6. században megjelent, de csak a 11. században rögzítették használatának mikéntjét. A függöny behúzásának szokását van, aki a konstantinápolyi Eusztáthiosz pátriárkához (1019–1025) köti. Tesszalonikai Simeon 15. századi értelmezésében a függöny „az Istent körülvevő sátrat jelképezi, ahol az angyalok seregei és a szentek pihenőhelyei vannak".

Az istentiszteletek során a függöny ki- és behúzása, miként a királyi ajtó nyitása és zárása (melyek rendje nem minden keleti egyházban egyforma) minden esetben szimbolikus jelentőséggel bír. Általánosságban a következő megállapításokat tehetjük:

A függöny nyitva (azaz kihúzva) van mindazokon az istentiszteleteken, amelyek főként imádságokból, himnuszköltészeti alkotásokból és olvasmányokból állnak. Ezekben a szertartásokban tárul fel legjobban előttünk Isten emberek iránti gondviselése, aki végbevitte megváltásunkat, hogy megmentse az egész emberiséget, és eme istentiszteleteken nyilvánul meg annak reménysége, hogy elnyerjük az Isten országát. Így az alkonyati és hajnali istentisztelet, a királyi imaórák és a Szent Liturgia kezdetén széthúzzák a függönyt, majd a megfelelő pillanatokban nyitják és zárják a királyi ajtót. (A királyi imaórák esetén a kilencedik óra evangéliumának felolvasása után a királyi ajtó bezárul, és a függönyt is behúzzák, majd a déli istentisztelet kezdetén ismét kihúzzák.) A liturgikus előírások szerint, ha a pappal együtt szolgál, akkor a diakónus feladata a függöny elhúzása és a királyi ajtó nyitása és zárása, amikor pedig a pap egyedül szolgál, maga teszi mindezeket. Ahol szokás, az alszerpapok is megtehetik ezt.

Amikor a teológiai mondanivaló megkívánja, a Szent Liturgián a szent ajtók mellett a függönyt is behúzzák: a nagybemenet után (majd „az ajtókat, az ajtókat" felkiáltásnál a függönyt széthúzzák, és úgy is marad a „szentség a szenteknek" felkiáltásig), a papság áldozása előtt és a szertartás végén. A liturgia képi értelmezése a nagybemenet utáni részt az Úr temetéséhez köti, amit Gogol kommentárja így mutat be: „Majd az oltárra helyezi (értsd: a pap) a szent kelyhet és a Krisztus testét jelképező kenyeret – mintegy sírba helyezi. Becsukják a királyi ajtót – mintha az Úr sírjának bejárata lenne. Elhúzzák az ajtó függönyét – mintha ez a sírhoz állított őrség lenne. Leveszi a pap a diakónus fejéről a szent diszkoszt – mintha Krisztus testét venné le a keresztről, és a kiterített antimenzionra helyezi – mintegy a halotti lepelre." Néhány évszázaddal előtte, a 14. században Isten házát az Úr sírjaként értelmezve Palamasz Gergely egy helyütt így fogalmazott: „...a függöny mögött az a hely található, ahová Krisztus testét lefektetik, s ugyanott van a szent oltár is." Tovább haladva a liturgia menetében, a Bárány megtörésének pillanata következik, amikor az Úr eledelül az emberiségnek adja magát, ez olyan nagy titok, amit még az angyalok sem képesek felfogni – ezért „elrejtik az oltárt a nép szeme elől" (Gogol); a papság áldozása pedig azt jelenti – amint a bevezető sorokban már említettük –, hogy a Mester és a tanítványok a titkos vacsorát a tömegtől elzártan, az emeleti teremben fogyasztották.

Úgy is fogalmazhatunk, hogy:

- minden olyan esetben kihúzzák a függönyt, amikor az adott istentisztelet az emberiség javát szolgáló eseményt ábrázol, illetve olyan titkot tár fel, amely rejtve volt, „de amelyet most kinyilatkoztatott szentjeinek" (Kol 1,26)

- Minden olyan esetben pedig, amikor az istentisztelet az emberiség bűnös állapotát vagy Isten haragját, illetve a keresztény ember bűnbánatát fejezi ki, akkor zárva (behúzva) van a függöny. Számos böjti szertartáson a zárt királyi ajtó és a behúzott függöny jelöli: kiűzettünk az Édenből, és most siratjuk bűneinket a bezárult mennyország kapuja előtt.

A teljesség igénye nélkül nézzünk néhány gyakorlatot.

Mivel a tipikon az imaórák, a kis esti és a nagy esti, valamint az éjféli zsolozsma rendes végzési helyének az előcsarnokot jelöli meg, ilyenkor nem húzzák szét a függönyt. Ahol az első imaórát a reggeli istentisztelet azonnali folytatásaként imádkozzák, a királyi ajtó zárva és a függöny is behúzva van.

Ha virrasztás részeként vagy az utrenyétől akár külön is végzik a nagy esti zsolozsmát (karácsony, vízkereszt és örömhírvétel előestéjén), akkor annak kezdetén a függönyt rögtön elhúzzák.

A feltámadási szertartást megelőző nagyszombati éjféli istentiszteleten a pap a kánon 8. ódájánál húzza szét a függönyt és nyitja ki a királyi ajtót, hogy majd a síri leplet az oltárasztalra vigye.

A fényes héten az ikonosztázion mindhárom ajtaja (értelemszerűen a függöny is) végig nyitva van, csak a szombati 9. imaóra kezdetén zárják be azokat.

Amikor nincs a templomban istenszolgálat, vagy csak a felolvasó vezeti az imádságot, a királyi ajtó és a függöny értelemszerűen zárva van.

Az Előre Megszentelt Adományok (nálunk rövidebben: Előszenteltek) Liturgiájának sajátossága, hogy a nagybemenet után bezáruló királyi ajtó mögött a függönyt csak félig húzzák be. (Teljes befüggönyözésre az „Előre megszentelt Szentség a szenteknek” felkiáltás előtt kerül sor.) A királyi ajtó bezárása és a függöny félig behúzása itt kvázi ugyanolyan jelentőségű, mint ami a Szent Liturgia nagybemenete után történik meg, emlékeztet az Úr szenvedésére és a megváltás titkára, ám félig nyitva is, hogy jelezze, ez nem „teljes” liturgia, a titok már végbement, Krisztus jelen van, és látva a világ bűneiért hozott áldozatot, buzgóbban kiáltsuk: „Mi Atyánk”; hozzá „élő hittel és szeretettel” közeledjünk.

A függöny általában piros színű, de másféle is lehet, az adott ünnep színvilágától függően. (Néhol ilyenkor az ünnep színének megfelelőre az ikonok előtti mécseseket is átcserélik.) Sok esetben kereszt vagy más hímzett ikon is díszíti a függönyt.

Már negyedszázada annak, hogy Szent II. János Pál pápa a Kelet világossága című apostoli levelében arra emlékeztetett, hogy „az Egyház élő örökségének minden eleme növekszik azáltal, hogy a hívek megértik, befogadják azt”.

*Amint befogadta ezt a lelki örökséget a sorainkkal köszöntött jubiláns áldozópap, **László atya**, mi is olyan buzgón törekedjünk ősi hagyományaink szerető megértésére és befogadására!*

A Szentföld érdekességei XII.

A zsidó vallás egykor és most

Ivancsó Bazil

Mivel Jézus Krisztus követői vagyunk, keveset foglalkozunk a zsidó vallással, amelyben egykor Üdvözítőnk élt. A hittanórákon ugyan mindnyájan megtanultunk egykor egyet-mást, és az igazán buzgó keresztények életükben legalább egyszer elolvassák a teljes Ószövetséget is. Ám ezzel még mindig nem lehet teljes körű ismereteket szerezni a zsidók vallásáról. Főleg azzal nem vagyunk mindnyájan tisztában, hogy a mai zsidó vallás már nem ugyanaz – mivel nem lehet ugyanaz –, mint a Jézus-korabeli.

Lássuk, hogy miért!

1. NINCSEN TEMPLOM

A zsidóknak egyetlen templomuk volt, mégpedig Jeruzsálemben. Ez volt az áldozatbemutatás helye, máshol szigorúan tilos volt áldozatot bemutatni. Mivel a zsidókkal a római államhatalom többször is megalázóan bánt (utolsó ízben Gessius Florus helytartó tizenhét talentum aranyat kizsarolt a templom kincseiből, az emiatt háborgó népet pedig terrorral akarta elcsitítani; be kellett vezetni a császárért bemutatott áldozatokat, amelyeket Eleázár főpap abbahagyatott), a zsidók 66-ban felkeltek a rómaiak ellen, és elkezdődött a római–zsidó háború, amely 70-ben Jeruzsálem elfoglalásával és a templom lerombolásával ért véget. Mindezzel már foglalkoztunk sorozatunk IX. részében. A templom lerombolásával megszűnt a zsidó áldozatok bemutatásának lehetősége.

A zsidók nem hitték, hogy ez az állapot végleges lehet. Azt gondolták, van remény az újjáépítésre, ahogyan az a babiloni fogság után is sikerült. Még hatvan év sem telt el, a zsidók Akibá rabbitól is megtévesztve Bar Kochbát (nevének jelentése: Csillag fia, és Bileám próféta jövendölése alapján messiási igényeket hordoz magában) vélték messiásnak. Az ő vezetésével újból fellázadtak a rómaiak ellen (132–135), ám Hadrianus császár ezt a felkelést is leverte. Ezt követően a városfalakból a Titus által meghagyott három tornyot is lerombolta, a templomteret felszántatta, a megmaradt kevés zsidónak pedig halálbüntetés terhe mellett tiltotta meg a városba való belépést. Csak jóval később, a város elpusztításának évfordulóján (Áb hónap 9-én), jelentős összeg kifizetése után kaptak engedélyt a város meglátogatására.

A reményt azonban továbbra sem adták fel. Nagy Konstantin császártól kértek előbb engedélyt a templom újjáépítésére, aki a küldöttek orrának levágásával válaszolt. Majd a hitehagyott Julianus császár karolta fel ügyüket 363-ban, egyrészt a keresztények elleni gyűlölettől vezéreltetve, másrészt azt remélve, hogy ezzel majd könnyedén ráveheti őket a bálványimádásra (vagyis a birodalom isteneinek való áldozatbemutatásra) is. Ekkor romos ál-

lapotban, de még állt néhány fala a templomnak. El is kezdték ezeknek a lebontását és az alapozási munkákat, ám a földből félelmetes tűzgömbök törtek elő, és megégették a munkásokat, mire a munkák teljesen abbamaradtak.

Herodian Temple: Holy of Holies over Dome of Tablets
(Asher S. Kaufman's view, 1983 AD)

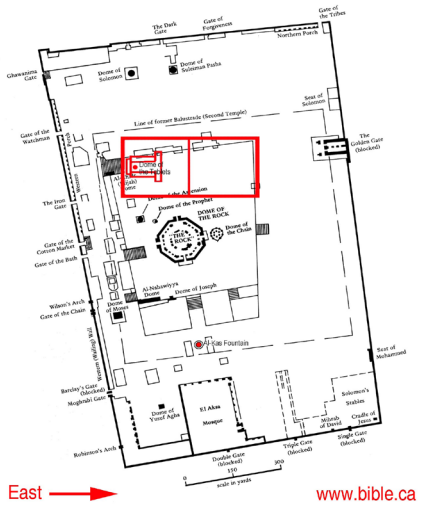

Aranyszájú Szent János egyházatya így beszél az eseményekről húsz évvel később: *„Azonban a mindenekben elvakult zsidók mégis kérve kérték őt (Juliánt), hogy velük együtt tegye meg az előkészületeket a templom felépítésére, és velük kezdje is meg a munkákat. Ez (Julián) pedig még pénzzel is hozzájárult; mindenünnen mestereket toborzott, s feltűnést kerülve, lépésről lépésre mindent megtett és megmozdított, hogy áldozatbemutatásra rábírja őket, mert remélte, hogy ezáltal könnyen ráveheti őket a bálványok tiszteletére; egyszersmind azt hitte a balga és esztelen, hogy meghazudtolja Krisztus kijelentését, amely szerint az a templom nem fog felépülni. De az, aki a bölcselkedőket megfogja álnokságukban, csakhamar tényekkel mutatta meg, hogy az Isten határozatai mindennél hatalmasabbak, és az isteni ítéletek szilárdak. Mert mihelyt abba a gonosz erőlködésbe fogtak, és az alapzatokat kiásni kezdték, és sok törmeléket kitakarítottak, és az építés többi részleteibe bele akartak kapni, tűz tört ki az alapokból, sok embert azonnal összeégetett, sőt annak a helynek köveit is (megégette), és nem csak azokat akasztotta meg, hanem ezeket látva, sok zsidó szégyenszemre el is kotródott. Ennek hírére Julián császár, jóllehet őrültséggel határos módon ragaszkodott a felépítés gondolatához, mégis attól való félelmében, hogy ha nem hagyja abba, saját fejére hívja le a tüzet, tervétől legyőzötten elállott az egész zsidó néppel együtt. És ha most (ti. 383 körül) Jeruzsálembe mégy, láthatod a kiásott alapokat; és ha az ok után kérdezősködöl, okul csak azt fogod hallani. Ugyanis ezek nem régen, a mi korunkban történtek. És csodálkozzál a nagyszerű eredményen. Mert ez nem istenfélő császárok idejében történt, nehogy bárki is azt mondhassa, hogy a keresztények közbelépvén, akasztották meg ezeket, hanem amikor a mi ügyeink megszorultak, amikor mindnyájunk élete veszélyben forgott, és minden emberi szabadszólás elvétetett, és a pogányság virágzott, a hívők közül pedig némelyek házaikba elrejtőztek, mások meg a pusztába mentek, és a nyilvános tereket kerülték: igen, akkor történtek ezek, hogy arcátlan ráfogásra semmiféle ürügy ne álljon rendelkezésükre."*

Az ijesztő jelenségekben a keresztények azonnal Isten közbelépését vélték felfedezni, aki Krisztus Urunk megölését követően többé nem fogadja el az áldozatokat, és felbontotta első szövetségét, melyet a templom kárpitjának kettészakadása is jelzett (vö. Mt 27,51; Mk 15,38; Lk 23,45). Valóban elgondolkodtató, hogy:

- tűzlángok és tűzgolyók kitörése a föld alól egész Palesztinában nem fordult elő sem előbb, sem később;
- ezek kitörése csak addig ismétlődött, amíg az építők fel nem hagytak a munkával;
- mindez csak a templomtérre szorítkozott;
- a történelem nem ismer még egy olyan példát, amelyben egy ekkora terv ilyen módon és ilyen (természetinek éppen nem nevezhető) jelenségek által hiúsult meg,

akkor valóban csak isteni közbeavatkozásról lehet szó.

A templom pusztulását Dániel próféta is megjövendölte: *„Hatvankét hét elteltével megölnek egy Fölkentet, (bírói ítélet) nem lesz neki. A várost és a szentélyt elpusztítja egy eljövendő nép és vezér. Áradat vet neki véget, s a háború és az elhatározott pusztulás mindvégig tart. Egy hétre szövetséget köt sokakkal, s a hét közepén megszünteti a véres és ételáldozatot. A templom szárnyán vészt hozó undokság lesz, egészen végig, míg a kiszabott büntetés rá nem zúdul a pusztítóra."* (Dán 9,26–27) Jézus Krisztus pedig megerősítette mindezt, amikor apostolai a templom felől kérdezték: *„Látjátok mindezt? Bizony mondom nektek, nem marad itt kő kövön, amit le ne rombolnának"* (Mt 24,2; vö. Mk 13,2; Lk 21,6).

Mindez tehát a világ végéig tartó, állandó állapot lesz. A világ végének pedig az egyik közvetlen előjele lesz a templom újjáépítése és az áldozatbemutatás újraindulása.

A zsinagógai istentisztelet teljesen más. Ahogyan a neve is mutatja, az csak istentisztelet, ahol nincs áldozatbemutatás. Ez Jézus korában is így volt, és ma is így van. A zsidók csak a templomukat veszítették el, a zsinagógáikat nem. Ám az egész zsidó vallás legfontosabb része a templom volt.

2. NINCSENEK ÁLDOZATOK

Ez egyenes következménye a templom hiányának. A rabbik tanítása szerint is bármely zsidó pap, aki a templomon kívül mutatna be áldozatot, halállal kellene, hogy lakoljon, mindamellett, hogy áldozata érvényes nem lehet.

Kuriózum viszont, hogy tavaly április 18-án, a zsidó húsvét végén – közel kétezer év után először – Jeruzsálemben a Templom-hegyen áldozatot mutattak be. Építettek egy oltárt, ahol a rituális előírásokat betartva leöltek és elégettek egy bárányt. Természetesen tisztában volt vele mindenki, hogy ez csak imitáció (hiszen nem is lehet több annál), de pontosan megmutatták azt, milyen is volt egykor az áldozatbemutatás. Az eseményt több nemzetközi hírtelevízió-csatorna is közvetítette, vagy tudósított róla.

Hitünk szerint Jézus keresztáldozatával megszűnt az ószövetségi áldozatbemutatás értéke, mert Jézus Krisztus egyszer s mindenkorra mutatta be magát áldozatul az egész emberiség bűneiért, áldozata tehát tökéletes és örök érvényű. Az ószövetségi áldozatok tökéletlenek, évről évre ismétlődőek, előképi jellegűek és ideiglenes rendeltetésűek voltak. A témát részletesen is kibontja a zsidókhoz írt levél, mellyel a későbbiekben még foglalkozunk.

3. NINCSENEK PAPOK ÉS LEVITÁK

Zsidó pap csak Lévi törzséből és Áron családjából származó férfi lehetett, más nem. Áldozatbemutatásra is csak ők voltak jogosultak.

Családfájukat igen pontosan vezették, és a jeruzsálemi templomban őrizték. Azonban a jeruzsálemi templom lerombolásakor ezek is a tűz martalékai lettek. A családfák pusztulása után már nem lehetett hitelesen igazolni bármely pap származását, mivel a családfákról hiteles másolatok nem léteztek. A templom pusztulása, majd (különösen) a Bar Kochba-felkelés leverése után pedig sok zsidó család elmenekült a Szentföldről, ennek nyomán szétszórattak az egész földkerekségen. A papok számára külön előírt, szigorúbb házasodási szabályokra sem figyelt már oda minden család. Ennek folytán az egyes családok származására vonatkozó hagyományok mind bizonytalanabbak lettek, és lassanként elmosódtak.

Vannak ugyan ma is olyan családok, amelyek fel tudják mutatni az állítólagos családfájukat, azonban ezek utólag megírt dokumentumok (hiszen az eredetiek elpusztultak a tűzben), és nincs, aki hitelesíthetné őket.

A mai zsinagógák rabbijai mindössze a gyülekezet élén álló vezetők. A rabbi szó jelentése: tanító, mester (vö. Jn 1,38; Jn 20,16). A rabbi tehát nem pap. A rabbik feladata a tanítás és a zsinagógai istentisztelet vezetése. Egy rabbiképző főiskolát kell hozzá elvégezniük, és szolgálatba állhatnak.

4. Nincs szent tűz

A hagyomány szerint Ábel és Ábrahám áldozatát égből jövő tűz emésztette meg. Amikor pedig Áron főpap a felszentelése nyolcadnapján bemutatta az első áldozatát (vö. Lev 9,1–24), az Úrtól jött szent tűz emésztette azt meg (vö. Lev 9,24), miután a megnyilatkozás sátoránál az áldozatbemutatás közben az egész népnek megjelent az Úr dicsősége (vö. Lev 9,23).

Ezt a szent tüzet folyamatosan, évszázadokon át őrizni kellett, és nem volt szabad kialudni hagyni. Az áldozatokat – értelemszerűen – csak ezzel a szent tűzzel volt szabad elégetni, más tüzet nem használhattak. Áron fiai, Nadab és Abihu épp azért égtek meg egy, az Úrtól jövő láng által, mert közönséges tűzzel akartak áldozatot bemutatni (vö. Lev 10,1–2).

A salamoni, első templom felszentelésekor is tűz szállt le az égből, és megemésztette az égő- és véres áldozatokat, az Úr dicsősége pedig betöltötte a templomot (vö. 2Krón 7,1).

A babiloni fogságba hurcoláskor a papok elrejtették a szent tüzet, amely – mivel őrizetlenül volt – kialudt. A fogságból való visszatéréskor a helyén csak iszapos vizet találtak, s amikor a zorobábeli templom felszentelésekor meghintették vele az áldozatot, ismét maga az Úr gyújtotta fel csodás módon az áldozati állatot (vö. 1Mak 1,21–22).

Ez a szent tűz Jeruzsálem pusztulásáig fennmaradt, és csak ekkor, 70-ben enyészett el örökre.

5. Nincs főpap

Mivel nincs papság, nincs főpap sem. A zsidó főpap pedig nem csupán vallási vezető volt, hanem a zsidó vallás őre, a legfőbb tekintély, akinek mindenki engedelmességgel tartozott, akit a legnagyobb tisztelet illetett meg, aki előtt mindenki köteles volt meghajolni.

A zsidó gyülekezetek a saját rabbijaikat (tehát tanítóikat) tetszés szerint választják, és akár változtatják (ez persze ritka). Az összes rabbi független egymástól, ami azt a – mára realitássá lett – veszélyt is magában hordozza, hogy teljesen különféleképpen taníthatnak, akár hitbeli vagy erkölcsi kérdésekben is. Ugyanakkor ez azt is jelenti, hogy egyetlen rabbi sem illetékes az egész zsidóság nevében nyilatkozni, gondolkodásukat hivatalosan tolmácsolni.

+1. A VÖRÖS SZALAG CSODÁJA

A zsidó nép Jézus Krisztus keresztre feszítésével elvesztette annak lehetőségét, hogy bűnei bocsánatára áldozatot mutasson be. Az Ószövetséget ugyanis akkor váltotta fel az Újszövetség, amikor Jézus életét adta mindnyájunkért, mindnyájunk bűneiért.

Erre öntudatlanul is ráerősít a Talmud és a Sohar. (Ez utóbbi a misztikus zsidó tanok nem kanonikus könyve, amely először Spanyolországban tűnt fel a 13. században, bár eredete a 2. századra nyúlik vissza.) Mindkét irat beszámol arról, hogy a kiengesztelődés napján (Jom Kippur), amikor a főpap egyszer egy évben belépett a templom szentélyébe, és minden zsidó bűneiért bemutatta az áldozatot

(vö. Zsid 9,7), egy mindenki számára jól látható vörös szalag fehérré változott annak jeléül, hogy Isten elfogadta az áldozatukat, és megbocsátotta a bűneiket: *„Ezen a napon minden bűn megbocsáttatik. Isten megbocsát Izraelnek. Egy bizonyos vörös szalag által megtudják, vajon a pap sikerrel járt-e. Ha a szalag vörösből fehérre változott, mind fent, mind lent ujjongás tört ki. Ha a szalag nem változtatta meg a színét, akkor mindannyian szomorúak lettek, mert tudták, hogy imáik nem nyertek meghallgatást."* Izajás próféta is erről ír könyve elején: *„Ha olyanok volnának is bűneitek, mint a skarlát, fehérek lesznek, mint a hó; és ha olyan vörösek is, mint a bíbor, olyanok lesznek, mint a gyapjú"* (Iz 1,18).

Maga a Talmud írja le, hogy a vörös szalag csodája a templom elpusztítása előtt mintegy negyven évvel megszűnt, és a vörös szalag már soha többé nem változott fehérré a templom lerombolásáig: *„Eredetileg a vörös szalagot a külső (templom-) udvar kapujára erősítették. Ha fehér lett, örült a nép, de ha nem lett fehér, szomorkodott. Negyven évvel a templom elpusztítása előtt kezdve a szalag vörös maradt, és soha többé nem lett fehér."* (Talmud, Rosh Hashanah 31b)

Vagyis: Jézus Krisztus kereszthalála óta nem történt meg ez a csoda. Az ószövetségi áldozatbemutatás hatásossága véget ért (bár az áldozatbemutatás – eszerint már hatás nélkül – még egy ideig tovább folyt), és a helyét felváltotta az újszövetségi áldozatbemutatás: a szentmiseáldozat.

+2. BALJÓS JELEK A TEMPLOM PUSZTULÁSA ELŐTT

Caesareai Euszébiosz, az egyházi történetírás első igazi megteremtője a következőt írja a háború baljós előjeleiről, Josephus Flaviust idézve:

„Így bolondították el az Istenről hazudozó csalók a sajnálatra méltó népet, viszont a jövendő pusztulást hirdető világos előjeleket a szerencsétlenek nem hitték, és rájuk sem hederítettek, mintha megsüketültek volna, és nem látnák és nem értenék az Istentől küldött intő jeleket.

Egyszer kard alakú csillag állt meg a város fölött, és egy üstökös egy éven át fennmaradt az égen; továbbá közvetlenül a lázadás és az első háborús mozgolódás előtt, mikor a nép xanthikosz hónap 8-án összesereglett a kovásztalan kenyerek ünnepére, hajnali három órakor oly káprázatos fény ragyogott fel a templom és az oltár körül, hogy az ember azt hitte volna, fényes nappal van; és ez a tünemény majdnem fél óra hosszat tartott. A tudatlanok természetesen jó előjelet láttak benne; de az írástudók rögtön arra magyarázták, ami később be is következett. Ugyanezen az ünnepen egy tehén, amelyet a főpap áldozatul az oltár felé vezetett, a templom közepén bárányt ellett. Továbbá látták, amint éjfélkor egyszerre csak magától kinyílik a belső udvar keleti kapuja, amely pedig ércből volt, és oly súlyos, hogy este húsz ember is csak nagy erőfeszítéssel tudta bezárni, ezen felül megvasalt keresztgerendák zárták el, és retesze is volt, amely mélyen beereszkedett az egyetlen kőtömbből faragott küszöbbe.

Néhány nappal az ünnep után, artemisziosz hónap 21-én, szinte hihetetlen túlvilági jelenés tűnt fel. Amit el akarok mondani, mesének tarthatná valaki, ha nem erősítenék meg szemtanúk, és nem követte volna nyomon az a szerencsétlenség, amely az ilyen előjelek után rendszerint bekövetkezik. Ugyanis napnyugta előtt a táj fölött, a levegőben kocsik és fegyveres csapatok jelentek meg, amint a felhőkön száguldottak, és körbejárták a várost. Továbbá a hetek ünnepén a papok, saját vallomásuk szerint, amint templomi szolgálatuk szabályai szerint éjjel beléptek a belső udvarba, zúgást és üvöltözést hallottak, azután pedig sorra felcsattanó tömeges kiáltozást: »Meneküljünk innen!«

Még hátborzongatóbb a következő eset. Bizonyos Jézus, Anan fia, műveletlen parasztember, négy évvel a háború kitörése előtt, mikor a város még békességben és jólétben élt, a városba jött arra az ünnepre, amelyen a zsidók ősi szokás szerint lombsátrakat emelnek Isten tiszteletére a templom közelében, és egyszerre csak elkezdett kiáltozni: »Szózat keletről, szózat nyugatról, szózat a négy égtáj felől; szózat Jeruzsálem és a templom fölött, szózat a menyasszonyok és a vőlegények fölött; szózat az egész nép fölött.« Végigjárta az egész város utcáit, és éjjel-nappal ezt kiáltozta. Néhány előkelő polgár, akiket bosszantott a vészkiáltás, elfogatta ezt az embert, és keményen megbotoztatta. De ő nem könyörgött magáért, nem méltatlankodott, amikor verték, hanem egyre csak az említett szavakat ismételgette. Joggal hihették az elöljárók, hogy valami felsőbb hatalom irányítja ennek az embernek a viselkedését, tehát elvitték a római helytartó elé; ott csontig szaggatták a húsát a korbácsütésekkel, de nem kért kegyelmet, nem siránkozott, hanem panaszos hangon minden ütést ezzel a felkiáltással kísért: »Jaj neked, Jeruzsálem!«"

ÖSSZEGZÉS

A fentebb felsoroltak nagyon komoly okok arra, miért nem lehet már azonos többé a mai zsidó vallás az ószövetségivel és a Jézus-korabelivel.

A törvényi előírások többségét persze ma is meg lehet tartani, és ez az, ami életben tartja a mai zsidó vallást: a körülmetélés, a szombati nyugalom, az ételtörvények, a tisztasági-tisztátalansági előírások, a zsinagógai istentisztelet és az ünnepek. Élni ugyan lehet így, de már mégsem annyira igazi ez az élet templom, hierarchikus papság, vallási vezető, áldozatok és szent tűz nélkül.

Szent Ágoston írja a zsidóságról: olyan, mint a pillangó bábjának a héja: megvan még a körülmetélés, a szombati nyugalom, az étkezési szokások, a házasodási törvények és minden más külsőség. Azonban a lényeg eltűnt belőle, kirepült a pillangó: az új Izrael, ami a katolikus egyház.

„Elmúlt az árnyék-törvény, s bejött a kegyelem törvénye; mert valamint a csipkebokor lángolt bár, de nem égett el, úgy te is, mint szűz szültél, és szűznek maradtál. S a lángoszlop helyett valódi nap ragyogott fel nekünk; és Mózes helyett Krisztus: lelkünk üdvössége jelent meg."

(2. hangú nagy dogmatikon az alkonyati zsolozsmán)

Az élet nevében

Az élet a fogantatás pillanatában kezdődik. Álljunk ki az üldözött keresztények mellett! Mondjunk nemet a ránk erőltetett szivárványos propagandának! A házasság egy férfi, egy nő és Isten szövetsége. Egy női magazin ne népszerűsítsen egynemű házaspárokat! Üzenet a határon túli magyaroknak: Ma igent mondunk rátok, és bocsánatot kérünk mások helyett is! Töröljék a Jézust homoszexuálisnak ábrázoló filmsorozatot! Hagyja abba a Disney a gyermekek LMBT-irányú manipulálását! Az abortusz nem emberi jog! Területi autonómiát Székelyföldnek! Mentsük meg a marosvásárhelyi katolikus iskolát! A szlovák elnök ne írja alá a Himnusz éneklését tiltó törvényt! Ilyen és ehhez hasonló petíciókhoz gyűjt aláírásokat a CitizenGO online életvédő közösség. Sajnos ma már nem csoda, hogy liberális oldalról „szélsőjobboldali fekete seregnek", uszítónak, homofóbnak, a Fidesz-kormány eszközének, a női jogok eltipróinak nevezik őket, akik hallatlan módon arra akarják rávenni a kormányokat, hogy ne szavazzák meg az egyneműek „házasságát" és az abortusztörvényeket.

A SZERVEZET MAGYARORSZÁGI KOORDINÁTORÁVAL,
SCHITTL-ZAYMUS ESZTERREL
FÜLÖP METROPOLITA BESZÉLGETETT.

Mióta foglalkozik az életvédelemmel?

Budapesti római katolikus családban nőttem föl, a hitemért nagyon hálás vagyok a szüleimnek. Fiatal egyetemista voltam, amikor a műegyetemi katolikus közösség egyik alkalmán Keresztes Ilona, a *Vendég a háznál* című rádióműsor szerkesztője beszélt az abortuszról. Az előadás során úgy éreztem, Isten megszólított, és elhívott az életvédő szolgálatra, olyan érzésem volt, hogy erre a feladatra lettem teremtve, megtaláltam a hivatásom. Nemrég Magyarországra hívtuk Amy Sinclair iowai szenátor asszonyt, az életpárti szívdobbanástörvények pártolóját, aki a Párbeszéd Házában szólalt fel a Szívdobbanás Konferenciánkon. Szenátor asszony előadásának utolsó diájára Eszter könyvének azt a szakaszát tette, amely által Isten őt arra szólította, hogy vállaljon el egy politikai felkérést, és induljon a szenátori választáson: ***„Ki tudja, nem éppen a mostani idők miatt jutottál-e királynői méltóságra?"*** (Eszter 4,14) Ugyanezt éreztem akkor a Műegyetemen. Ki tudja, nem ezért lettem-e teremtve, nem ezért élek-e ebben a korban, itt és most, nem ezért kaptam-e annyi ajándékot már eddig is? Pontosan ezek fogalmazódtak meg bennem az elhívásomkor. Megtapasztalva a rengeteg kegyelmet a szolgálatra mondott igenem óta, el tudom mondani, hogy megéri igent mondanunk Istennek, még ha ez radikális változást is jelent az életünkben, még ha nehéz vagy hálátlan feladatok elé állít is minket. Ezt az igent persze nap mint nap újra ki kell mondanom, mondanunk, mert a kísértő minket, életvédőket sem kímél. Példaképem ebben az említett Eszter királyné, és persze Jézus Krisztus és Szűz Mária, akiknek az igenjeibe folyamatosan kapaszkodom.

Egyfajta istenélményként éltem meg ezt. Abbahagytam a matematika szakot, és szociális területre mentem. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen végeztem el a szociálpedagógia alapszakot, jelenleg a Pécsi Egyetemen végzem a szociálpolitika mesterszakát.

Mi történt ezután?

Önkéntesnek jelentkeztem a Kiáltás az Életért Egyesület krízisközpontjánál, ahol több évet töltöttem. Itt abortuszon gondolkodó anyáknak nyújtottunk segítséget. Munkánkkal évente öt-tíz magzatot mentettünk meg. Megtapasztalva, mekkora öröm egyetlen élet megmentése is, még nagyobb szomorúsággal töltött el, hogy évente húszezernél is több magzatgyilkosság történik Magyarországon – ez átlagosan napi nyolcvan abortuszt jelent –, és eldöntöttem, hogy a társadalom figyelmének felhívására fogok összpontosítani. Mert ha nincs, aki fölemeli a hangját, unokáink már olyan világban nőnek föl, ahol a világ legtermészetesebb dolga lesz a születendő élet kioltása.

Ez indította arra, hogy az önkéntességből „kilépjen" a nyilvánosság elé?

Lépésről lépésre alakult ki. Először önkéntes lettem az Emberi Méltóság Központnál, majd a CitizenGO-nál, ahol levelekre válaszoltam. Frivaldszky Edit később megkért, hogy vegyem át tőle a CitizenGO vezetését. Tudatosult bennem, hogy ha igent mondunk a Jóisten hívására, akkor feladatokat kapunk, de hatalmas ajándékokat is. Nem karrierként tekintettem erre a feladatra, pont hogy a karriert hagytam ott emi-

att, de folyamatosan áldás kíséri a munkámat. A CitizenGO-nál ismertem meg a férjemet is.

Jól tudom, hogy a férje nem magyar?

Igen, amerikai. Húsz éve Írországban él, a CitizenGO európai vezetője volt, lényegében munkatársak voltunk. Az életvédelem és a katolikus hit erős bázis volt a kapcsolatunk kialakulásában. Most tanul magyarul, itthon élünk ugyanis, de „dupla bázist" tervezünk, megosztva időnket az Egyesült Államok és Magyarország között. Lenyűgöz az amerikai életvédő mozgalom. Vasárnaponként még a kisvárosokban is csoportok, családok táblákkal állnak ki a forgalmas kereszteződésekhez, melyeken „Válaszd az életet" és hasonló üzenetek olvashatók. Sok a válságban lévő várandósokat segítő krízisközpont, az egyházi szeretetszolgálatok is nagy figyelmet fordítanak célzottan rájuk – nagyon tetszik, hogy ilyen aktívak.

Mit tehetnénk, hogy Magyarországon is így legyen?

Ezért is hívtuk el Amy Sinclair iowai szenátor asszonyt, aki a szívdobbanástörvény lelkes támogatója. Sajnos idehaza a kormánypárti képviselők – noha saját elmondásuk szerint 99,9%-ban egyetértenek vele – nem voltak hajlandók megtárgyalni a szívdobbanás meghallgatását előíró ellenzéki javaslatot az Országházban.

A szívdobbanástörvény lényege, hogy a magzat hallható szívdobbanásától védik az életét az abortusztól, ez általában a várandósság hatodik hetét jelenti. (Persze ez még csak egy lépés az emberi élet teljes védelme felé, hiszen tudjuk, hogy életünk a fogantatástól kezdve szent.) Mindemellett fontosnak tartjuk a szívdobbanásról beszélni, mert ha egy anya meghallja magzata szívverését, lehet, hogy máris másként tekint rá. Szükség van a jó kommunikációra, amivel megérintjük az embereket, más megvilágításba helyezünk dolgokat. Ezenkívül mindenki a saját területén is tehet az élet védelméért. Aki ért a honlapkészítéshez, készíthet egy honlapot. Aki grafikus vagy festő, készíthet egy elgondolkodtató képet, amit aztán megoszt minél több helyen; aki jól ír, osszon meg egy verset, novellát, és így tovább. A közösségi médiumoknak nagy ereje van, egy-egy jól elkészített, érzelmekre ható vizuális alkotás sokakat megmozgathat. Fiatal közösségekbe, csoportokba, táborokba hívjunk életvédőket, akik nagyon szívesen beszélnek a fiataloknak az élet értékéről és az abortuszról, és így tovább. Hívjuk föl minél több ember figyelmét a család fontosságára, a házasság szentségére, a magzat emberi mivoltára és védelmére!

Meséljen a CitizenGO-ról!

A CitizenGO egy 2013-ban, Madridban alapított nemzetközi közösség, mely az aktív állampolgárokat szólítja meg online petíciók útján az élet, a család és vallásszabadság védelme érdekében, így kérve a döntéshozókat, törvényalkotókat alapvető értékeink védelmére. A citizengo.hu oldalon lehet aláírni petícióinkat, és ami még fontosabb: bárki indíthat online beadványt. Magyarországon Frivaldszky Edit indította el 2014-ben. Nem könnyű a dolgunk, hiszen földönkívülinek érezzük magunkat legtöbbször (hála Istennek, Magyarországon nem olyan erősen, mint Nyugaton) a keresztény értékrend, a házasság szentsége, a magzat védelme miatt a mai világban. Ott tartunk, hogy kirekesztőnek, szélsőségesnek kiáltják ki azt, aki ezek mellett kiáll. Azért fontos például egy kiáltvány, egy petíció, amit több tízezren aláírnak, mert megmutatják, hogy sokan vagyunk, akik hasonlóan gondolkodunk, és közösségben tudunk föllépni jó ügyekért. Az online petíció azért jó eszközünk, mert sokakhoz eljut, és egyszerűen, a számítógépen/telefonon is lehet hozzá csatlakozni. Így napok alatt több tízezren is összefoghatunk egy-egy jó ügyért. Mindezek mellett nem szabad megfeledkeznünk arról a sokkal erősebb eszközről, ami a kezünkben van, ez pedig az imádság, melynek erejéhez közel sem érhet más földi eszköz.

Azt tapasztaljuk, hogy a kilencvenes évek óta a nemzetközi szervezetekben óriási erőkkel lobbiznak az abortuszpárti radikális feminista és az LMBT-csoportok, így egyre nagyobb teret nyernek az elképzeléseik, melyek idővel a nemzeti jogrendszerre is hatást gyakorolnak. Míg mi, keresztények a kisközösségeinket építettük (alapvetően nagyon helyesen), ők nemzetközi szinten már mozgósítani kezdtek. Sajnos évtizedes késéssel, de felébredtünk, és tudjuk, hogy nekünk is hallatnunk kell a hangunkat a különböző nemzetközi fórumokon. Ezért vettem részt én is 2018-ban az ENSZ New York-i női konferenciáján, ahol arra hívtuk föl a delegáltak figyelmét, hogy a nőket nem védi, hanem sérti az abortusz.

Baloldali médiumokban azzal vádolják a CitizenGO-t, hogy a jelenlegi kormány szája íze szerint indítja petícióit, sőt, anyagi támogatást is kapnak. Mi igaz ebből?

Nem kapunk állami támogatást, és nem támogatnak bennünket sem pártok, sem kormányok, sem nagyvállalatok, így tudjuk megőrizni függetlenségünket. Közösségünk tagjainak nagylelkű felajánlásai teszik lehetővé a CitizenGO működését.

Célunk, hogy az emberek tudatosan kiálljanak közös értékeink mellett, és szeretnénk rábírni a döntéshozókat keresztény értékeink és az emberi méltóság minél nagyobb védelmére. Míg természetesen fontosnak tartjuk figyelni és ismerni, hogy a különböző pártok hogyan viszonyulnak a számunkra legfontosabb kérdésekhez – mint például az emberi élet fogantatástól kezdődő védelme –, munkánkat az értékek, nem pedig a pártpolitikai törésvonalak határozzák meg.

Koraszülött csecsemő.
Ilyen idős korában még megölhető lenne bizonyos államokban...

Az Amerikai Egyesült Államokban 1973-tól a várandósság első harmadában legális az abortusz, a második és harmadik trimeszterben szövetségi hatáskörben volt a magzatgyilkosság törvényi szabályozása, tehát államonként más és más törvény volt hatályban.

New York és Virginia államban egészen a születés pillanatáig (!) legális az abortusz, „amennyiben az anya fizikai vagy szellemi egészsége indokolja azt". Hogy milyen indok elegendő ehhez, a szülészorvoson (és a pénztárcán) múlik.

Öt államban lépett életbe az úgynevezett szívdobbanástörvény, mely kimondja, hogy a magzat első szívdobbanásáig (kb. 6. hét) lehet abortuszt végezni. A szokásos „az én testem, az én döntésem" ellenérv mellett az ellenzők avval bírálják a törvényt, hogy minden magzatnak máskor és máshogyan dobban meg a szíve, és minden eszköz máshogy mutatja ezt ki, tehát teljes bizonyossággal nem lehet megállapítani, mikor kezd dobogni a gyermek szíve.

Alabamában tavaly olyan törvény lépett életbe, mely a fogantatás pillanatától tiltja a magzatgyilkosságot, az azt végrehajtó orvos pedig 99 év börtönnel sújtható. A bírósági testületek sajnos sorra támadják meg eme törvényeket, ezért zavaros azok jogi státusza.

Az 1953-as, abortuszt legalizáló törvény óta kb. 59 millió csecsemőnek kellett meghalnia az abortusz miatt.

Laskay Anna

Ábel atya tanítása

Ismét megtartották az Országos Lelkipásztori-Teológiai Napokat január 27–30. között Egerben. A lelkipásztorok, munkatársaik és a szerzetesek együtt gondolkodásának témája: élet, megújulás, küldetés az Eucharisztiából; mottója: „SZERETTE ÖVÉIT, A VÉGSŐKIG SZERETTE ŐKET" (Jn 13,1) volt. A találkozó második napján **Az Eucharisztia a keleti egyház és a szentatyák tanításában** címmel tartott előadást tartott Szocska A. Ábel, a Nyíregyházi Egyházmegye püspöke.

Ezek a meghívón, programban szereplő tények, amelyek bármely híradás bevezető mondatait adják. A folytatásban pedig kifejthető lenne, mi hangzott el, természetesen a főbb gondolatok kiemelésével.

Mit élt át azonban az, aki személyesen meghallgatta?

Először csak annyi látszott, hogy Ábel atya már reggel megjelent, bár előadása csak fél 11-kor kezdődött. Meghallgatta az előtte mikrofonhoz állót. Majd a többiekkel együtt szünetre a folyosóra ment, a hozzá fordulókkal kedvesen elbeszélgetett, a szeme élénken hol itt, hol ott villant. Aztán visszatért az előadásoknak helyet adó kápolnába, hogy felkészüljön. Az elmélyedés perceit követően azonban izgatottan járt körbe, meg-megszólítva a technikai berendezéseknél állókat. Láttam a tévés kollégák tanácstalan tekintetét, majd hozzám is elért a kérése: kapcsoljuk le a reflektorokat.

Szakemberként tudtam: a tévések nem tudnak félhomályban használható felvételt készíteni, vagyis az ő előadását nem rögzítik. Nem szerepel majd kiemelten az összefoglalókban, beszámolókban. Csak emberi közvetítéssel, újságírói jegyzetek, később készült beszélgetések által jut majd el mondanivalója, mára megfogalmazott üzenete. Az általa kimondott gondolatokat közvetlenül csak azok érhetik el, akik ott vannak személyesen.

Ábel atya szerényen és szilárdan képviselte véleményét, s elérte, hogy a többi lámpa is kihunyjon. „Elég lesz az a természetes fény, ami az ablakokon beszűrődik" – mondta egyszerűen.

Ahogy homályba borult a terem, úgy nyugodtam meg én is. Leültem, s vártam a kezdést és a visszaérkezőket. A résztvevők kisebb csoportokban tértek vissza a helyükre. Figyeltem, vajon érzékelik-e a különbséget, hogy az előbbi előadóterem visszaváltozott kápolnává. A szólásra emelkedő előtt egyetlen gyertya világított csupán.

Mielőtt Ábel atya beszélni kezdett, a sűrűn kattintgató fotóst is inkább figyelemre, mint munkára biztatta. Érdekes volt látni, milyen nehezen értette meg, hogy mit kívánnak tőle. Ígérte, csak egyet fotóz, de változatlanul leste a jó pillanatot, elkészítve az újabb s újabb képeket.

Megpróbáltam elképzelni az ő helyzetét, és azonosulni a hunyorogva jegyzetelőkkel is, hiszen magam is dolgozni (is) mentem.

Miközben áradt a hitelesség, a megélt szentség, nem titkolva az esendőséget, egyre megnyugtatóbb, otthonosabb, simogatóbb lett a félhomály. Áradtak a szavak: az áldozat valódiságáról a szentek tanításai mentén, s elő-előtűntek liturgiánk oly ismerős imádságai. Elért az üzenet: lélektől lélekig. Emberi szóval, egyetlen gyertya fényénél.

Nem készültek jól elkapott fotók, nem érhető el tévéfelvétel. De akik ott voltak, esélyt kaptak rá, hogy többet s jobban értsék a keleti lelkiséget, mintha jól bevilágított, serényen dolgozó sajtósok hada adta volna hozzá az asszisztenciát.

Sokat tanultam. Megint. Köszönöm!

1. kép

Terdik Szilveszter
MTA-SzAGKHF Görögkatolikus Örökség Lendület Kutatócsoport

Angyali köszöntés – angyali intés

Március 25-én emlékezik meg egyházunk az örömhírvételről, vagyis Szűz Mária angyali köszöntéséről, Jézus Krisztus test szerinti fogantatásáról. Ez az ünnep szinte mindig a nagyböjtre esik, néha egyenesen nagypéntekre. A nap rangját jelzi, hogy míg a latin liturgikus rendelkezések ebben az esetben áthelyezik a húsvéti időszakra ezt az ünnepet, addig a bizánci tradícióban nem nyúlnak hozzá, csupán sajátos liturgikus rendet írnak elő. Egyfajta kegyelmi pillanatként is fel lehet fogni az egybeesést, mivel egymáshoz közel lehet szemlélni a Fiú megtestesülésének és megváltó halálának-feltámadásának – amelyek valójában az előbbit is indokolttá tették – nagy misztériumait.

A Fiúisten megtestesülésének titkán elmélkedik még a böjt ötödök szombatjának liturgiája is, amelynek sajátos eleme a hajnali szolgálatba illesztett, a nap liturgikus nevét kölcsönző akathisztosz himnusz. Ez a mívesen kidolgozott ima szinte már tobzódó költői gazdagsággal írja körül Jézus megváltó művét. Az idei nagyböjtben az örömhírvétel ünnepe csupán három nappal előzi meg az akathisztosz szombatját.

A nyugati hagyomány március 19-én tartja Szent Józsefnek, a Szent Szűz jegyesének és Jézus nevelőapjának az ünnepét is. Azért említem most Szent Józsefet, mert ő volt az első tanúja az örömhírvétel következményeinek: a Máté-evangélium gyermekségtörténetében ugyanis Szűz Mária kegyelembe fogadása, amiben nem esik szó angyalról (Mt 1,18), mintegy előzményként jelenik meg József álmának ismertetésekor, amelyben azonban már az Úr angyala szólítja fel a kétkedő jegyest, hogy ne féljen magához venni Máriát (Mt 1,19–25). Lukács evangéliuma a Szűz és az angyal közötti dialógust közölve fejti fel az isteni kegyelem különös megnyilatkozását (Lk 1,26–38), azt az eseményt, amelyre Máté csupán utalt. Most olyan képzőművészeti alkotásokra hívom fel a figyelmet, amelyeken mind a két angyali jelenést, Szűz Mária köszöntését és József intését is ábrázolják.

Az örömhírvétel korainak számító, talán első ismert monumentális ábrázolása a római Santa Maria Maggiore-bazilika diadalívének külső oldalát díszítő, Jézus gyermekségtörténetét bemutató mozaikciklus részeként maradt fenn (1. kép). A pompás képi program a középtengelyben olvasható latin nyelvű felirat szerint

III. Szixtusz pápa megbízásából valósult meg, aki 432 és 440 között ült Szent Péter székében, így a mozaik készítésének idejét erre az időszakra tehetjük. A bazilika alapításának hátterében minden bizonnyal a 431-ben tartott efezusi zsinat teológiai tanítását sejthetjük: ezen a zsinaton erősítették meg azt a hagyományos formulát, amely Szűz Máriát a Theotokosz, vagyis az Istenszülő címmel tüntette ki. A római mozaik örömhírvétel jelenetében Szűz Mária királynői ékességbe öltözve ül, kezében bíborfonalat gombolyít, miközben

3. kép

felülről a Lélek galamb képében megárnyékozza, Gábor főangyal pedig köszönti (2. kép). A jelenet bal szélén egy római templomra emlékeztető építmény látható, előtte két, fénylő tekintetű angyal áll. Az ábrázolás értelmezéséhez a Lukács-evangélium vonatkozó versein (Lk 1,26–38) túl az ún. Jakab-ősevangélium, egy nagyon korai apokrif irat nyújt támpontot. Ebben olvashatunk ugyanis arról, hogy Mária nem sokkal az angyali üdvözlet előtt a jeruzsálemi templom új kárpitjának készítéséhez szánt bíborfonalon dolgozott. Ezzel a feladattal a Templom papjai bízták meg. A mozaikon a kompozíció jobb széle felé haladva a Szüzet köszöntő angyal mögött két másik, fénylő tekintetű égi követ már József felé fordul, aki szintén egy templomforma épület előtt áll. Nyilvánvaló, hogy itt a Máténál olvasható első álom ábrázolását látjuk: különös azonban, hogy József nem alszik, hanem nyitott szemmel, állva figyel az angyalra. József ébersége a mozaikciklus másik álomjelenetét figyelembe véve is meglepő, hiszen utóbbin, amely az Egyiptomba való menekülést megelőző angyali intést jeleníti meg, a szent szöveg leírásához igazodva József feküdt, feltehetően aludt (József felső teste mai formájában későbbi kiegészítés). Az ókeresztény művészetben egyedülálló, hogy a két angyali híradás együtt jelenjen meg. József itt nem átlagemberként, hanem ruházata alapján „Dávid fiaként", úgy ahogy az angyal is szólította, vagyis Dávid családjából származó királyi sarjként jelenik meg, előkelő öltözetben, aki méltó lesz a Fiú földi életének első időszakát kísérni. Feltételezhető, hogy a szent szövegtől való eltérést, vagyis József éber s nem alvó megjelenítését az a szándék sugallta, hogy a szemlélő számára egyértelmű legyen: az angyali köszöntésben hírül adott gyermek nem tőle, hanem Istentől származik.

Az angyali üdvözlet és József álmának egy jelenetben való tömörítése a Tridentinum utáni katolikus művészetben válik újra népszerűvé. A protestánsok által támadott Mária- és szentkultuszra adott képi válasz ez, amelyben a Szent Szűz tisztaságán kívül József erényeit is kívánták hangsúlyozni, akinek önálló kultusza épp ebben az időszakban kezd kibontakozni a katolikus egyházon belül. Ezeken a képeken a Máté-evangéliumhoz híven a szendergő József a főszereplő, a Szűz kegyelembe fogadása pedig inkább a háttérben tűnik fel, kevésbé hangsúlyos, de jól értelmezhető módon válik a kompozíció szerves részévé. A 17. századtól kezdve a korszak neves olasz, francia és németalföldi mesterei közül többen megfestették ezt a témát, most csupán háromra utalok: Philippe de Champaigne (1602–1674) párizsi festőre (képe: London, Nemzeti Galéria); Luca Giordano (1634–1705) nápolyi művészre (képe:

4. kép

Indianapolis, Művészeti Múzeum); illetve Luigi Crespi (1708–1779) bolognai festőre (műve: Bologna, Nemzeti Képtár). Ezek a művészek nagy hatást gyakoroltak a katolikus megújulás idejének képzőművészetére. Giordano képe annyiban különbözik a többitől, hogy a két jelenet, vagyis a Szűz „megárnyékozása" és József álma szinte egyező hangsúllyal jelenik meg. József álmának ilyen típusú ábrázolásával először a lisz-

5. kép

szaboni *Basilica de Estrela*-ban, a korszak késői példáján találkoztam: a Szent József-mellékoltáron áll Pompeo Batoni (1708–1787), Rómában alkotó olasz festő egyező témájú műve, amely 1783-84-ben készült (3. kép, Szemán László felvétele). Batoni kompozíciója Champaigne-re és Crespiére emlékeztet: a kép bal oldalán az alvó Józsefnek angyal jelenik meg álmában, míg a háttérben a Szentlélektől megárnyékozott Szűz látszik.

Máté evangéliumának tanúsága szerint az Úr angyala még egyszer megjelent Józsefnek álmában: a három király látogatása után arra kérte őt, hogy Heródes haragja elől a gyermeket és anyját vigye Egyiptomba (Mt 2,13–15). Ezt az epizódot sokkal többször ábrázolták, mint az első angyali intést. A barokk kori ikonográfiában első ránézésre nem is mindig egyértelmű, hogy József melyik álmáról van szó. Ha a háttérben a Szűz már az újszülött Jézussal együtt látható, akkor biztosan a második álom képi megfogalmazását látjuk.

Végezetül a hazai barokk emlékek közül egy templomot szeretnék kiemelni, ahol ügyesen kapcsolták össze az angyali köszöntések megjelenítését. Esztergomhoz közel fekszik Péliföldszentkereszt, a barokk korban Esterházy Imre prímás jóvoltából fejlődésnek induló Szent Kereszt-zarándokhely és a hozzá kapcsolódó remeteség. A templomocska 1735-ben épült, berendezése 1755-ben már készen volt (4. kép). A szentélyben a Szent Kereszt, a hajóban az evangéliumi (vagyis bal) oldalon Szent József, a lecke- (vagyis a jobb) oldalon pedig Szűz Mária tiszteletére állítottak oltárt. A mellékoltárok felépítménye egyezik: az oltárképek helyett szoborfülkéket alakítottak ki, amelyekben Szent József, illetve Szűz Mária szobrai állnak, mind a ketten a gyermek Jézust tartják kezükben. A szoborfülkék két oldalára, az oszlopok elé további szentek szobrait helyezték, míg az oromzatok négykaréjos képmezőibe festményeket illesztettek. A képek két oldalán, az oltárok párkányán angyalok ülnek, kezükben mondatszalagot tartottak, amelyek mára csupán a Szent Szűz oltárán maradtak fenn (feliratuk: *Patrona Hungariae ora pro nobis*). A két oromzati festményen egy-egy félalakban ábrázolt angyal látható, akik az oltárok védőszentjei felé hajolnak, az ajkukról fakadó latin igék fénysugárban, arannyal írva jól olvashatók: Szűz Máriához az *„Ave Maria gratia plena"* (Üdvöz légy, Mária, malasztal teljes; 5. kép), jegyeséhez az *„Accipe puerum et Matrem eius"* (Fogd a gyermeket és anyját) szavakat intézik (6. kép). Ez utóbbi szöveghely Szent József második álmára utal. A főoltárt a templom búcsúünnepéhez igazodva a Kálvária szoborcsoportja uralja. A három oltár szoros ikonográfiai egységet alkot: a megtestesült Fiúnak már gyermekkorában

6. kép

üldözést kell szenvednie, ami majd kereszthalálában teljesedik be. A megtestesülés a halálban és a feltámadásban nyeri el értelmét, ami jól mutatja, hogy ezek a hittitkok egymástól elválaszthatatlanok.

Szentes Lajosné Risztics Emília

Írásommal özv. Szentes Lajosnéra, Emília nénire emlékezem, aki 2019 decemberében 93 éves korában hunyt el Óbudán. Emília néni sok szállal kötődött Péliföldszentkereszthez, mivel édesapja a második világháború idején sokat segített a kegyhelyet 1913 óta gondozó szalézi szerzeteseknek az akkoriban folyó építkezések anyagbeszerzéseiben. Meg kell említenem azt is, hogy Emília néni az 1950-es években régészként a nyíregyházi múzeumban kezdte pályafutását, 1955 áprilisában egy terepmunka során a mándoki fatemplomunk vázlatos, de nagyon pontos felmérését is elkészítette egyik füzetébe, amely tudomásom szerint az első – bár szélesebb nyilvánosság elé nem került – tudományos igényű leírása a számunkra oly kedves épületnek. Emília néni majd' egy évtizedig hűséges olvasója volt a Görögkatolikus Szemlének és a Szemlélet magazinnak is. Különösen tisztelte a pécsi Istenszülőt, akihez többször elzarándokolt nemcsak Pécsre, hanem Bécsbe is. Beszélgetéseink során kifejtett gondolatai mély hitről, egészséges kételyről, őszinte alázatról, tudományos pontosságról és együttérző, finom humorról tettek tanúságot.

„Boldogok a tisztaszívűek, mert meglátják az Istent."

Leszállt az alvilágba, és kifosztotta az alvilágot....

Feltámadt Krisztus, és diadalmaskodik az élet.

Földvári Katalin
MTA-SzAGKHF Lendület
Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport

A máriapócsi kegyhely gondozói: a Nagy Szent Bazil Rend

1950 szeptemberében a bazilita atyák mellett a Máriapócson élő bazilissza nővérek működési engedélyét is megvonták a kommunista hatóságok. A rendelet végrehajtása során a nővérek rendházába is más közösségekhez tartozó apácákat szállítottak. *„Dombóvárról az ottani, Szent Orsolyáról elnevezett kanonokrendi nővéreket, akik ápolónőket képeztek és más iskolákat is vezettek, Máriapócsra deportálták. Nem tudom, hogy hányan, de sokan voltak. Volt köztük egy rajztanárnő, festőművésznő, Geszthy Angella, akinek az édesapja gróf Klebersberg Kunó miniszternek volt az államtitkára. Egy akvarellportrét hagyott itt maga után. A Szegény Iskolanővérek több rendházból voltak ide internálva. Ők is sokan voltak. 92 személyre emlékszem, de nem tudom, hogy csak a nővérek, vagy az atyákkal együtt voltak ennyien”* – emlékezett vissza Dudás Bertalan atya a rendet ért megpróbáltatásokra.

A kolostorban összezsúfolt nővérek helyzete az atyákénál is rosszabb volt, mivel sokan voltak, a pócsi bazilisszák lakása pedig nagyon szűkös volt. Az itt töltött két hónapon át sokan csak szalmán vagy szalmazsákon aludhattak a nagyobb ebédlőben és az alagsor helyiségeiben, lepedővel és pléddel takarózva. Sanyarú helyzetüket azonban hősiesen viselték, sok időt töltve a kegytemplomban, imáikkal kegyelmet kérve a Szűzanyától.

A szerzetesrendek működési engedélyének megvonása, illetve a rendházak feloszlatása után a női szerzetesrendek tagjai hatalmas nyomás alá kerültek: tilos volt nekik a szerzetesi öltözéket hordani, egymással találkozni, vagy akár csak kettesével is együtt lakni. Ezenkívül folyamatos rendőri őrizet alatt álltak. *„1970-ben, a nyári szünet kezdete előtt egy rendőr alezredes kopogtatott az ajtómon, és az örökfogadalmam felől kezdett faggatni. Mindenre kíváncsi volt. Kik voltak, hogyan történt, stb. Amikor nem akartam valamire válaszolni, ő válaszolt helyettem. Mindent tudott. Bevitt a rendőrőrsre, és tovább faggatott. A nyaram hátralévő része így telt. Mindenhova követett valaki, mindig állt valaki az ajtómnál, rendszeresen vallattak, este tízkor is ellenőriztek, hogy otthon vagyok-e”* – emlékszik vissza Ágota nővér. Az állambiztonsági hivatal gyakran megpróbálta rávenni a nővéreket arra, hogy titokban jelentéseket küldjenek a társaikról. Bár több apácának emellett el kellett elviselnie a bebörtönzést, a nőiszerzetes-közösségek tagjainak többsége hű maradt a rendjéhez (a bazilissza nővérek közül is többen örökfogadalmukat 1950 után tették le), és megpróbált a civil életben elhelyezkedni.

Az 1950-ben rendjüktől megfosztott szerzetes nővéreknek a szocialista nőtársadalomba kellett beolvadni, ami nem ment nehézségek nélkül, hiszen nem volt könnyű megfelelni a velük szemben támasztott elvárásoknak. Az egyházi iskolák 1948. évi államosítását, majd a rendek működési engedélyének megvonását követően a szerzetesnők jórészt kiszorultak azokból a munkalehetőségekből, amelyekben korábban jelentős, hagyományos szerepük volt (gyermeknevelés, tanítás, betegápolás, szociális gondozás stb.). Kevesen találtak a hivatásuknak megfelelő munkát, a többségnek a képesítési szintje alatt kellett a munkaerőpiacon elhelyezkednie.

A bazilissza nővérek kolostorában 1950-ben 24 örökfogadalmas apáca és 4 novícia élt. A nővérek egy része a Dudás Miklós által ugyanabban az évben alapított nyíregyházi szemináriumban kapott irodai vagy konyhai munkát. *„A konyhai felszerelések is a kornak megfelelőek voltak. A legfontosabb mégis a tisztelendő nővérek főzni tudása, Andrea nővér csodálatos receptjei és ételei. […] A nővérek büszkén, szinte anyai örömökkel méricskélték mindennap a konyhai ’mázsán’ a testileg feltűnően gyarapodókat. Nem gúnyolódni akarok, sőt inkább elismerésnek szánom e sorokat. Meghajolva a tisztelendő nővérek alázatos szolgálata előtt”* – írta Véghseő Dániel atya visszaemlékezésében. A nővérek ott kerestek munkát, ahol hajlandók voltak alkalmazni őket. Néhányan egyházközségekben helyezkedtek el kántorként vagy sekrestyésként, mások gyárban, varrodában kaptak munkát, megint mások általános iskolában tanítottak. A rend-

4/2. rész

jüktől megfosztott apácák azonban a munkahelyükön is megbélyegzett embereknek számítottak: Tekla nővér 1968 júniusában tette le az ideiglenes fogadalmát, ami sajnos kitudódott, és a rendőrség sokáig zaklatta emiatt. Egy évig nem is taníthatott, egy ruhaipari szövetkezetben dolgozott fizikai munkásként. Hozzá hasonló megpróbáltatásokon ment keresztül Ágota nővér is: *„Sosem ismerték el a pedagógiai teljesítményemet, sosem léptettek elő, én kaptam a legkisebb fizetést, évtizedekig éreztették velem, hogy lenézett, megtűrt személy vagyok a rendszerben."*

A nőiszerzetes-közösségek többsége az 1990-es évek elején a szétszóratásból visszatért nővérekkel indult újra, akik – még akkor is, ha a rend működési engedélyének megvonásakor éppen csak novíciák voltak – ekkor már legalább 60 évesek lehettek, nem is beszélve azokról, akiket fogadalmasként, örökfogadalmasként ért a rendelkezés végrehajtása. A közel 70 női közösségből mindössze 17 esetében mondható el a sikeres „újraindulás," melyek között csak 7 van, amely nagy múltra visszatekintő, apostolkodó rend. Ezek közül is az egyik olyan, amelynek a működését nem tiltotta be 1950 szeptemberében a kommunista diktatúra, vagyis a régi, tanító, karitatív, szociális szolgálatot ellátó, illetve apostolkodó rendek közül gyakorlatilag 6-nak sikerült az újraindulás. A Nagy Szent Bazil Rend női ága is ide sorolható.

Ismeretes, hogy mennyire kockázatos és veszélyes volt a nővérek számára ebben az időszakban az egymással való kapcsolattartás, ezért sokan erre egyáltalán nem is vállalkoztak. Ha mégis megtették, akkor az a túlélést szolgálta, segítette azt, hogy a rendszerváltást követően az idős nővérek képesek voltak újra közösségi életet kezdeni. A bazilissza nővérek számára a nyíregyházi szeminárium nyújtott erre lehetőséget, amelyről Ágota nővér így mesélt: *„Tanítási szünetekben Nyíregyházára utaztam, a pécsi rendházból kitelepített nővéreink ugyanis a püspökség konyháján dolgoztak. Ez volt a rendünk titkos »központja«. Vigyázni kellett itt is, mert a hatalom emberei a püspökségen is jelen voltak. A nővérek nem is engedték, hogy velük ebédeljek."*

Ez önmagában azonban mégsem elegendő a sikeres újraindulóshoz. Ez csak azoknak a közösségeknek sikerült, amelyek az illegalitás éveiben is titokban foglalkoztak hitoktatással, ifjúsági és családpasztorációval, hivatásgondozással, vagy pedig azoknak, amelyeknek tagjai külföldre menekültek, ott új közösséget alapítottak, majd hazatértek az újrainduláskor. A máriapócsi kegyhelyen mindössze két nővér (Stefkó Bazilia és Homa Terézia) maradhatott, akik a kegytemplomot gondozták; a feladat azonban olyan sok volt, hogy segítségre volt szükségük. Így került vissza Morvai Márta nővér 1957-ben a kegyhelyre: *„Mondanom sem kell, mekkora örömmel, szinte azonnal jöttem a hívásra. Nem élhettünk közösségben, de legalább itt lehettem. Azóta itt dolgoztam Pócson. Nagy templom ez, sokat kell mosni, takarítani, a liturgikus öltözeteket tisztítani, volt munka bőven, de nagy örömmel és szeretettel végeztem*

minden rám bízott munkát. Kántor is voltam." Ez a három nővér biztosította a kommunizmus idején a bazilissza apácák máriapócsi jelenlétének folytonosságát, búcsúk alkalmával pedig lehetőségük nyílt a rendtársakkal való találkozásra. *„[Márta nővér] ugyanolyan odaadással szolgált a hétköznapokban, mint a nagybúcsúk embert próbáló napjaiban. A segítés ürügyén ilyenkor köréje gyűltek szétszórt rendtársai is, s megélték azt a közösséget, melyre abban az időben egyébként nem volt lehetőségük. Jó volt így együtt látni őket, s tapasztalni a rendi elöljárójuk iránt megnyilvánuló engedelmes tiszteletet"* – emlékezett vissza Verdes Miklós atya.

Az 1989-es rendszerváltást követően teljesen kifosztva, használhatatlanná téve kapták vissza a nővérek rendházukat, amely a korábbi évtizedekben állami csecsemőotthonként működött. A szerzetesrend újraindítása Máriapócson sok időbe telt, a nővérek csak 1991-ben vehették birtokba az épületet. Az átépítési munkák után, 1993 februárjában megnyitották Máriapócson a 25 személyes Szent Makrina Szociális Otthont idős nők számára, majd 1997-ben Sátoraljaújhelyen a Szent Anna Szeretetotthont. A máriapócsi közösség nővérei az 1990-es évek elejétől kezdve lelkigyakorlatokat szerveztek, szolgáltak a kegytemplomban, és a zarándokok rendelkezésére álltak nemcsak lelki gondozással, hanem kegytárgyboltjukkal, illetve könyvkiadással is.

Bár a rendet sikerült újjászervezni, a kommunizmus négy évtizede a későbbiekben is éreztette hatását: megváltozott az emberek gondolkodása, tartása, erkölcse, így nagyon kevés a szerzetesi hivatás. Míg 1991-ben tizenheten költözhettek vissza, a bazilissza nővérek ma már csak ketten vannak.

Kolostorok földjén

Kühnel Éva

A Kaukázus külvilágtól elzárt magas hegyei között számos kolostor található. E szakrális épületegyüttesek lenyűgözőségét nem is annyira az építmények monumentalitása adja, hanem az építészeti kompozíció. Legtöbbjük úgy simul a természeti tájba, hogy elbűvöli a látogatót. A mára már patinássá vált nyers kőfalak szerves részei a magas hegyek erdővel borított, de itt-ott előbukkanó zord sziklás hátterének. A magyar turistát pedig nemcsak a szépség nyűgözi le, hanem megborzong attól a gondolattól, hogy ezek a csodák a mi kora Árpád-korunkkal egyidősek.

Goshavank kolostoregyüttese egy 1250 méter magasságban lévő erdős, sziklás vidéken fekvő falucska határában található. Külső kerítése nincs, falusi házak veszik körül, melyeknek az udvarán álló vörösréz szamovárból teát vásárolhat a szomjas utazó.

Az 1188-ban földrengés által elpusztított Nor-Getik-kolostor helyén emelték. Építtetője Mekhitar Gos író, építész, jogtudós – egyszóval polihisztor – volt, aki akadémiát alapított itt. Nevéhez kapcsolódik az a törvénykönyv a 12. század végéről, melyben kinyilatkoztatták, hogy az emberek a természet szerint szabadnak születnek, és függőségük a hatalmasoktól a föld és a víz hiánya miatt alakul ki. Mai gondolatok is lehetnének...

A szorosan egymáshoz kapcsolódó hatalmas épületegyüttes sok századon át a középkori Örményország legnagyobb vallási, kulturális és oktatási központja volt. Az 1291-re felépült könyvtárának magas harangtornya uralja az egész kolostort. A Szent Astvatsatsin (Istenanya) főtemplomot 1191–1196 között emelték; a középkori örmény templom- és kolostorépítészet jellegzetes példája. Kereszt alaprajzú belső terében négy oszlop tartja a masszív, zömök kupolát, melynek egyetlen dísze a kupoladobon körbefutó kőornamentika. Az 1203-ban elkészült nagy méretű templomi előcsarnok nemcsak egyházi, hanem világi célokat is szolgált; ez volt a környék lakóinak gyülekező- és tanácskozóhelye, jelentős társadalmi események színtere.

A főtemplom mellett két kisebb kápolna látható; a Szent Gergely- 1241-ben, a Világosító Szent Gergely- vagy Kistemplom 1231-ben épült fel. Ez utóbbi egyhajós, korai bazilika; igen gazdag díszítését azzal magyarázzák, hogy az építését elrendelő Tegha herceg túl akarta szárnyalni az akkori főváros, Ani templomainak pompáját. Persze ez csak legenda, de annyi biztos, hogy a templom ajtóbélleteinek gazdag díszítése csodálatra méltó.

A kolostort ma már nem használják szakrális célokra. A hetvenes években kis kiállítást állítottak össze itt a csodálatos, 13. századi örmény kőfaragványokból, a kacskárokból.

Haghpat a grúz határ közelében fekvő hegyvidéki falucska a sziklacsúcsoktól és mély folyóvölgyektől övezett fennsíkon. Határában áll az a 10. századi kolostor, mely 1996 óta társával, a Szanahin-kolostorral együtt az UNESCO világörökség része. Úgy tűnik azonban, hogy az itt lakók nemigen profitálnak e nagy dicsőségből. Nem könnyű az élet errefelé. Néhányan a közeli városkában próbálnak munkát találni, a többség azonban állattenyésztésből él, vagy a vadon nőtt gyümölcsök eladásából próbál jövedelemhez jutni.

A Haghpatavank-kolostoregyüttest 960-970 körül alapították. Nem hegytetőre épült, hanem belesimul a domboldalba. A fallal védett terület épületei kis területen szorosan egymás mellett tömörülnek. Az épületeket durván megmunkált bazaltkövekből emelték, sima falaikon kevés, díszes faragás, néhány egyszerű, régi kacskár. Csupán a világításra szolgáló gyertya színezte szürkésre a köveket.

A kolostor 1130 körül egy földrengésben megsérült, majd számos fegyveres támadást élt át. Ennek ellenére nagy része még mindig ép és eredeti állapotában áll. Épületei jól példázzák a bizánci stílusú egyházi és az örmény népi építészet keveredéséből származó tipikus középkori templomépítészet jellegzetességeit.

A területen több templom áll, a kapuval szemközt álló kis keresztkupolás Szent György-templom 1005-ből való. A mellette álló Szent Kereszt-templom építését azonban már 991-ben befejezte az örmény építész, Trdat. Központi kupoláját négy vaskos oszlop tartja. Az apszisban Krisztus Pantokrátort ábrázoló freskó látható. A székesegyház belső terét ábrázoló fotón is jól látható az örmény templomok néhány jellegzetessége. Az oltárasztal egyméternyi magas pódiumon áll, ide csak a mellékhajók felől, oldalról van feljárás. A körüljárható oltár, ahol a diakónusok közlekednek, rendszerint baldachinos. Az oltárképek a templom titulusától függetlenül a Szűzanyát ábrázolják. Az örmény templomokban nem láthatunk ikonosztáziont, az oltár terét függöny választja el a hajótól. A függöny ki- vagy behúzásának szerepe van a liturgia során. Az úrfelmutatás és az áldozási felhívás után, a kenyértörés és a papok áldozásának idejére az oltárfüggönyt behúzzák. A hívek áldozása a függöny széthúzása után kezdődik.

A haghpatavanki székesegyház előtt az örmény egyházra jellemző előcsarnok (gavit) található azon hívők fogadására, akiknek nem jutott hely a templomban, de ez a terem szolgál az egyházi és világi vezetők megbeszéléseinek helyszínéül is. Az oszlopos csarnok padlóján sírkövek találhatók. A legtehetősebb családok és egyházi személyek temetkeztek ide.

A kolostor harmadik temploma, a kis kupolás Szent Astvatsatsin (Istenanya) templom a legújabb, a 13. században készült el.

A komplexum szellemi központ és egyetemi szintű tanintézmény is volt, ahol humán tárgyakat, teológiát és festészetet tanítottak. Az akadémia helyiségei szorosan a főtemplomhoz simulnak, mellettük könyvtár és másolóműhely is van. Ennek padlójában jókora lyukak tátonganak, amelyekbe állítólag veszély esetén az értékes tekercseket rejtették el.

A kolostorudvar távolabbi pontján áll a 13. században emelt ebédlő. 1245-ben épült a templomok mögött álló harangláb, amely egy kecses, bástyaszerű építmény, tetején rotundával, melyben a harag van.

Jerevántól 40 km-re egy lélegzetelállító sziklaszurdok vezet az Azat folyó völgyében található **Geghard**-sziklakolostorhoz, mely 2000 óta világörökségi helyszín. A Gerami-hegyek 1700 m magas sziklaszirtjei között a hegy gyomrából fakadó forrást már az időszámításunk előtt tisztelték az akkoriak. A 4. században sziklába vájt kolostor állt itt, melyet a hagyomány szerint Világosító Szent Gergely alapított. A Barlangkolostort (Ajrivank) a 9. században arabok rombolták le, majd földrengés tett benne kárt. A hódítók kifosztották, elvitték kincseit. A 13. század közepén, miután kiűzték az idegeneket, egy hercegi család tulajdonába került, és megkezdődött az újjáépítése, sőt bővítése. A ma látható épületek a 12–13. századból valók. Felettük a hegyoldalban, de az épületek belsejében is művészien kidolgozott kereszteskövek láthatók, melyeket az elhunytak vagy adományozók emlékére készítettek.

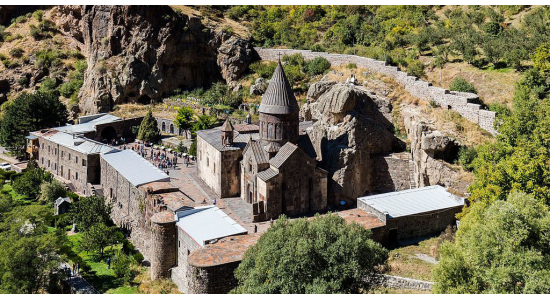

A kolostor neve 1250 táján Dárdakolostorrá változott, amely örményül Szurb Geghard. E névváltozásnak a magyarázata pedig nem más, mint hogy akkoriban itt őrizték a Krisztus testét megsebző dárdahegyet, Longinus lándzsáját, amely ma már az ecsmiadzini kincstárban látható.

A kolostor Öményország szellemi központja volt, iskolával, másolóműhellyel, kézirattárral. Az örmény kultúra lejegyzett forrásai sokáig biztonságban voltak e megközelíthetetlennek vélt barlangvilágban, de az idegen hódítók pusztításai ide is elértek, és számos régi kézirat megsemmisült.

A kolostor fénykorában hét templom és negyven oltár állt itt. Közülük ma is megtekinthető jó néhány. A főtemplom (Katoghike) 1215-ben épült. A kereszt alaprajzú épület a sziklafal mellett áll, belső terét középen kupola koronázza, alatta fríz fut körül állatfejekkel és emberiarc-ábrázolásokkal. Az épület félhomályában különös hatást tesznek ezek a hatalmas faragványok.

A főtemplomtól nyugatra található két kis barlangtemplom, melyeket a hegy szikláiba faragtak bele, bár kinézetre olyanok, mint a kövekből rakott építmények. A barlang megvilágítását tetőnyílás adja. A terek akusztikája kiváló, amit a kupolába falazott cserépkorsóknak köszönhetünk.

Az 1240-ben barlangból kialakított első sziklatemplom (Avazan) padozatát kettészeli a forrás vize, melynek különös erőt tulajdonítanak. Körülötte ma is gyógyulni vágyók tömege tolong. A helyiség egyenlő szárú keresztet formáz, és egy felirat szerint Galdzak építész műve, aki negyvenéves működése során számos sziklatemplomot készített.

A Pros család sírboltja (zsamatun) és a belőle nyíló második sziklatemplom (Asztvacacin) 1283-ban épült. A négyszögletes sírbolt falait domborművek díszítik; kosfejhez láncolt két oroszlán és bárányt elragadó sas, ami feltehetően a Pros család címere. A második, kereszt alaprajzú sziklatemplomba vezető kapu nagy kereszttel ékesített. Az 1288-ban épült felső, kőbe faragott sírbolt egy külső lépcsőn érhető el. A helyiségbe vezető folyosó falát számos kacskár díszíti.

A kolostoron kívül, jóval az út fölött található az 1177 előtt épült, sziklába vágott Világosító Szent Gergely-kápolna. A vakolatmaradványok alapján tudható, hogy valaha freskók borították belső falait.

A ma is működő kolostort nemcsak a turisták keresik fel, hanem az őslakosok is. Csak nekünk, messziről jött idegeneknek tűnt furcsának a hegyre baktató, esküvőre öltözött ifjú pár, akik itt akarták összekötni életüket. A hegyoldalban növő árvalányhaj pedig egy percre hazaröpített a nagy, magyar Alföldre.

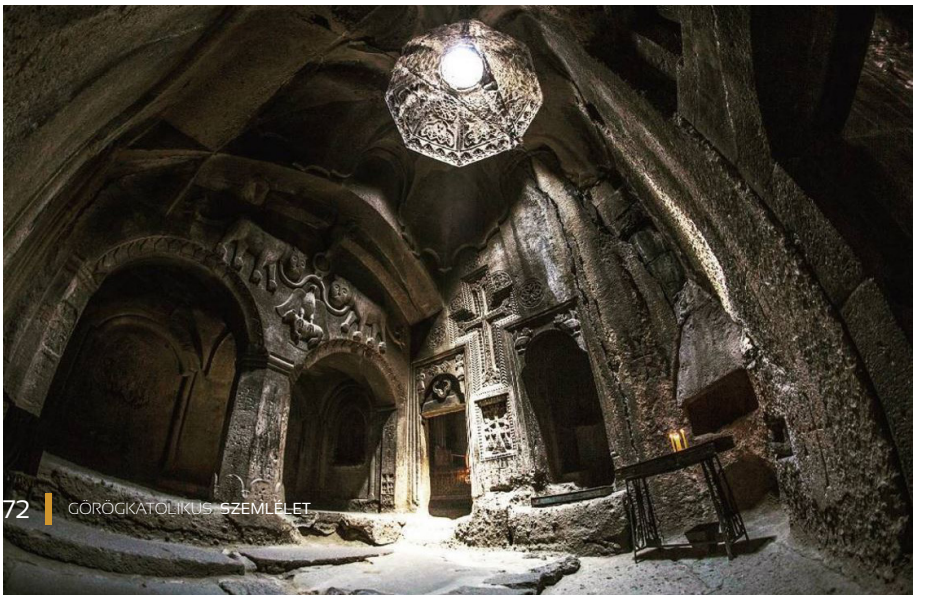

2019 óta működő, modern, igényes, katolikus óvoda várja gyermekeidet!

Örömhírvétel, ahol öröm óvodásnak lenni!

ÖRÖMHÍRVÉTEL
GÖRÖGKATOLIKUS ÓVODA

AMIT NYÚJTUNK

gyermek- és családközpontú, szeretetteljes légkör

keresztény alapokon nyugvó nevelés

élményalapú közösségépítés

kreatív gondolkodásmód kialakítása

játékos angol foglalkozás

fejlesztőpedagógus

két és fél éves kortól

saját udvar

Érdeklődnél? Gyere, nézz körül nálunk!

1081 Budapest, Bezerédj u. 16/a | +36 20 543 0167 | +36 20 529 29 37
oromhirvetelgrovoda@gmail.com
facebook: oromhirvetelgorogkatolikusovoda

KÖNYVESPOLC MELLETT

LEGEZA JÓZSEF

Az irodalmi Nobel-díjas német–svájci író, költő és festő, Hermann Hesse az újromantika kimagasló képviselője. A 20. század művelődéstörténetének egyik legnagyobb hatású alakja.

1904-ben **Peter Camenzind** című első regénye hozta meg számára az áttörést. A címadó főszereplő, Peter Camenzind, Hesse megszemélyesítőjének is tekinthető, mivel számos párhuzam állítható közte és az író között. Peter elhagyja faluját, és bejárja Európa nagyvárosait, hogy megismerje a világot. A sok tapasztalat megszerzése közben azonban végleg csalódik a civilizációban. Az élet értelmét végül a szeretetben találja meg.

A mű címadó főhőse magányos, emberkerülő, és talán ennek következményeként alkoholista is. Egy alkalommal, amikor végigtekint addigi életútján, úgy érzi, nem sok vesztenivalója van, és el akarja dobni az életét. De ekkor hirtelen eszébe jut egy rég elmúlt, már feledésbe merült nap: egy kora nyári hajnal otthon, a hegyekben. Hirtelen látja magát egy ágy mellett térdepelni, az ágy mellett, amelyben édesanyja haldoklik. Anyja olyan, Istenhez méltóan ment el az élők sorából, hogy az a jelenet a szülői házban fia egész későbbi életére hatással volt. A Jézus halálakor jelen lévő pogány százados nem volt szentimentális ember, hisz hóhér volt, egy ítéletvégrehajtó, akinek az volt a munkája, hogy pénzért embereket végezzen ki. Mégis, látva Jézust meghalni a kereszten, a zord katona nem tudta magába fojtani megdöbbent véleményét, és kibukkant a szájából a felismerés: *„ez valóban Isten Fia volt."* Isten létéről az ember utolsó földi perceiben is tanúságot tud tenni. Így halhatott meg az ő édesanyja is. Az ő halála jutott a férfi eszébe, és életének ebben a kritikus pillanatában ezért jártak a fejében a következő gondolatok:

„Megrémültem és elszégyelltem magam, hogy ilyen régen nem emlékeztem meg erről a napról. A buta halálgondolatok szertefoszlottak. Azt hiszem, egyetlen komoly és nem teljesen félresiklott életű ember sem képes az öngyilkosságra, ha csak egyszer is átélte, amint egy jóságos, egészséges lélek kialszik. Megint láttam az anyám halálát. Láttam az arcán a halál megnemesítő, csendes, komoly munkáját. Keserű volt ez a halál, de olyan jóságos és hatalmas, mint a gondos apa, aki eltévedt gyermekét vezeti haza.

Hirtelen újra tudtam, hogy a halál a mi nagy, okos testvérünk, aki tudja eljövetelének idejét, és akire bizalommal tekinthetünk. És azt is meg kellett értenem, hogy a szenvedés, a csalódás és a bánat nem arra való, hogy nyomja a lelkünket, hogy érzéketlenné és értéktelenné tegyen bennünket, hogy megfosszon méltóságunktól – hanem hogy megérleljen és teljesen megvilágosítson."

Ezeket a sorokat olvasva az embert megcsapja az evangélium levegője, és eszébe juttatja Szent Ferencet, aki a halált nővérének nevezte a Naphimnuszban. *„Áldjon, Uram, nővérünk a testi halál / Aki elől élő ember nem futhat."* De tovább olvasva a regényt, néhány oldallal később azt olvashatjuk, hogy Hesse is így gondolkodik:

„Szent Ferenc, amikor szerelmet vallott Istennek, a növényeket, az állatokat, a csillagképeket, a szeleket és a vizeket is, a természet minden hatalmát és jelenségét kedves fivérének és nővérének nevezte. Amikor idősebb korában arra ítélték az orvosok, hogy homlokát izzó vassal hevítse, a betegség irgalmatlan szenvedései közepette még ezt a borzalmas tüzes vasat is »kedves fivérének« szólította."

Peter Camenzind történetének nemcsak a földi életből elmenőkre, de az ittmaradókra vonatkozó tanulsága is van. Ezen öngyilkossági gondolatok után nem sokkal, egy vasárnapi napon a főhős meglátogatta egyik barátjával annak rokonait. A vendégségben egy groteszk hatású, torz emberi alak kuporgott valami furcsa székben, ami leginkább a gyerekek mellvédes etetőszékére emlékeztetett. Boppi volt az, a vendéglátó asztalosmester házigazda feleségének a testvére. Szegény félig béna nyomorék volt, akit addig az édesanyja gondozott, ám annak halála után testvéréhez és annak férjéhez került. A sógor nagy berzenkedéssel fogadta be a nyomorékot, akinek állandó jelenléte nyomasztóan hatott a család életére. Nem tudták megszokni külsejét, a gyerekek is iszonyodtak tőle, az asszony pedig részvéttel szemlélte fivérét. A ház gazdája kedveszegetten ődöngött saját házában.

„Boppi szörnyűséges, elöl-hátul púpos teste fölött nyak nélkül trónolt a zömök, markáns arcvonású, széles homlokú feje, orra határozott vonalú, szája szenvedő, szeme tiszta, de kissé riadt tekintetű, kicsi és szépen formált keze fehéren, nyugodtan hevert a szék keskeny mellvédén."

Peter elfogódottan, zavartan hallgatta a házigazdát, aki úgy mesélte el beteg sógora történetét, hogy a szerencsétlen, nem kívánt Boppi végig ott ült. Úgy beszélt róla, mint egy tárgyról. Kénytelen volt végighallgatni, hogy a ház gazdája szeretne találni számára valami olcsó betegotthont, ahová bedughatja.

Peter a következő vasárnap kirándulni szeretett volna, de Boppira gondolva elszégyellte magát, és ebéd után újból meglátogatta az asztalosék családját. Viszolyogva fogott kezet az elesett férfivel. Az asztalos valamiért feldühödött a terhes rokonra, és az javasolta Peternek, hogy inkább menjenek el sétálni, mert teljesen elege van már Boppi jelenlétéből és az örökös nyomorúságból. Szíve mélyén Peter is örült a lehetőségnek. A feleség maradni akart nyomorék testvérével, de az megkérte őt, hogy tartson Peterekkel. Nyugtatta nővérét, hogy elvan ő egy könyvvel és egy pohár vízzel is. Ők pedig, akik egyébként jószívű, irgalmas embereknek vallották magukat, egyszerűen rázárták az ajtót, és elmentek. Remekül érezték magukat, mégis Peter folyton arra gondolt, mi lesz, ha Boppi leborul a székről, és esetleg szenved vagy épp haldoklik.

A következő vasárnap a főhős nem tudott otthon maradni, s megint elment az asztalosmesterékhez. Ezúttal csak Boppit találta otthon. Már nem viszolygott kezet fogni vele. Peter bevallotta neki, hogy mennyire bántotta

múltkor a lelkiismeret, amikor magára hagyták őt, és azt is elmondta a szerencsétlennek, hogy mennyire szeretne a barátja lenni. A nyomorék emberke nagy fejét félrehajtva fölnézett rá, és csak ennyit mondott: *„Köszönöm."* Fejének ez a viszonzást kifejező mozdulata nagyobb erőfeszítésbe került számára, mint egy ép embernek tíz ölelést adni. Tekintete pedig olyan gyermekien szép, tiszta volt, hogy szégyenében Peter arcába szökött a vér. Közben megérkezett az asztalos, s ő bevallotta neki, hogy a múltkor bántotta és nem tartotta helyesnek, hogy egyedül hagyták Boppit, és szeretné megosztani velük rokonuk gondozásának terhét. Mindezek után gyakoriak lettek a közös séták kettesben Boppival.

Lassan rájött arra, hogy többet kap Boppitól, mint amennyit ő ad neki. Végül teljesen magához vette új barátját, s leszokott az alkoholról. Élete üressége megszűnt, boldog emberré vált.

Arról, hogy mi mindent kaphatunk az elesettektől, sérültektől és fogyatékkal élőktől, a Szent Damján táborban segítő önkéntesek és kispapok tudnának mesélni.

Jézus és tanítványai, amikor elhagyták Jerikót, az út szélén két szegény vak ordított: *„És mikor Jézus tovább ment onnét, két vak követé őt, kiáltozva és ezt mondva: Könyörülj rajtunk, Dávidnak fia!"* (Mt 9,28–29) A tömeg csitította őket, hogy hallgassanak, hadd haladjon Jézus és kísérete. Sokszor vagyunk így mi is a betegekkel, az elmaradottakkal: csitítjuk, hanyagoljuk őket, hogy a mi ügyünk haladjon.

Charles de Gaulle (1890–1970) francia tábornok, államférfi, az Ötödik Francia Köztársaság első elnöke volt. A második világháborúban a francia nemzeti függetlenség feltétlen híveként szervezte és irányította a francia ellenállási mozgalmat. Személyisége a szabad Franciaországot szimbolizálta. A háború után alkotmányos reformot, a nemzeti érzelmeket hangsúlyozó erős államot teremtett Franciaországban. Azt kevesebben tudják azonban róla, hogy a tábornoknak volt egy szellemi fogyatékos lánya, Élisabeth. Amikor eltemették ezt a gyermekét, a temetőből visszafele jövet a nagy tábornok szomorúan jegyezte meg: *„Itt a temetőben végre az én lányom is olyan lett, mint a többi ember."* Látva ezeket az életeket, megértjük, hogy vannak, akik az Isten árnyékában születtek. Családtagjaik, látva szerettük fogyatékosságát, küzdelmeit, hányszor mondják magukban azt, amit Jézus is imádkozott a kereszten: *„Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?"* (Mt 27,47) Milyen nehéz lehet nekik kimondani a Miatyánk kérését: „legyen meg a Te akaratod…" Nincs magyarázat az életükre, de különbözőségük hatalmas lehetőség arra, hogy megtanuljunk még jobban szeretni, s bemutassuk azt, hogy egymást bármilyen nehézségek közepette szeretni Isten dicsőségét szolgálja. Ők a mi kincseink, s megszentelnek minket, törekvéseinket és az életünket. Egyszer Szent Lajos királyt meglátogatta egy másik uralkodó, és kérte, mutassa meg a kincstárát. Lajos erre elvitte őt a rokkantak házába: *„Ők a mi kincseink."*

Jézus is szerette a beteget, a vakot, a vérfolyásos asszonyt, a vízkórost, a leprást. Nekik is elhozta az örömhírt. Egyszer így fogalmazta meg küldetését: *„Az Úr lelke rajtam: / Ő kent föl engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek. / Ő küldött engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek. Ő küldött engem, hogy gyógyítsam a megtört szívűeket. Szabadulást vigyek az elnyomottaknak."* (Lk 4,18)

Keresztelő Szent János már Heródes börtönében raboskodott, amikor – hogy minden kétséget kizárhasson – elküldte két tanítványát Jézushoz ezzel a kérdéssel: *„Te vagy-e az, akinek el kell jönnie, vagy mást várjunk?"* A tanítványok a következő választ kapták: *„Menjetek, jelentsétek Jánosnak, amit hallotok és láttok: vakok látnak, sánták járnak, leprások megtisztulnak, süketek hallanak, halottak föltámadnak, a szegények pedig hallgatják az evangéliumot. Boldog, aki nem botránkozik meg bennem."* (Mt 11,5–6)

Egyszer diákkorunkban Besztercebányára kirándultunk. A város főterén egy német ifjúsági csoport is ott kirándult. Mindegyikük hátán egy fogyatékos gyerek volt. Ezek a fiatalok hátukon a társukkal úgy lépkedtek, olyan büszkén, mintha egy kiváló luxusautóban utaznának.

Volt egy orvos házaspár, akinek két egészséges gyerek után született egy fogyatékkal élő gyermeke is. Szegény asszony eleinte azt mondta, hogy ha a jó Isten egyik gyerekét el akarná venni, akkor az utolsót odaadná, mégis élete vége felé, amikor haldoklott, folyton ennek a gyermekének a nevét emlegette. Az ő életével valami olyan kincset kapott az Úrtól, amit sosem tapasztalt volna meg e nehézségek nélkül.

Az egyik kórházban betegeskedett egy fogyatékos gyerek, Tamáska. Ő volt az osztály lelke. Ha ágytól kellett bárkinek, ő ugrott, és odavitte. Bárkinek leszaladt újságért, eleségért a büfébe. Ha valaki haldoklott, Tamáska ott ült mellette, fogta a kezét, verejtékét kendővel törölgette, és cserepes ajkára vizet csepegtetett. Mindeközben vidámságot ültetett az emberek szívébe, pedig más volt, mint az átlagember, s ezáltal mást is tudott sugározni maga körül. Majd hirtelen elvitték Tamáskát, és hirtelen fájóan üres lett a kórterem, a folyosó, mintha a nap sugarai halványultak volna el.

Az 1180-as évek elején született Szent Ferenc egy gazdag észak-itáliai posztókereskedő fia volt. Dorbézolt, nőzött, élte az „aranyifjak" bohém életét. Egy végig mulatott éjszaka után hazafelé menet találkozott egy leprással. Mindig viszolygott tőlük. Most mégis egy hangot hallott: *„Ne kerüld ki, inkább öleld meg, és szeresd!"* Ebben a mozzanatban megérezte, hogy kap egy utolsó lehetőséget arra, hogy tartalmassá, értékessé tegye az életét.

Egyszer Jézus tanított. Olyan sokan voltak a házban, hogy nem fértek többen be. Négy ember hordágyon hozott egy bénát. A tömeg miatt nem tudták Jézus elé vinni, ezért kibontották a tetőt, és a nyíláson eresztették le, úgy engedték le testét: „És íme, hordágyon férfiak hoztak egy béna *embert. Megpróbálkoztak bejutni, hogy eléje tegyék, de akkora volt a tömeg, hogy nem találtak utat. Ezért a cseréptetőn át bocsátották le ágyastul középre, Jézus elé. Hitük láttán így szólt: »Ember, bűneid bocsánatot nyertek.«"* (Lk 5,17–26) Jézus meggyógyította a beteget. A hordozók nevét nem jegyezték le. Mire meggyógyult, talán el is tűntek. Lehet, hogy más betegért rohantak. Nevüket nem jegyezték meg, de biztosak lehetünk abban, hogy a Jóisten jól megjegyezte őket, felírta jó cselekedetüket a szívébe. Mindenki nevét bevési a szívébe, aki akár fizikailag, akár imádsággal eléje visz egy beteget.

„Néhány sündisznó roppant fázik egy téli éjszakán. Összebújnak hát, hogy egymást melegítve védekezzenek a hideg ellen. De mennél jobban összebújnak, annál jobban érzik egymás tüskéit, annál jobban szúrnak. Próbálnak hát távolodni. Csakhogy akkor ismét dideregnek. Valahogy így van ez az emberrel is. Ha eltávolodik társaitól, minden kihűl körülötte, rideg lesz az élete. Ha közelít hozzájuk, némely szúrást, esetleg akaratlan tüskét el kell viselnie. De még mindig jobb szeretteink tüskés kedvét eltűrni, mint belefagyni az egyedüllétbe. Elvégre nekünk is vannak tüskéink, amelyeket a hozzánk ragaszkodók kénytelenek eltűrni. S ha él bennünk megértés, szeretet, e tüskepárbaj sosem okoz veszélyes sérüléseket."
(Kun Erzsébet)

„Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek benneteket."
(Jn, 15,9–13)

Kisasszonyok

(Little women)

Korunkban a család intézménye abszolút válságban van. A most megkötött házasságok 80%-a válással végződik, és a csonka lett az általános családmodell. Testvérek egymás ellen fordulnak, gyermekek nem beszélnek szüleikkel, apák kitagadják fiaikat, és ha együtt is marad egy család, igazi összetartásról sokszor már nem is beszélhetünk, inkább csak praktikus oka van annak, hogy mégis együtt maradnak. Valamit nem csinálunk jól, valami fontosat elfelejtettünk. A család értéke megszűnt, a lényeg elveszett: az áldozatvállalás és az igazi, felbonthatatlan szeretet. *„A mai gyermekek ügyesebbek nálunk. A virtuális világban jobban kiismerik magukat, mint mi. De nevelni kell őket a közösségi életre, a családi életre. Nevelni kell őket, hogy áldozatot tudjanak hozni egymásért. Nem könnyű gyermekeket nevelni"* – fogalmaz maga Ferenc pápa is. A legerősebb nevelés a példamutatás és a mintaadás. Ha pedig nem látunk magunk körül csodálatra méltó családokat, akkor érdemes olyan filmeket nézni, amelyekben követendő családkép tárul elénk. Ilyen a 2019-es **Kisasszonyok** (Little women).

Ez a nemrég moziba került amerikai romantikus dráma egy régi klasszikus regény, Louisa May Alcott azonos című művének legújabb megfilmesítése. 1933-ban, 1949-ben, majd legutoljára 1994-ben dolgozták fel, s ezek közül a legutóbbi igen nagy népszerűségnek örvend. Főleg karácsony körül szokták a tévében adni ezt az összesen három Oscar-jelölést begyűjtött 1994-es változatot Wynona Ryder, Susan Sarandon, Kirsten Dunst és Claire Danes, illetve Christian Bale főszereplésével. Saoirse Ronan, Timothée Chalamet, Emma Watson és Meryl Streep személyében a legújabb feldolgozás sem kisebb filmcsillagokat vonultat fel. Gyönyörű, stílusos kosztümök, a mesebelien szép tájak, és egy másik kor vizuális megjelenítése a több Oscar-díj-jelölés (legjobb film, legjobb női főszereplő, legjobb női mellékszereplő, legjobb adaptált forgatókönyv, legjobb eredeti filmzene, legjobb jelmez) közül nem véletlenül a legjobb jelmeznek járó díjat nyerte az idén.

Az észak-amerikai polgárháború (1861–1865) idején játszódó történet hősei egy valóban összetartó család nőtagjai. Az önkéntes katonának beálló családfő hiánya miatt a March lányok magukra maradnak a házban. A négy lánytestvér, Jo (Saoirse Ronan), Amy (Florence Pugh), Beth (Eliza Scanlen) és Meg (Emma Watson) mind külön személyiség, s megvan mindegyiküknek a saját értéke és álma. Amy híres festő szeretne lenni Párizsban, Meg a világ különböző színpadain akarja megmutatni színészi tehetségét, Jo fantáziája pedig folyton szárnyal, s az állandóan tintás ujjai mutatják, hogy ezeket le is jegyzi. Egy nap elismert írónő akar lenni, akinek nem mondják meg, mit írhat, hanem nő létére szabadon papírra vetheti gondolatait és érzéseit. Legbölcsebb és legszelídebb testvérük, Beth a nagy szívéről híres. Nincsenek eget rengető, világmegváltó álmai, de óriási szíve igen. Egy majdnem az életébe kerülő betegséget, egy fertőzést is amiatt kap el, mert a szomszédban lakó, náluk is szegényebb család gyermekein segít.

A nővérek teljes szimbiózisban nőnek fel édesanyjuk, a Marmee-nak (Laura Dern) becézett asszony szelíd terelgetése és óvó szárnyai alatt. Folyton elszórakoztatják magukat általuk megalkotott színdarabokkal. Jelmezt és díszletet készítenek, eljátsszák a Jo által írt

jólétet, hanem a boldogságot választja. A szerelemért örömmel lemond színészi álmairól is, amit Jo, az önmegvalósítás női élharcosa igen nehezményez, és nem tud megérteni. Esküvő előtt is arról győzködi nővérét, hogy szökjenek meg, és valósítsák meg álmaikat. *„Csak mert mások az álmaim, nem jelenti azt, hogy kevésbé fontosak. Én otthont és családot szeretnék. Készen állok dolgozni és küzdeni, de mindezt John mellett”* – érteti meg testvérével szeretetteljesen a menyasszony. Jo, hogy megéljen írásaiból, New Yorkba utazik, s onnan rendszeresen pénzt küld családjának, hogy segítse őket. Egyetlen bánata, hogy nem írhat azt, amit akar. A kiadók a közízlést kiszolgálva krimiket vagy romantikus házassági történeteket kérnek tőle. Az ő szabad lelke többre vágyna, de egyelőre be kell érnie ezzel. Mielőtt azon-

jeleneteket. Velük móka és játék az élet. Nem könnyű lépést tartani a négy lány energiájával, sodró lendületével. Épp ez fogja meg a tehetős szomszéd birtokos, Mr. Laurence (Chris Cooper) egyke és árván maradt unokáját, Theodore Laurence-t (Timothée Chalamet) is, akit a fivérüknek tekintő March lányok csak ’Laurie’-nak becéznek. A fiú irigyli az életigenlésüket, az összetartásukat, és hogy velük mindig történik valami, körülöttük mindig zajlik az élet. A szomorú hangulatban, szigorú rend szerint zajló és unalmas mindennapokból az ifjú titán számára a March házban tett látogatások jelentik a legnagyobb élvezetet. Még egy dolog közéjük vonzza: a legvadócabbjuk, Jo iránt érzett megkérdőjelezhetetlen szerelme. Tetszik neki minden a lányban az első perctől kezdve, s bár mindegyik fiatal hölgy testvérként tekint rá, Jo-val valóban különleges kapcsolat van köztük. Elválaszthatatlan barátok, mert Laurie valóban érti és értékeli Jo különleges belső világát.

Így telnek az évek, s ez az öt álmodozó fiatal olyan lesz egymás számára, mint a borsó meg a héja. A szentestéket Laurie és nagyapja is a szerényebb March házban tölti, mert bár az ellátás egyszerűbb, de a vidámsággal teli hangulatban elfeledkeznek bánatukról. A Laurie szüleit gyászoló nagyapa a jószívű Beth-ben nagyon sok hasonlóságot vél felfedezni elvesztett lányával, így egy zongorával is megajándékozza a tehetséges ifjú hölgyet. Az idősödő férfi felismeri, hogy ezekkel a vadóc lányokkal unokája testvéreket kapott, így az édesapa távollétében igyekszik segíteni a March családot. Egyik nap hír érkezik: édesapjuk otthonuktól távol betegen fekszik. Marmee odautazna, hogy ápolja férjét, de így is alig jönnek ki anyagilag hó végére. Jo, hogy pénzt szerezzen anyjuk utazására, a gyönyörű hosszú haját gondolkodás nélkül levágatja rövidre, s tincseit eladja. Bár teljesen fiús lesz, Lauire-nak így csak még jobban tetszik a bátor lány. Hatalmas a boldogság, amikor édesapjuk egészségesen hazatér édesanyjukkal.

A lányok naivak, s úgy érzik, számukra minden lehetséges. Nem akarnak megelégedni azzal, amit a világ kínál nekik. Sokkal szabadabbak, önállóbbak és bátrabbak, mint a korukbeli lánykák. Ahogy szépen cseperednek és nővé érnek, gazdag vénlány nagynénjük (Meryl Streep) egyetlen célja, hogy jól házasítsa ki unokahúgait. Jo-val kapcsolatban azonnal feladja a reményt, hisz ő „reménytelen eset”. Meg szép és okos fiatal hölgy, s jó esélye lenne egy gazdag házasságra a magasabb körökben, ő azonban a sok találkozás során beleszeret Laurie fiatal, jóképű házitanítójába, Mr. John Brooke-ba (James Norton), és vele köt házasságot, így esze helyett szívére hallgatva nem a ban elutazik szerencsét próbálni, Laurie úgy érzi, meg kell vallja szerelmét a lánynak: *„Jo, szeretlek azóta, hogy megismertelek.”* Jo szívet összetörő válaszának fájdalmán sok fiatal átesik: *„Nem tehetek róla, de én nem tudnálak úgy szeretni, ahogy megérdemelnéd, mert nem vagyok beléd szerelmes.”* Még hozzáteszi vigasztalásként: *„Én nem hiszem, hogy valaha is megházasodok. Túlságosan szeretem a szabadságomat ahhoz, hogy azt bárkiért is feladjam.”* A fiú, hogy feledje az elutasítást, hosszú európai vakációra indul, hogy távol legyen tőle.

March néni házasítandó listáján Amy a következő jelölt, így Európába viszi, festőiskolába járatja, s eleve arra készíti fel, hogy legfőképpen az eszére hallgasson, ha eljön a házasságról való döntés ideje. Itt, ahol a lány az idősödő nagynénjén kívül senkit sem ismer az előkelő körökben, összetalálkozik Laurie-val, s rettentően megörülnek egymásnak. Az ifjú ledöbben, milyen szép fiatal lány lett a legkisebb húgocskájából, s melegség tölti el a régi ismerős láttán. Amy szomorúan veszi észre, hogy a fiú elkallódott, s nincs semmi életcélja: flörtöl minden lánnyal, váltogatja a nőket, iszik, szerencsejátékot űz, és éli a léhűtő aranyifjak életét. Mint jó testvér, megrója ezért, s többre akarja ösztönözni. Egyre több időt töltenek együtt, s Laurie már nem kis húgocskáját látja

benne, hanem az erős, őt mindig jobbra inspiráló nőt. Nem jár más lányok után, s rossz szokásait is levetkőzi. Halálosan beleszeret Amy-be. Az egyetlen olyan March lányba, aki sosem testvérként tekintett a fiúra. Titkon már kislányként is szerelmes volt Laurie-ba, de mindig úgy érezte, hogy Jo mellett sosem rúghat labdába, hisz idősebb nővére úgyis mindig mindenben jobb nála. Bár az ifjú hölgynek van egy gazdag udvarlója, amikor Laurie szerelmet vall neki, és arra kéri, ne menjen hozzá férjhez, Amy vívódik. Nem lehet-e, hogy a fiú Jo-t keresi benne, hisz őt szerette egész gyerekkorukban. Végül szívére hallgat, és hisz Laurie őszinte érzelmeinek, így Európában össze is házasodnak.

Eközben otthon a család szomorú időszakot él. Nem akarják felzaklatni a távolban épp férjet kereső húgukat, így eltitkolják híradásaikban, hogy Beth újabb komoly betegséggel küzd. Az őt saját unokájaként szerető Mr. Laurence hiába hívja a legjobb orvosokat, a fiatal lány meghal, és ez az egész családot megrendíti.

Jo, aki közben távol a családtól a New York-i forgatagban küzd az íróvá válás rögös útján, sokszor gondol jó barátjára, Laurie-ra. Nagyon hiányzik neki, s elbizonytalanodik, hogy jól döntött-e, amikor elutasította, hisz a barátságát így elvesztette. Beth halála miatt maga alá zuhan, hisz ő volt a legjobb lélek közülük, s mindig többre, szebbre, jobbra inspirálta környezetét. A temetés előtt, még nem sejtve, hogy Laurie immár sógora lett, Jo kifakad anyjának: *„Lehet, hogy elhamarkodottan utasítottam el Laurie-t? Ő mindig jóban volt a családommal.” „– De szereted őt?”* – kérdez vissza a lánya szívét jól ismerő édesanya. *„– Nekem fontosabb, hogy szeressenek. Szeretve akarok lenni”* – zúdul fel Jo. Az anya válasza bölcs: *„Az nem ugyanaz, mint szeretni.” „– Tudom, csak annyira magányos vagyok”* – hangzik a válasz. A nagy szabadságvágya ellenére érik tehát a fiatal lányban az érzés, hogy szeretne valakihez tartozni.

Amikor az ifjú pár immár házaspárként hazatér Európából a temetésre, mindenkinek nagy a meglepetés. Csak Marmee tudja, mi játszódik le Jo szívében. Hiába nem szerelmes Laurie-ba, a fájdalomban és magányban nem könnyű örülni az ő boldogságuknak. A család amúgy is össze van törve. Egy részük a jóságos Bethszel meghalt, s nehéz újra megtalálni nélküle az egységet. Jo felmegy a padlásra, régi kedves búvóhelyére, s napokig alig hagyja el a tetőteret. *„Kisasszonyok”* címmel regényt ír, melyben elmeséli életük történetét. Ez egyben gyászfeldolgozás is a számára, mert régebben, amikor nem volt ihlete, Beth mindig azt kérte tőle: *„akkor legalább nekem írj, értem írj!”* Bátorságra kap, erőt gyűjt, s beviszi a kiadóhoz az elkészült művet. A könyv hatalmas siker, s olvasók ezrei vásárolják a négy lány hétköznapjainak fordulatos történetét. March néni időközben elhunyt, és bár „reménytelen esetnek” aposztrofálta Jo-t, mégis ráhagyta egész vagyonát. Ő pedig ezen felbuzdulva nagy elhatározásra jut: lányiskolát alapít, ahol Amy festést, Meg színjátszást, ő pedig drámát taníthat. Beth emlékére természetesen zeneoktatás is lesz. A vadóc írónő megvalósítja álmait, sikert sikerre halmoz, s a hagyaték megfelelő kezelésével még a családjának is megteremti a jólétet. Már csak a szerelem hiányzik az életéből, de sokáig az sem várat magára. Jo sem szabadulhat sorsa elől. Egy New York-i lovag személyében megismeri azt, akire mindig is várt.

A romantikus, fordulatos történeten és a happy enden túl számos olyan tanulsága, mondanivalója van a filmnek, ami a 21. század embere számára megfontolandó. Bármivel kell szembenéznie a March családnak, a szeretet olyan alapértelmezés számukra, amit sem szerelem, sem eltérő vágyak, sem különböző élethelyzet, sem halál nem kérdőjelezhet meg. Ezt kellene a mai családoknak újratanulniuk. Ha vannak is tüskéink, a „téli éjszakán” jobb egymáshoz közel lenni és egymást szeretni, mint engedni felbontani az egységet. *„Maradjatok meg szeretetemben. (...) Ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek is, és teljes legyen az örömötök. Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek benneteket.”* (Jn, 15,9–13)

Húsvéti sonkaleves

HOZZÁVALÓK:

• 40 dkg nyers füstölt sonka vagy tarja (esetleg füstölt csülök) • 50 dkg vegyes leveszöldség (sárgarépa, petrezselyemgyökér, zeller, karalábé, kelkáposztacikk, gomba, lila káposzta) • 1 nagy fej vöröshagyma • 1 csokor petrezselyemzöld • 1 dl száraz vörösbor • 1 dl tejföl • 1 dl tejszín • 1 evőkanál natúr reszelt torma • 1 púpozott teáskanál liszt

ELKÉSZÍTÉS:

A füstölt húst előző nap hideg vízben áztatjuk. Másnap az áztatólevet leöntjük róla, és 2 liter friss vízben tesszük fel főni. Ha felforrt, kis lángon addig főzzük, amíg annyira megpuhul, hogy a villa hegye könnyen beleszalad. Levéből kivéve nagyon éles késsel – rostjaira merőlegesen – kockákra vagdaljuk. (Azért kell nagyon éles kés, mert a meleg sonkát nehéz szeletelni.)

A sonkalébe beletesszük az összes megtisztított és vékony hasábokra vagdalt vegyes zöldséget, a hagymát és a sonkakockákat. Ha a zöldség is megfőtt, akkor a lisztet simára keverjük a borral, a tejföllel és a tejszínnel, beleszórjuk a finomra metélt petrezselyemzöldet, és a forrásban lévő levest behabarjuk vele.

Tálaláskor a reszelt tormára merjük.

JÓ ÉTVÁGYAT KÍVÁNUNK!

Medvehagymás göngyölt csirkemell

HOZZÁVALÓK:

• 4 db csirkemellfilé • 20 dkg trappista sajt • 4-5 levél medvehagyma • 10 dkg füstölt sonka • 8-10 szelet angolszalonna • só • őrölt fehérbors • szárnyasfűszer-keverék

ELKÉSZÍTÉS:

A csirkemelleket szétnyitjuk, kiklopfoljuk, sózzuk, megszórjuk szárnyasfűszer-keverékkel. A trappista sajtot lereszeljük, a medvehagymát apróra, a sonkát kis kockákra vágjuk.

A reszelt sajtot összekeverjük a sonkával és a medvehagymával. Ízesítjük sóval, őrölt borssal. A tölteléket a hússzeletek egyik oldalára halmozzuk és felgöngyöljük. Minden tekercset – mérettől függően – 2-3 szelet angolszalonnába burkolunk. A göngyölegeket szorosan alufóliába csavarjuk.

Tepsibe vagy sütőrácsra tesszük, és előmelegített sütőben kb. 20 percet sütjük, utána kibontjuk a csomagok tetejét, és 10-15 percre visszatesszük a sütőbe, amíg szép piros színt kap. Tetszőleges körettel tálaljuk.

Citromos-fehércsokis répaszelet

HOZZÁVALÓK:

A tésztához: • 35 dkg liszt • 15 dkg darált dió • 1 teáskanál őrölt fahéj • 1 csipet só • 1 dkg szódabikarbóna • 4 db tojás • 25 dkg cukor • 25 dkg sárgarépa • 20 dkg őszibarackbefőtt • 2 dl étolaj

A krémhez: • 6 evőkanál liszt • 6 dl tej • 1 tábla fehér csokoládé • 20 dkg vaj • 20 dkg porcukor • 2 db citrom

ELKÉSZÍTÉS:

1. A tésztához összekeverjük a lisztet a dióval, a fahéjjal, a sóval és a szódabikarbónával.

2. A tojást kissé habosra keverjük a cukorral, hozzákeverjük a megtisztított és lereszelt répát, a lecsöpögtetett és apróra vágott barackot, hozzáöntjük az olajat, és az egészet összeforgatjuk a lisztes-diós keverékkel.

3. A masszát 3 egyenlő részre osztjuk, és kb. 20 x 30 cm-es, sütőpapírral bélelt tepsiben, külön-külön, 180 fokra előmelegített sütőben kb. 25 perc alatt megsütjük.

4. A lisztet simára keverjük a tejjel, és alacsony lángon, állandó kevergetés mellett sűrű péppé főzzük. Még forrón hozzákeverjük az összetördelt csokoládét, és kihűtjük. A puha vajat kihabosítjuk a cukorral, majd simára keverjük a lisztes krémmel. Végül hozzákeverjük 2 citrom kifacsart levét és 1 citrom lereszelt héját.

Ha a lapok kihűltek, betöltjük a krémmel, és egy éjszakára hűtőbe tesszük. Másnap szeleteljük.

H. Varga Eszter

Különbözőségek, melyek közelebb hozzák egymáshoz a katolikus és protestáns hívőket

Ökumenikus értekezés az Eucharisztiáról

A görögkatolikus egyház január 28-án emlékezik meg szír Szent Efrémről. E dátumhoz kötődően a róla elnevezett debreceni óvoda és iskola minden évben különféle programokkal tiszteleg a teológus és hitvalló előtt, ám idén a Szent Efrém Napok keretében nem az ő személye került fókuszba, hanem az Eucharisztia. A témában Terdik János szervezőlelkész atya és Nyirán János fődiakónus atya tartott előadást, a sort pedig Kocsis Fülöp érsek-metropolita és Fekete Károly református püspök beszélgetése zárta, amely során rávilágítottak arra, hogy bár nem egyformán közelíti meg a két vallás a gyakorlatban az Eucharisztiát, a cél viszont mindenkinél egy: az abban való rendszeres részesüléssel közelebb kerülni az Isten országához, az örök élethez.

Amint arról már sokan értesültek, idén hazánk ad otthont a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusnak, amit szeptember 13–20. között rendeznek Budapesten. Ennek évében az ökumenikus imahét után egyszerre volt mód az Eucharisztiára és az ökumenére koncentrálni a január 31-én – a Szent Efrém Görögkatolikus Általános Iskolában – tartott előadáson, melynek címe: „Ízleljétek és lássátok! – ökumenikus beszélgetés az Élet Kenyeréről”.

A református főpásztor tanítása elején elmesélte, hogy részéről nem új keletű az ökumenikus kapcsolat, hiszen szülőfaluja, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tornyospálca azonos arányban osztozott a falu lakosságán: reformátusok, római és görögkatolikusok egyaránt éltek a településen.

Kedves történetnek köszönhető, hogy már kicsi gyermekként hamar kialakult kötődése a görögkatolikus egyházhoz. Püspök úr megkérte a szintén református lelkészként szolgáló édesapját, hadd mehessen be a görögkatolikus templomba, mert szeretné látni belülről is. Érdeklődve kérdezgette a faluban akkor szolgáló görögkatolikus papot, Kovordányi Lászlót, hogy mi micsoda, így egyebek mellett a keresztelőkút is felkeltette érdeklődését. László atya megkérte, hogy tartsa a fejét a kúthoz, így lett „megkeresztelve” görögkatolikus módon is a Tiszántúli Református Egyházkerület főpásztora.

A személyes hangvételű bevezető után kezdte el magyarázni, hogy mit jelent a reformátusoknál az Eucharisztia, vagy ahogy ők nevezik: az úrvacsora. Püspök úr felhívta a figyelmet arra, hogy templombelsőik egyszerűségéből két jellegzetes liturgikus bútor minden esetben kiemelkedik: az egyik az igehirdetésre használt szószék, a másik pedig egy asztal. „Ennél az asztalnál, amikor meg van terítve, valóságos emberek, valóságos étkezést hajtanak végre. Természetesen nem úgy, mint otthon, hanem szimbolikusan értelmezve, de az asztal mindig emlékeztet arra, hogy ez az Úr asztala!” – mondta Károly püspök.

„Hollandiában sokfelé szakadt a református egyház – folytatta –, de még ma is vannak olyan csoportok, akik úrvacsorához 12 széket tesznek az asztal köré, és így »turnusváltásokban« járulnak oda. Igaz, ez időigényes, de visszautal arra, ahogyan Jézus Krisztus megülte tanítványaival az utolsó vacsorát. A nagycsütörtök esti pászkavacsora mellett arra a mennyei lakomára is emlékeztet minket, amelyikre Jézus Krisztus vár bennünket az Isten országában, aki megszenvedte értünk a halált, föltámadt, fölment a mennybe, és »vissza fog jönni ítélni eleveneket és holtakat«, és ő mint győztes az asztalfőn, mindannyiunkat vendégül fog látni.”

„A Megváltó akarata szerint az asztalközösség egy olyan intim együttlét, amit nem teszünk meg olyannal, akitől félünk, aki hátba támad, akivel nem merünk egy tányérból enni, mert akivel megosztjuk az ételünket, az testvérünk” – hangsúlyozta Fekete Károly püspök úr, majd felidézte,

hogy Jézus asztalközösségei sokkal korábbra nyúlnak vissza, mint az utolsó vacsora.

„Nagyon emlékezetes asztalközösségek vannak az újszövetségi Szentírásban, de mindegyikben közös, hogy az asztalfőn Jézus Krisztus ül, ő a házigazda, és ő osztja meg velünk magát, a lényét, úgy, mint megváltó. Nagyon örültem annak, hogy az ökumenikus imahét alkalmain többször visszautalás történt Jézus asztalközösségeire, hiszen nem lehet elégszer hangsúlyozni azt, hogy mi Krisztussal vagyunk közösségben” – fogalmazta meg a püspök úr.

Majd azzal folytatta, hogy „a református egyházban is szentség az úrvacsora, mondhatni »csúcspont«, mert az az igazi egyháztag, aki nem csak benéz a templomba, hanem rendszeresen úrvacsorához járul. Ezt a folyamatot meg kell ismerni, aminek elengedhetetlen feltétele a konfirmáció. Ezzel lehet megérteni az úrvacsora lényegét, ami a református felfogás szerint nem más, minthogy Krisztussal kerülünk egy titokzatos asztalközösségbe. Kulcsfontosságú ebben a titok, hiszen a hit szempontjából míg a hétköznapi dolgokban a legtöbb tennivalót, eseményt a racionalitás mentén igyekszünk megérteni, addig vannak folyamatok, amiket nem lehet így megközelíteni”– hangsúlyozta püspök úr.

Az úrvacsora egyik leglényegesebb mozzanata az, hogy az asztalhoz ki kell menni, kézbe fogni a kenyeret, és a kehelyből meginni a bort.

„Ha az ember szeretne találkozni Jézus Krisztussal, azt emberi fogalmakkal nem tudjuk megmagyarázni, hogy hol és hogyan történik, de hogy van valóságos találkozás Jézus Krisztussal, azt mi is hisszük” – tette hozzá Fekete püspök úr, majd egy félreértést is eloszlatott, mert a reformátusok nem csupán egy emlékvacsorát ülnek, hanem „Unio mystica cum Christo”-t élnek át, azaz titokzatos közösséget Krisztussal. A régi nagy reformátorokat, Luthert, Zwinglit és Kálvint is nagyon foglalkoztatta, hogyan is történik ez a találkozás. Ma már az az elfogadott, hogy e találkozást a Szentlélek biztosítja a szíven belül” – világított rá püspök úr.

„Hogy lesz a matériából lelkünket tápláló dolog? Miért kell ehhez megenni a kenyeret és meginni a bort?” – tette fel a kérdést Fekete püspök úr, majd elárulta, hogy „mindez azért van, mert így lehet leginkább kézzelfoghatóvá tenni Jézus Krisztus halálát, aki miattunk halt meg a kereszten. Ha jól és hittel veszem magamhoz ezeket a jegyeket, akkor biztosan megtörténik az emberben az átváltozás.”

Érdekes tény, hogy csak 1985-től tette lehetővé a református liturgikus rend, hogy minél gyakrabban élhessék át a hívek a Krisztussal való találkozást. A debreceni Nagytemplomban akár kéthetente is van erre alkalom – mozdulni is kell ebbe az irányba Fekete püspök úr szerint.

A református főpásztor egy fontos párhuzamra is felhívta előadása végén a figyelmet, mégpedig arra, hogy a reformátusokat és a görögkatolikusokat összeköti a két szín alatti Eucharisztia vétele. „Ez egy nagyon fontos dolog szerintem. Mert így valóban testünkbe kerül mindkét jegy!” – zárta tanítását a református főpásztor.

Őt követően Kocsis Fülöp érsek-metropolita atya szólalt fel, és elmondta, hogy ő is ott volt azon a NEK-előkészítő konferencián, ahol Fekete püspök úr beszélt az úrvacsoráról, és Fülöp metropolita először hallott olyan tanítást a protestáns áldozási szokásról, hogy felsejlett benne: valóban van remény a közeledésre. „Ha ezt a vonalat visszük tovább, akkor nagyon hamar ki fog derülni, hogy sokkal közelebb vagyunk egymáshoz, mint azt elődeink gondolták” – hangsúlyozta Fülöp metropolita, majd rátért a keleti egyház sajátosságaira az Eucharisztiát illetően.

Többek között arra, hogy a misztériumokat nagyon nagy tisztelettel kezeljük, amit talán egyesek túlzónak is tartanak. Tehát amíg a református hívek kezükbe vehetik a kelyhet, és ihatnak belőle, addig a görögkatolikusoknál az aranyból készült liturgikus edényeket csak az arra jogosult felszentelt személy foghatja meg.

Ezt követően részletesen beszélt érsek-metropolita atya az Eucharisztia előkészületéről.

„Ennek folyamatát a hívek nem látják, mivel az ikonosztáz (képállvány) mögött történik. Még a Szent Liturgia előtt egy igen hosszú, majdnem negyedórás imádsággal készíti elő a pap a kenyeret. Ehhez egy »zsemleszerű«, ún. proszforát használ, melynek közepére sütés előtt egy pecsét kerül. Nyolc betű van rajta: ICXC NIKA (Jézus Krisztus győz). Amikor a pap az előkészületet végzi, fog egy kis lándzsát, és a cipóból négyzet alakban kivágja a pecsétformát. E kenyérkockát helyezi rá a diszkoszra, vagyis az aranytányérkára – ez lesz a Bárány. Aztán a maradék kenyérből háromszög alakú kenyérdarabkát vág ki, és a Bárány jobb oldalára helyezi el, miközben a 44. zsoltárból idézve mondja: »A királyné jobbod felől áll aranyos ruházatban, körülvéve fényes, sokszínű pompával.« A Bárány Jézus Krisztusra, a királyné az Istenszülőre, Máriára utal. A bal oldal sem marad üresen, oda kilenc kis »darabka« kerül, amelyek a mennyország lakóit jelképezik. Így emlékezünk meg az angyalokról, főpapokról, vértanúkról, szerzetesekről, ingyenes gyógyítókról, prófétákról...”

A fennmaradó proszforadarabokat a Bárány alá helyezi a pap, és megemlékezik az élőkről, elsőként a regnáló Szentatyáról – napjainkban tehát Ferenc pápáról –, majd a görögkatolikus egyház metropolitájáról és főpásztoráról, utána pedig azokról a személyekről, akikről szándékozik. Még „egy sorban” tiszteleg az elhunytakért, a legvégén pedig egy darabkát saját magáért helyez el a diszkoszon.

Mindez a mennyországot jelképezi: azokat, akik már biztosan ott vannak, és akik oda készülnek.

A bor akkor kerül a kehelybe, amikor az IC XC (Jézus Krisztus) feliratba a pap lándzsát szúr, ezzel megidézve azt, amikor a Megváltó oldalát lándzsával átszúrták a kereszten, és abból vér és víz folyt ki (vö. Jn 19,34).

Az előkészület vége az, amikor ezeket a „személyeket” fölviszi a pap az oltárra, és egy újabb imát (eucharisztikus imádságot, más néven anaforát) mond el értük, amivel ismét megemlékezik róluk.

„Az egész Szent Liturgia lényege, hogy a mennyországba kerülésért imádkozzunk, hogy erről le ne maradjunk, és ott legyünk mindnyájan a Bárány körül. Így emlékezünk meg egyszerre az utolsó vacsoráról és a mennyei lakomáról” – zárta gondolatait Fülöp metropolita.

Ez történt... 2020. TÉL

Január 7.

Február 9–16.

Február 21–23.

Február 2.

Február 19.

Február 22.

Február 8.

Február 20.

Február 24.

Január 7. Fülöp metropolita és Atanáz püspök megáldották a Myra görögkatolikus kávézó, ajándék- és kegytárgyboltot Debrecenben.

Február 2. Fülöp metropolita Baján diakónussá szentelte Vaskó Györgyöt.

Február 8. Nyíregyházán rendezték meg a metropólia országos farsangi bálját.

Február 9–16. Tizenharmadik alkalommal rendezték meg hazánkban a hHázasság hHetét, melyben mindhárom egyházmegyénk aktívan részt vett országszerte.

Február 19. A Pécsi Egyházmegye meghívására, a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus jegyében tartott előadást Fülöp metropolita a trónon ülő Bárány szimbólumáról.

Február 20. Az edelényi görögkatolikus oktatási intézményekben tett látogatást Michael August Blume apostoli nuncius.

Február 21–23. Görögkatolikus hittanárok lelkigyakorlata és kateketikai továbbképzése volt Máriapócson.

Február 22. A kommunizmusban a zaklatások, megpróbáltatások alatt tanúsított hitéért Imre Margit Ágota bazilita szerzetes nővér kapta a Hit Pajzsa díjat.

Február 24. A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus jegyében a proszkomídiáról tartott előadást Fülöp metropolita a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán.

Mindenkit arra kérünk, hogy

MARADJON OTTHON,

és kövesse onnan az élő közvetítéseket.

Vigyázzunk egymásra, hogy a járványt követően mindenkivel újra találkozhassunk majd a templomokban.

Tegyük templommá otthonunkat!

Vegyünk részt a világhálón keresztül minél több szertartáson!

A hazánkat is sújtó koronavírus terjedése miatt a kormányrendelethez igazodva metropóliánk is mindenkit otthonmaradásra buzdít. Istennek hála, a technika segítségével azonban számos templomban részt vehetünk minden egyes szertartáson okostelefonunkon, táblagépünkön, számítógépünkön keresztül. Az alábbiakban összegyűjtöttük azon elérhetőségeket, ahol élőben kapcsolódhatunk be a szertartásokba.
Tisztítsuk meg lelkünket, tegyük templommá otthonainkat, dicsőítsük a feltámadt Krisztust, és imádkozzunk, hogy mihamarabb újra biztonságban részesülhessünk az ő Szent Testében és Vérében.

Facebookon

Csengeri Görögkatolikus Egyházközség
Timári Görögkatolikus Egyházközség
Kálmánházi Görögkatolikus Liturgia
Mándoki Görögkatolikus Egyházközség
Bátorligeti Görögkatolikus Egyházközség
Sóstóhegyi Görögkatolikus Egyházközség
Debreceni Görögkatolikus Parókia
Szent Miklós Görögkatolikus Székesegyház
Miskolc-Belvárosi Görögkatolikus Parókia és Püspöki Székesegyház
Görögkatolikus Médiaközpont
(Minden szertartást Máriapócsról közvetítenek)

Weboldalon

Szeged: szegoke.hu
Budapest-Rákosmente: rakosigorogok.hu/szertartasok-esemenyek
Debrecen, Attila téri főszékesegyház: hd.gorogkatolikus.hu/media-elo-kozvetites
Nyíregyháza, Szent Miklós-székesegyház: nyirgorkat.hu →Médiatár→Élő közvetítés
Miskolc, Búza téri székesegyház: migorkat.hu/index.php/hirek/eloben-a-szekesegyhazbol